

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016 – 2023

Grudzień 2016

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Spis Treści

Rozdział I. Podstawy Prawne.....	4
1.1. Uwarunkowania prawne i podstawowe definicje dotyczące rewitalizacji.....	4
1.1.1. Narodowy plan rewitalizacji.....	5
1.1.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programie operacyjnym na lata 2014-2022.....	10
1.1.3. Ustawa o rewitalizacji (9 października 2015 r.).....	26
1.2. Instrumenty planistyczne związane z rewitalizacją.....	28
Rozdział II. Diagnoza gminy Ożarów potwierdzająca spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanki ich wyznaczenia.....	37
2.1. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Ożarów...37	
2.1.1. Charakterystyka zagospodarowania przestrzennego i uwarunkowania historyczne rozwoju gminy.....	37
2.1.2. Podział administracyjny gminy.....	38
2.1.3. Władze lokalne.....	41
2.3. Środowisko naturalne.....	42
2.3.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni.....	42
2.3.2. Walory przyrodnicze terenu gminy Ożarów.....	42
2.3.3. Budowa geologiczna.....	45
2.3.4. Klimat.....	45
2.3.5. Gleby.....	46
2.3.6. Zasoby wodne - ocena stanu aktualnego.....	47
2.3.7. Surowce naturalne.....	47
2.3.8. Zagospodarowanie kopalni.....	48
2.4. Demografia.....	49
2.4.1. Liczba i struktura ludności.....	49
2.4.2. Zatrudnienie i bezrobocie.....	52
2.5. Warunki życia mieszkańców.....	53
2.5.1. Sytuacja mieszkaniowa.....	53
2.5.2. Wodociągi.....	56
2.5.3. Gospodarka ściekowa.....	56
2.5.4. Gospodarka odpadami.....	58
2.5.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną.....	58
2.5.6. Gazownictwo.....	59
2.5.7. Drogownictwo i komunikacja.....	60
2.6. Sfera gospodarcza.....	61
2.7. Oświata, kultura, sport i rekreacja.....	64
2.7.1. Oświata.....	64
2.7.2. Kultura.....	69
2.7.3. Sport.....	73
2.8. Pomoc społeczna i bezpieczeństwo mieszkańców gminy.....	74
2.8.1. Pomoc i opieka społeczna.....	74
2.8.2. Bezpieczeństwo.....	76
2.9. Ochrona zdrowia.....	79

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Rozdział III. Partycypacja społeczna i podsumowanie badań ankietowych.....	79
3.1. Wyniki ankiety rewitalizacyjnej.....	83
Rozdział IV. Analiza SWOT dla poszczególnych sfer życia gminy – przestrzennej, gospodarczej i społecznej.....	98
4.1. Identyfikacja problemów w obszarze przestrzennym.....	99
4.2. Identyfikacja problemów w obszarze gospodarczym.....	100
4.3. Identyfikacja problemów w obszarze społecznym.....	100
Rozdział V. Podsumowanie diagnozy gminy, analizy SWOT oraz ankietyzacji – pogłębiona analiza.....	102
Rozdział VI. Założenia programu rewitalizacji gminy Ożarów.....	107
6.1. Wizja rewitalizacji gminy Ożarów.....	107
6.2. Misja rewitalizacji gminy Ożarów.....	107
6.3. Cele rewitalizacji i ich realizacja.....	108
6.4. Kryteria wyboru obszarów kryzysowych.....	109
6.5. Delimitacja obszarów kryzysowych.....	111
6.6. Charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	112
6.7. Opis obszarów kryzysowych wraz z uzasadnieniem wyboru.....	114
6.8. Pozostałe rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową.....	115
Rozdział VII. Zadania rewitalizacyjne w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej....	116
7.1. Zadania inwestycyjne.....	116
7.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	127
7.3. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań Rewitalizacyjnych.....	129
7.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć.....	131
Rozdział VIII. Indykatywne ramy finansowe PR gminy Ożarów.....	134
8.1. Instrumenty finansowania programu rewitalizacji.....	134
8.2. Finansowanie inwestycji w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne (ppp).....	138
8.3. Źródła finansowania inwestycji w PR gminy Ożarów.....	142
Rozdział IX. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	143
9.1. Podsumowanie konsultacji społecznych.....	143
Rozdział X. System wdrażania PR gminy Ożarów.....	144
Rozdział XI. Zarządzanie, monitoring, ewaluacja i PR gminy Ożarów.....	145

ROZDZIAŁ I

PODSTAWY PRAWNE

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PODSTAWOWE DEFINICJE DOTYCZĄCE REWITALIZACJI

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonych w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Programu rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów w tym także kulturowych.

Gmina przygotowuje, koordynuje i tworzy warunki do prowadzenia rewitalizacji, ale rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze (...);
- mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez szeroki i otwarty katalog interesariuszy ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych)¹.

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Warszawa, 3 lipca 2015 r.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

1.1.1. Narodowy Plan Rewitalizacji

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju prowadzi prace nad przygotowaniem systemu wspierania rewitalizacji w Polsce. Jego elementami są m.in., Narodowy Plan Rewitalizacji oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się także w szerszy kontekst działań Ministerstwa dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego,
- przeciwdziałania suburbanizacji,
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

NPR będzie stanowił pakiet rozwiązań systemowych. Głównym, scalającym dokumentem będzie Narodowy Plan Rewitalizacji stanowiący dokument rządowy przyjmowany przez Radę Ministrów i opisujący całościowo plan, jego cele, elementy, mechanizmy działania.

Jego konstrukcja będzie się opierała na 4 modułach w zakresie:

1. dokumentów,
2. zmian w regulacjach i nowych regulacji (rozwiązań legislacyjnych),
3. instrumentów wsparcia (krajowych i unijnych),
4. informacji i edukacji.

Narodowy Plan Rewitalizacji stanowić będzie rdzeń systemu i zawiera opis jego głównych elementów, diagnozę aktualnego stanu procesów rewitalizacyjnych w Polsce, cel strategiczny, kierunki interwencji, charakterystykę poszczególnych narzędzi i rozwiązań na rzecz rewitalizacji oraz planowane i postulowane kierunki ich zmian lub potrzeby wprowadzania nowych instrumentów. NPR będzie zawierał także opis wymagań dla programów rewitalizacji i dla prowadzenia samego procesu rewitalizacji, aby można było uznać go za pełny i prawidłowy. Poza dokumentem głównym, na pakiet NPR będą się składały: regulacje i nowe regulacje (rozwiązania legislacyjne, ustawa o rewitalizacji), instrumenty wsparcia (krajowe i unijne), informacja i edukacja.

W NPR wskazana zostanie konieczność powiązania procesu rewitalizacji ze wszystkimi politykami gminy, m.in. poprzez uwzględnianie interwencji w zakresie przekształceń terenu oraz koordynację programów rewitalizacji z gminnymi dokumentami planowania przestrzennego, polityką społeczną, mieszkaniową czy lokalnymi dokumentami strategicznymi. (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju)

Horyzont czasowy dokumentu to 2022 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony z dużymi środkami dostępnymi dla Polski z budżetu UE na lata 2014-2020, a z drugiej umożliwi

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

zbudowanie mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia w miarę ubywania środków UE².

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć, jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytucznych w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020.

Zmiany prawne

Ważny komponent NPR stanowią regulacje prawne.

Założeniem prac legislacyjnych w ramach NPR jest możliwie niewielka ingerencja w system prawa, mająca na celu umożliwienie różnorodnych działań ukierunkowanych na efektywne wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych. Oznacza to dążenie do uniknięcia „przeregulowania” tej materii. Wynika to z natury rewitalizacji, która w każdym miejscu jest unikalnym konglomeratem różnorodnych działań, zatem każda zmiana ustawowa ma ułatwiać prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych, a jednocześnie żadna zmiana legislacyjna nie powinna ich utrudniać i komplikować.

Regulacje, zatem dotyczyć będą:

a) Statusu rewitalizacji i procedur jej bezpośrednio dotyczących:

- **Ustawowego zdefiniowana rewitalizacji** (charakter działań i powiązanie z programami rewitalizacji) jest potrzebne, jako podstawa dalszych regulacji dotyczących działań rewitalizacyjnych. Dokładna definicja jest przedmiotem szczegółowych uzgodnień, jednak jako ich podstawę należy przyjąć ustalenie, że ustawowa definicja rewitalizacji musi obejmować wszystkie niezbędne aspekty działań rewitalizacyjnych. Wprowadzenie ustawowej definicji zapewni, że rewitalizacja będzie tak samo rozumiana przez wszystkie uczestniczące w niej podmioty.
- **Określenia rewitalizacji, jako zadania własnego gminy** (dla uniknięcia sprzeczności interpretacyjnych i ograniczeń formalnych). Wprowadzenie zmiany w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym i uzupełnienie katalogu zadań własnych gminy o rewitalizację obszarów zdegradowanych. Zgodnie z art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone

²Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych (takich jak organy ustawodawcze, administracja rządowa, wymiaru sprawiedliwości itp.).

Rewitalizacja, jako zadanie własne gminy nie będzie zadaniem obowiązkowym (w rozumieniu art. 7 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym). W realizacji tego zadania gmina powinna koordynować swe działania z działaniami podejmowanymi przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, a także przez administrację rządową.

- **Wprowadzenia ustawowej formuły programu rewitalizacji.**

Określona zostanie ustawowo minimalna zawartość programu rewitalizacji, a także wymogi co do sposobu jego przygotowywania, uchwalania i realizacji. Spełnianie przez dany program rewitalizacji wymagań ustawowych będzie dawać podstawę do wykorzystania narzędzi ułatwiających prowadzenie rewitalizacji, a także do preferencyjnego wsparcia dla rewitalizacji w różnych instrumentach.

- **Zdefiniowania rewitalizacji, jako cel publiczny** w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami (jako opcja: zdefiniowanie jako cel publiczny części inwestycji, które mogą wchodzić w skład działań rewitalizacyjnych, a dziś nie są celem publicznym, np. zielen publiczna, budownictwo czynszowe o umiarkowanych czynszach).

Rozważane będzie nadanie rewitalizacji statusu celu publicznego (w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami). Jedną z zalet takiego rozwiązania jest umożliwienie procedur wywłaszczeniowych, co w wielu przypadkach może pozwolić na bardzo znaczące usprawnienie prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jednocześnie, proponowane zmiany legislacyjne nie mogą prowadzić do ryzyka ich nadużyć.

- **Zapewnienia udziału mieszkańców gminy (obszaru zdegradowanego) oraz innych partnerów (społecznych i gospodarczych) w przygotowaniu programu rewitalizacji i jego wdrażaniu** (m.in. poprzez powołanie komitetu rewitalizacji, określenie sposobu jego tworzenia i jego głównych zadań). Istnieje potrzeba ustawowego umocowania komitetu rewitalizacji – jako formalnej struktury zapewniającej współdziałanie organów gminy, mieszkańców i interesariuszy z obszaru rewitalizacji. W skład komitetu wchodzić powinni przedstawiciele wybrani przez radę gminy, wskazani przez wójta (burmistrza albo prezydenta miasta) oraz przedstawiciele interesariuszy (mieszkańców, inwestorów, właścicieli nieruchomości i in.). Zadaniem komitetu powinna być współpraca z gminą zarówno przy opracowaniu programu rewitalizacji jak i podczas jego realizacji i monitorowaniu. Celem działań komitetu rewitalizacji byłaby przede wszystkim koordynacja przedsięwzięć podejmowanych na obszarze rewitalizacji przez wszystkie zainteresowane podmioty.

b) Zagadnień dotyczących powiązania rewitalizacji i planowania przestrzennego:

Powiązania procesów rewitalizacyjnych z planowaniem przestrzennym gminy (wówczas, kiedy planowana rewitalizacja zakłada przekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym), tak aby doprecyzować i jednoznacznie uregulować zasady koordynowania działań rewitalizacyjnych (programu rewitalizacji) z planowaniem przestrzennym (MPZP, SUiKZP).

- **Uregulowania problematyki nieruchomości porzuconych i nieruchomości, których stan prawny nie jest ustalony**, co blokuje samorządom możliwość podjęcia działań wobec nich, w tym także prowadzenia inwestycji na tym obszarze.
- **Wprowadzenia narzędzi urbanistyki operacyjnej**, które mają stworzyć szerszą paletę rozwiązań pozwalających na skuteczne i spójne działania rewitalizacyjne, szczególnie na obszarach, na których zastosowanie takich narzędzi ma uzasadnienie i może być rozważane.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

c) **Zagadnień mających na celu stworzenie sprzyjającego otoczenia prawnego i zachęt do działań rewitalizacyjnych** (po przeprowadzeniu szczegółowej analizy ich powiązań w systemie prawa, celem tych zmian będzie eliminacja utrudnień i ograniczeń w prowadzeniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych oraz dla zapewnienia ciągłości działań rewitalizacyjnych):

- **Niezbędnych zmian w aktach prawnych regulujących instrumenty, które będą modyfikowane** pod kątem koncentracji lub preferencji na rzecz obszarów rewitalizowanych,
- **Rozważenia zmian w podatku od nieruchomości** (ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych) tak, aby uczynić z niego narzędzie, za pomocą którego władze gmin mogłyby kształtować trendy w zagospodarowaniu przestrzennym (a więc także promować ideę miasta zawartego i wspierać w ten sposób procesy rewitalizacyjne). Takim mechanizmem mogłaby być możliwość strefowania wysokości podatku na obszarze miasta.
- **Rozważenia instrumentów zachęcających podmioty prywatne do inwestowania na obszarach zdegradowanych (proponując zgłoszone przez stronę społeczną i ekspertów)**. Zmobilizowanie kapitału prywatnego do inwestowania na obszarach objętych rewitalizacją jest z zasady z wielu powodów (finansowych, społecznych, organizacyjnych) trudniejsze i droższe do realizacji aniżeli na obszarach niezdegradowanych.

Wśród działań zachęcających do takich inwestycji i ułatwiających zaangażowanie środków prywatnych, które mogłyby być wprowadzane stopniowo w powiązaniu z możliwościami budżetu państwa, należy przeanalizować co najmniej:

- Wprowadzenie „ulgi modernizacyjnej” na działania związane z modernizacją (w tym pod kątem efektywności energetycznej) substancji mieszkaniowej stanowiące uzupełnienie środków publicznych wydatkowanych na modernizację części wspólnych budynków (klatki schodowe, dachy, elewacje). W ten sposób właściciele mieszkań w budynkach objętych rewitalizacją będą zachęceni do włączenia się w kompleksowe działania rewitalizacyjne.
- Propozycję wykorzystania instrumentu przyspieszonej amortyzacji dla obiektów/inwestycji zrealizowanych na obszarze objętym programem rewitalizacji, umożliwiającej kilkakrotnie szybszą amortyzację środka trwałego dla podmiotów prywatnych z tytułu realizacji wybranych inwestycji mieszkaniowych lub towarzyszących mieszkalnictwu. Skorzystanie z tego rozwiązania mogłoby być obwarowane dodatkowymi warunkami istotnymi z punktu widzenia celów rewitalizacji.

Należy założyć, że powyższe planowane kierunki zmian będą uzupełniane o dodatkowe, zidentyfikowane w trakcie prac kwestie powodujące potrzebę zmian prawnych.

Programy Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Musi on być podstawowym instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Programy rewitalizacji – generalny zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także przygotowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Realizacja działań wynikających z programu powinna wiązać się z ich priorytetyzacją i identyfikacją przedsięwzięć koniecznych, a nie jednocześnie wszystkich możliwych do objęcia bez względu na ich efektywność. Działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które według diagnozy najbardziej przyczyniają się do powstania i trwania kryzysu danego obszaru. Co do zasady projekty powinny być realizowane na obszarach zdegradowanych, nie musi być to jednak regułą bezwzględnie obowiązującą, gdyż niektóre problemy obszarów zdegradowanych mogą być rozwiązywane dzięki realizacji projektów poza tymi obszarami (np. projekty dot. aktywizacji zawodowej).

Programy rewitalizacji muszą ujmować działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego związanego z tożsamością danego obszaru, a także jego społecznego i przestrzennego otoczenia. Z natury rzeczy obszarowe podejście do formułowania programu rewitalizacji spowoduje, że będzie on miał treść niejednorodną pod względem szczegółowości – w odniesieniu do tych zagadnień, w których wykorzystane będą środki publiczne, będzie on bardziej konkretny i wiążący, a w odniesieniu do zagadnień, w których zakłada się wzbudzenie lub wywołanie określonych działań podmiotów prywatnych, będzie miał bardziej indykatywny charakter.

Należy podkreślić, że konieczne jest dążenie w realizacji programów rewitalizacji do koordynacji instrumentów wsparcia. Na przykład w zakresie procesów rewitalizacyjnych pośrednio lub bezpośrednio związanych z prowadzeniem inwestycji w budynkach, w szczególności w sposób komplementarny powinny być traktowane takie instrumenty jak Fundusz Termomodernizacji i Remontów i programy NFOŚiGW dotyczące modernizacji budynków publicznych oraz działania finansowane ze środków UE (w ramach POIiŚ oraz RPO) dotyczące efektywności energetycznej i rewitalizacji budynków mieszkalnych i publicznych. Spójne powinny być również działania finansowane z Funduszu Dopłat z działaniami finansowanymi ze środków UE w ramach PO WER i RPO. W szczególności dotyczy to tworzenia i obsługi mieszkań dla tzw. grup specjalnych - osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby opuszczające dom dziecka, imigranci itp.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Konieczne jest angażowanie społeczeństwa i umożliwienie szerokiej partycypacji w procesie przygotowania, a potem ich realizacji/wdrażania programów, partycypacja społeczna musi być „wpisana” w proces rewitalizacji, jako fundament wielu działań.

Ważne jest, aby programy rewitalizacji musiały posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany.

Program Rewitalizacji musi zawierać, co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków),
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

Prawidłowo przygotowywany i poprawnie skonstruowany program rewitalizacji powstaje w procesie partycypacji społecznej przy zaangażowaniu społeczności lokalnej i szerokiego grona partnerów. Dla zapewnienia udziału wszystkich interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji powołuje się na poziomie lokalnym komitet rewitalizacji. Program rewitalizacji musi także posiadać przejrzysty system monitoringu skuteczności działań i odpowiednio elastyczny system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Za określenie obszaru zdegradowanego wymagającego najbardziej kompleksowej interwencji i wskazanie go w programie rewitalizacji odpowiadają władze gminy. Jednocześnie podejście do tego zagadnienia (w przypadku ubiegania się o wsparcie rewitalizacji z FE) podlegać będzie koordynacji i uspołnieniu w ramach procedur wdrażania Regionalnych Programów Operacyjnych.

1.1.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programie operacyjnym na lata 2014-2020

Minister Infrastruktury i Rozwoju zatwierdził Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 weszły w życie 3 lipca 2015 r.

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić projekty rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków z UE, a tym samym otrzymywały preferencje (ułatwienia w konkursach, szansa na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru projektów). Szczególny nacisk został położony na odpowiednim przygotowaniu programów rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób mieszkających na nich.

Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych (wynikających z programów rewitalizacji) są środki regionalnych programów operacyjnych (EFRR i EFS), natomiast wsparcie z krajowych programów operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla projektów wynikających z programów rewitalizacji.

Na szeroko rozumiane działania rewitalizacyjne na lata 2014-2020 przewidziano, co najmniej 25 mld zł, z czego ok. 22 mld zł będzie pochodzić z programów unijnych, a ok. 3 mld ze środków budżetu państwa oraz budżetów samorządów. Dla działań rewitalizacyjnych finansowanych ze środków UE ważnym odniesieniem są horyzontalne Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020. Adresatami Wytycznych są Instytucje Zarządzające Regionalnymi i Krajowymi Programami Operacyjnymi. Charakter Wytycznych jest ramowy, co oznacza, że Instytucje Zarządzające poszczególnymi Programami Operacyjnymi mogą opracować własne szczegółowe wytyczne w zakresie programów oraz procedur wyboru Projektów Rewitalizacyjnych³.

Kwestie definicyjne

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 zdefiniowano następujące zagadnienia:

- 1) **Rewitalizacja** – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;

---

³ Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Rewitalizacja jest prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w UP, a w szczególności z zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 UP.

2) **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

3) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

4) **Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

- 5) **Program rewitalizacji** - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- 6) **Projekt rewitalizacyjny** - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza, zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych

Mając na względzie postanowienia UP, zgodnie z którymi istotne wyzwanie dla Polski stanowi zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki miejskiej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska), konieczne jest stworzenie optymalnych mechanizmów przyczyniających się do jak najefektywniejszej realizacji projektów rewitalizacyjnych.

- 1) Tabele 1 i 2 zawierają zestawienie celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wskazanych w UP, które są bezpośrednio związane z rewitalizacją i należy je obligatoryjnie włączyć do działań na rzecz rewitalizacji. Inne priorytety inwestycyjne, nie wymienione w tabelach 1 i 2 mają charakter uzupełniający i mogą być (nieobowiązkowo) włączone przez IZ do działań na rzecz rewitalizacji.
- 2) Głównym źródłem współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki RPO (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich współfinansowania są środki KPO (EFS, EFRR, FS). Ponadto źródłem współfinansowania projektów

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

rewitalizacyjnych będą środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne.

- 3) Każda IZ określa indykatywną alokację środków finansowych na obszary rewitalizacji w ramach priorytetów inwestycyjnych. Dla priorytetów bezpośrednio związanych z rewitalizacją, realizowanych w danym programie operacyjnym, wymagane jest określenie indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych. Jeśli IZ uzna za zasadne wskazanie na rzecz rewitalizacji innych (z pozostałych) priorytetów inwestycyjnych, to wtedy także określa indykatywną wielkość alokacji środków finansowych na ten cel.
- 4) Określenia indykatywnej wielkości alokacji środków finansowych na obszary rewitalizacji dokonuje IZ w SZOOP zgodnie z Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Wsparcie rewitalizacji w regionalnych programach operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ RPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań, aby umożliwić realizację skoordynowanych projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i działania w ramach różnych priorytetów inwestycyjnych. IZ RPO zapewnia, że projekty rewitalizacyjne współfinansowane z RPO są zgodne z celami RPO i zachowują logikę interwencji w zakresie rewitalizacji.
- 2) Obligatoryjnym warunkiem wydatkowania przez IZ RPO środków z EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, jest przeznaczenie ich tylko i wyłącznie na realizację projektów rewitalizacyjnych.
- 3) W ramach systemu wdrażania RPO, IZ RPO tworzy warunki umożliwiające skuteczną realizację projektów rewitalizacyjnych oraz monitoruje i ocenia program operacyjny pod względem skuteczności i efektywności wsparcia projektów rewitalizacyjnych. W tym celu formułuje preferencje w dostępie do środków dla projektów rewitalizacyjnych w ramach innych priorytetów inwestycyjnych niż 9b (poprzez dodatkowe punkty przyznawane w trakcie oceny projektów lub wyższy poziom dofinansowania lub konkursy poświęcone wyłącznie projektom rewitalizacyjnym a także, jeśli IZ RPO zdecyduje – innego rodzaju preferencje) oraz może określić inne zachęty i ułatwienia wykorzystując np.
  - a. odpowiednie dla rewitalizacji zastosowanie szczególnych rodzajów projektów określonych ustawą (art. 32-35): projektu zintegrowanego (ze względu na charakter procesów rewitalizacji najbardziej rekomendowany), projektu partnerskiego, projektu grantowego oraz projektu hybrydowego;
  - b. wykorzystanie możliwości zastosowania trybu pozakonkursowego dla wyboru do dofinansowania projektów rewitalizacyjnych (np. na obszarach objętych realizacją ZIT);
  - c. koordynację i synchronizowanie naborów wniosków w komplementarnych priorytetach inwestycyjnych.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Tabela 1. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych

CELE TEMATYCZNE ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE
Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP
3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości
Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu, jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojсковych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników
8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

Cel tematyczny 9

Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w krajowych programach operacyjnych

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem IZ KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań w systemie realizacji KPO, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych obejmujących różne sfery i przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- 2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne IZ KPO opracowuje system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.
- 3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:
  - a. Kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych
IZ KPO wprowadza preferencje dla projektów rewitalizacyjnych poprzez odpowiednie konstruowanie kryteriów ich oceny (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów). Preferencje w tym zakresie np. w postaci przyznawania dodatkowych punktów, mogą wynikać m.in. z adresowania projektów do grupy docelowej z określonych obszarów rewitalizacji, realizacji projektów na danym obszarze rewitalizacji, czy komplementarności z projektami zrealizowanymi, realizowanymi lub planowanymi do realizacji na danym obszarze rewitalizacji; lub
  - b. Konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji IZ KPO przygotowuje konkursy dedykowane dla projektów rewitalizacyjnych; lub
  - c. Profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.

Przy wyborze projektów w trybie konkursowym lub pozakonkursowym możliwe jest stosowanie (IZ KPO przedstawia KM propozycje odpowiednich kryteriów wyboru projektów) kryteriów wyboru ukierunkowujących (profilujących) te projekty na realizację

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

działań wspierających proces rewitalizacji, zwłaszcza gdy projekt ma np. charakter horyzontalny i jest współfinansowany ze środków EFS.

- 4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w Tabeli 2.

Tabela 2. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym</p> <p>4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu</p> <p>6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu</p> <p>9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	<p>8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży</p>

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Program Operacyjny Polska Wschodnia	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	2a Poszerzanie zakresu dostępności łączności szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

- 5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:
- wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji, jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
  - wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.
- 6) Warunki wsparcia procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 określa ten program oraz inne dokumenty ustanawiające warunki wdrażania tego programu.

Wybór projektów rewitalizacyjnych

- IZ, przed rozpoczęciem procedur związanych z wyborem projektów rewitalizacyjnych do dofinansowania, opracowuje propozycje kryteriów wyboru tych projektów, które przedstawia właściwemu KM. IZ może przedłożyć do akceptacji KM także inne kryteria, poza wynikającymi z niniejszych Wytucznych, dotyczące warunków prowadzenia rewitalizacji w danym programie operacyjnym.
- Propozycje kryteriów dotyczą konieczności potwierdzenia, że:
  - składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji;
  - program rewitalizacji, z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania określone w niniejszych Wytucznych, tj. posiada określone cechy i elementy.
- Spełnienie wymagań, o których mowa w pkt 2 umożliwia ubieganie się o wsparcie z priorytetu inwestycyjnego 9b oraz umożliwia uzyskanie preferencji przy ubieganiu się o środki UE z pozostałych priorytetów inwestycyjnych. Propozycje kryteriów muszą zostać

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

sformułowane dla projektów rewitalizacyjnych wynikających z priorytetów inwestycyjnych określonych przez IZ w SZOOP.

- 4) Ocena spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a, jest dokonywana każdorazowo w toku ubiegania się projektu o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych i odnosi się do projektów rewitalizacyjnych niezależnie od trybu (konkursowego lub pozakonkursowego), w którym będą one wybierane do dofinansowania. Opis projektu we wniosku o dofinansowanie umożliwi ocenę spełnienia kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. a.
- 5) Ocena spełnienia kryterium wskazanego w pkt 2 lit. b powinna być zróżnicowana w zależności od tego czy aktualny program rewitalizacji był już sprawdzany przez IZ RPO. Jeśli nie, to sprawdzeniu w danym postępowaniu podlegać będzie ten dokument pod kątem spełnienia wymogów odnoszących się do jego cech i elementów. Jeśli weryfikacja tych wymogów już była przeprowadzona i zakończyła się rezultatem pozytywnym (tj. dany program rewitalizacji zawarty jest w wykazie, o którym mowa w pkt 8), to weryfikacja odpowiednich wymogów odnoszących się do cech i elementów programu rewitalizacji nie będzie powtarzana w danym postępowaniu, a weryfikacja kryterium, o którym mowa w pkt 2 lit. b, będzie miała co do zasady charakter formalny.
- 6) W przypadku IZ KPO weryfikacja spełnienia wymogów, o których mowa w pkt 2 lit. b, może następować na podstawie stosownego oświadczenia o pozytywnym zweryfikowaniu przez IZ RPO programu rewitalizacji.
- 7) Sprawdzenie spełnienia wymogu, o którym mowa w pkt 2 lit. b, jest możliwe w jednym z następujących sposobów:
  - a) w trakcie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych;
  - b) w odrębnej procedurze ustanawianej przez IZ RPO, tj. przed ogłoszeniem naboru na projekty i oceną wniosków o dofinansowanie. W takiej sytuacji postępowanie takie nie stanowi procedury wyboru projektów do dofinansowania w rozumieniu ustawy;
  - c) poprzez przygotowanie lub wsparcie programu rewitalizacji z wykorzystaniem mechanizmów wsparcia instytucjonalnego oraz eksperckiego z udziałem Ministra Infrastruktury i Rozwoju lub Marszałka Województwa, a wyniki przygotowania lub aktualizacji programu rewitalizacji są akceptowane przez IZ RPO.
- 8) IZ RPO prowadzi i na bieżąco aktualizuje wykaz programów rewitalizacji wraz z datą ich uchwalenia, dla których przeprowadzono z wynikiem pozytywnym weryfikację spełnienia wymogów dotyczących cech i elementów programów. Wykaz prowadzony jest dla wszystkich pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji niezależnie od sposobu ich weryfikacji.
- 9) Warunek, o którym mowa w pkt 2 lit. b, tj. odpowiednie cechy i elementy programu rewitalizacji (a także sposób ich weryfikacji) został opisany w załączniku do Wytycznych, szczególnie w pkt 5 Załącznika. IZ RPO w swoich wytycznych może uzupełnić lub rozwinąć zakres i wymogi wobec programów rewitalizacji, jeśli jest taka potrzeba. Jeśli weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów dokonywana jest w procedurze wyboru projektów to niezależnie od oceny danego projektu pozytywna

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

weryfikacja spełnienia przez program rewitalizacji wymaganych cech i elementów jest warunkiem wystarczającym do umieszczenia programu rewitalizacji w wykazie, o którym mowa w pkt 8.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie konkursowym

- 1) Gdy wśród przyjętych przez KM RPO kryteriów wyboru projektu znajdują się zaproponowane przez IZ RPO kryteria dotyczące potwierdzenia obowiązkowego wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i elementach, weryfikacja ich spełnienia może odbyć się w ramach procedury wyboru projektów.
- 2) Ocena spełniania kryterium wskazanego w rozdz. 5 pkt 2 lit. b powinna być prowadzona w pierwszej kolejności, jako że bezwzględnie warunkuje udzielenie wsparcia (obligatoryjne dla priorytetu inwestycyjnego 9b) lub otrzymanie preferencji (pozostałe priorytety inwestycyjne).
- 3) Weryfikacja, o której mowa w podrozdziale pkt 2, może następować w konkursie uwzględniającym następujące etapy:
  - a. etapu oceny formalnej, który ma na celu ocenę projektów pod względem obowiązku wynikania projektu z programu rewitalizacji o określonych cechach i zawartości oraz stopnia spełniania innych kryteriów formalnych, którym przykładowo przypisano wartości logiczne „tak”, „nie”;
  - b. etapu oceny merytorycznej, rozumianego jako sprawdzenie zgodnie z zasadami określonymi przez IZ w systemie realizacji danego programu operacyjnego konkretnego projektu pod kątem spełniania kryteriów merytorycznych innych niż te, które podlegały weryfikacji na etapie opisanym w lit. a.;
- 4) Weryfikacja projektów pod względem spełnienia wymagań odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji:
  - a. ma na celu wyprzedzające upewnienie się czy poszczególne projekty, które zgłoszono do objęcia dofinansowaniem wraz z programem rewitalizacji, ale także inne wynikające z programu, o których dofinansowanie wnioskodawca i inne uprawnione podmioty będą starali się w przyszłości, spełniają oczekiwania związane z wpisaniem się w spójną koncepcję rewitalizacji danej gminy określoną w programie rewitalizacji;
  - b. pozwala na szczegółową ocenę jedynie tych projektów, które wynikają z programów rewitalizacji o wymaganych cechach i elementach.
- 5) IZ RPO może zdecydować o zorganizowaniu dodatkowych spotkań lub konsultacji, aby dla przedstawicieli potencjalnych wnioskodawców, którzy przystąpią do konkursów, znaczenie sprawdzenia wymogów odnoszących się do cech i elementów programów rewitalizacji było w pełni zrozumiałe.
- 6) Wybór projektu przeprowadza się z zachowaniem warunków określonych dla poszczególnych instytucji w zakresie trybu konkursowego w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- 7) Częstotliwość przeprowadzania naborów projektów rewitalizacyjnych powinna uwzględniać różny stopień zaawansowania przygotowania lub aktualizacji programów rewitalizacji przez samorzady gmin.

Wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym

Mając na względzie, że procedura wyboru projektu w trybie pozakonkursowym jest dostosowana do indywidualnych właściwości danego projektu, wybór projektów rewitalizacyjnych w trybie pozakonkursowym będzie się odbywał na ogólnych zasadach określonych dla tego typu naborów w horyzontalnych Wytycznych w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020, z uwzględnieniem odpowiednich postanowień Wytycznych.

Załącznik do Wytycznych MliR

Załącznik określa cechy i elementy projektu rewitalizacyjnego, które są zgodne z art. 15. 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

- 1) Programy rewitalizacji odznaczające się co najmniej cechami wskazanymi w pkt 1-4 Załącznika do Wytycznych oraz zawierające przynajmniej elementy wskazane w pkt 5 Załącznika do Wytycznych, są poddane analizie i weryfikacji.
- 2) Analiza i weryfikacja cech i elementów programu rewitalizacji przeprowadzona jest w szczególności z uwzględnieniem:
  - a. kompletności uwzględnienia w treści programu rewitalizacji wskazanych cech i elementów;
  - b. kompleksowości programu rewitalizacji, stopnia koncentracji i komplementarności planowanych działań rewitalizacyjnych;

Ocena tych aspektów musi służyć mobilizacji samorządów gminnych i potencjalnych beneficjentów do wspólnego zaplanowania kompleksowego rozwiązywania problemów rewitalizowanego obszaru w celu wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Tylko kompleksowy program rewitalizacji oraz jego komplementarne i zintegrowane interwencje służą powodzeniu poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

- c. wewnętrznej spójności działań;

Analiza programów rewitalizacji musi wychodzić od spójności i powiązania w programie diagnozy obszaru rewitalizacji identyfikującej czynniki i przyczyny degradacji z celami i zamierzeniami do osiągnięcia wskutek rewitalizacji oraz działaniami i zamierzeniami pozwalającymi na osiągnięcie celów. Umożliwi to znalezienie odpowiedzi na pytania: dlaczego i w jaki sposób tj. jakimi przedsięwzięciami zakłada się zahamowanie regresu, jak wywołać korzystne tendencje rozwojowe, a także jakie działania i na jakich obszarach są konieczne dla skierowania dotkniętego kryzysem obszaru na ścieżkę rozwoju.

- d. powiązań z politykami w gminie;

Z punktu widzenia analizy programu rewitalizacji ważne są jego powiązania z dokumentami określającymi kierunki rozwoju, tj. dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy. Ułatwi to analizę przygotowywanych lub aktualizowanych

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

programów rewitalizacji i powiązania ich z określoną diagnozą społeczną i gospodarczą gminy oraz wyznaczonymi celami rewitalizacji dla obszarów rewitalizacji.

e. sprawnej koordynacji;

Program rewitalizacji powinien być jednym z ważniejszych narzędzi wprowadzania zmian na obszarze gminy. Konieczne jest, zatem osadzenie go w systemie zarządzania rozwojem gminy oraz wykazanie tego w strukturze organizacyjnej gminy (np. wyodrębniona jednostka w ramach struktury lub odrębna instytucja).

f. stopnia realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do programu rewitalizacji;

W programie rewitalizacji należy wykazać, że w jego przygotowaniu zaangażowano społeczność lokalną i umożliwiono szeroką partycypację społeczną. Dla efektywności rewitalizacji konieczne jest silne i trwałe partnerstwo między różnymi podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji, a szczególnie we wdrażanie i ocenę efektów programu rewitalizacji.

Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

- 1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.
- 2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.
- 3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- 4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

- 5) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym).

- 6) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- 7) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do którego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągania celów programu rewitalizacji.
- 8) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.
- 9) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

- 10) Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez dane miasto systemie zarządzania w ogóle.
- 11) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO skupia uwagę na określeniu adekwatnych potrzeb oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

Komplementarność międzyokresowa

- 12) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.
- 13) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym) realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

- 14) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia poprzednich perspektyw.

Komplementarność źródeł finansowania

- 15) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.
- 16) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.
- 17) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.
- 18) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

- 1) Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.
- 2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.
- 3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru zdegradowanego jest ważnym warunkiem sukcesu.
- 4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nie ograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Elementy programów rewitalizacji (minimalny zakres programu rewitalizacji) /zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 – Warszawa, 3 lipca 2015 r./

1. Program rewitalizacji musi zawierać co najmniej:

- a) opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta/gminy;
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne miasta/gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów wymagających wsparcia;
- d) wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji);
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f) listę planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zamierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami /przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014 – 2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
- j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k) system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;
- l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

2. Diagnoza (o której mowa w pkt 1 lit. b.) zawarta w programie rewitalizacji (o ile nie została dokonana w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną), co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców, co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

3. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji (o których mowa w pkt 1 lit. c.) dokonywane są (o ile nie zostały dokonane w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) przy założeniu, że dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenie zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminy, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy lub w oparciu o indywidualne kryteria (wraz z odniesieniem ich do wartości referencyjnych danej gminy) i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi.

Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców.

4. Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:

- a) identyfikację głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (o których mowa w pkt 1 lit. f), tj. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji;
- b) charakterystykę (zbiorczy opis) innych, (o których mowa w pkt 1 lit. g.) uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb rewitalizacji;

Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

1.1.3. Ustawa o rewitalizacji (9 października 2015 r.)

Podpisana w dniu 27 października 2015 r. przez Prezydent RP, Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, daje samorządom podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych⁴.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji za obszary zdegradowane przyjmuje się obszary, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji oraz dodatkowo negatywne zjawiska gospodarcze (np. słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw), środowiskowe (np. przekroczenie standardów, jakości środowiska), przestrzenno-funkcjonalne (np. brak dostępu do podstawowych usług albo ich niska jakość) lub techniczne (np. degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych).

Jako obszar rewitalizacji określono całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja.

⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 roku została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 3 listopada 2015 roku, wchodząc w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem art. 37, wchodzącego w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Ustawa ogranicza zasięg obszaru rewitalizacji przesądając, że nie może on obejmować łącznie terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy, przy czym może być podzielony na podobszary.

Dla obszaru rewitalizacji opracowuje się Gminny Program Rewitalizacji (GPR), który jest podstawą do stosowania na obszarze rewitalizacji specjalnych rozwiązań ustawowych – Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) oraz miejscowego planu rewitalizacji.

GPR przyjmuje w formie uchwały, jako dokument o charakterze aktu kierownictwa wewnętrznego, wiążący organy gminy w podejmowanych działaniach. GPR zawiera szczegółową analizę obszaru rewitalizacji, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań, listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ramy finansowe programu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.

Specjalna Strefę Rewitalizacji (SSR) ustanawia rada gminy w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego. Strefa jest obszarem stosowania szczególnych norm prawnych z zakresu planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, mieszkalnictwa, prawa podatkowego oraz cywilnego.

Ustawa przewiduje również szczególną formę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - miejscowy plan rewitalizacji, który może być uchwalony wyłącznie dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze uchwały rady gminy.

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. ogłoszona w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 1777 3 listopada 2015 r., weszła w życie po 14 dniach, za wyjątkiem art. 37, który wejdzie w życie 1 stycznia 2016 r.⁵

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w Gminnym Programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki.

W przypadku, gdy w związku z rewitalizacją następuje czasowa lub trwała zmiana miejsca zamieszkania osób na miejsce położone poza obszarem rewitalizacji, w Gminnym Programie rewitalizacji uwzględnia się przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmujące te osoby.

Gminny Program rewitalizacji nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Postępowanie w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w sprawie uchwalenia albo zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego można wszcząć przed uchwaleniem Gminnego Programu rewitalizacji, a po sporządzeniu i zamieszczeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej projektu Gminnego Programu rewitalizacji. Uchwalenie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy następuje po uchwaleniu Gminnego Programu rewitalizacji. Niezwłocznie po uchwaleniu Gminnego Programu rewitalizacji, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej

⁵ Źródło: <https://www.mir.gov.pl>

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że Gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji Gminnego Programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie Gminnego Programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Program Rewitalizacji dla Gminy Ożarów na lata 2016 – 2023 został sporządzony w oparciu o art. 52 Ustawy o Rewitalizacji, mówiący, iż do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne.

2. Jeżeli program, o którym mowa w ust. 1, uchwalony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zawiera co najmniej opis procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów gminy oraz diagnozę pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na jego podstawie może zostać opracowany i uchwalony gminny program rewitalizacji.

Niniejszy dokument jest zgodny z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 określonymi przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju zatwierdzonymi w lipcu 2015 roku i nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w myśl Ustawy o Rewitalizacji, zatem nie ustala się w drodze uchwały obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

1.2. INSTRUMENTY PLANISTYCZNE ZWIĄZANE Z REWITALIZACJĄ

Konieczność usytuowania Planu Rewitalizacji wśród innych dokumentów określających politykę rozwojową gminy oraz ustawowa i faktyczna pozycja gminy, jako jednostki odpowiedzialnej za te procesy, stawia na porządku dziennym sprawę niezbędnych kompetencji do wiążącego opracowania tego typu dokumentu i późniejszej realizacji zapisanych w nim zadań.

Z oceny dotychczasowych rozwiązań prawnych wyłania się wnioski, że przygotowujące i sterujące Programami Rewitalizacji gminy są w zasadzie pozbawione wystarczających uprawnień, aby kompleksowo zaplanować i skutecznie zrealizować takie przedsięwzięcia. Braki kompetencji w tym zakresie można zlokalizować w dwóch płaszczyznach. Po pierwsze – część zagadnień, które należy rozwiązać w ramach prowadzonych prac rewitalizacyjnych

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

ustawodawca rozdzielił pomiędzy trzy szczeble samorządu terytorialnego. I tak w ogólnym ujęciu:

- zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym⁶ do zadań własnych gminy należą w większości zagadnienia m.in. materialno-przestrzenne,
- zgodnie z art. 4. ust 1 ustawy o samorządzie powiatu do zadań własnych tej jednostki samorządu należą m.in. sprawy socjalno-społeczne, zagadnienia rynku pracy oraz zarządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa,
- zgodnie z art.11 ust.1 i 2 ustawy o samorządzie województwa⁷ do kompetencji tej jednostki należą zagadnienia związane z pobudzaniem aktywności gospodarczej, finansowaniem rozwoju oraz wspieraniem i prowadzeniem działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Zatem sporządzenie spójnego Programu Rewitalizacji wymagać będzie współdziałania w planowaniu w zakresie wykraczającym poza dozwolony gminie, obszar użyteczności publicznej. Do takich należą np. ogólnie mówiąc wszelkie usługi, które na zasadach komercyjnych lub niekomercyjnych gmina mogłaby świadczyć na rzecz uczestników procesów rewitalizacyjnych przykładowo w sprawach; zarządzania i koordynowania prowadzonych inwestycji (w tym w zakresie mieszkalnictwa), obrotu i zarządzania nieruchomościami, prowadzenia montażu finansowego, doradztwa w sprawach projektowych, szerokich działań prorozwojowych itp.

Zgodnie z ogólnym zapisem z art. 7.1. ustawy o samorządzie gminy art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy oraz art. 1 ustawy o gospodarce komunalnej, który stwierdza co następuje: art. 1. 1. Ustawa określa zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego, polegające na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Gospodarka komunalna obejmuje w szczególności zadania o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

Takim zadaniem jest bez wątpienia poprawa, szeroko rozumianego, standardu zamieszkiwania w gminie. Można jednak mieć wątpliwości, czy działalność ograniczona terytorialnie i czasowo (obszar rewitalizacji i tylko na czas trwania tego Programu) oraz specyfika procesów rewitalizacyjnych spełnia kryteria „bieżącego i nieprzerwanego zaspokajania zbiorowych potrzeb ludności na usługi powszechnie dostępne”, a więc wypełnia warunki, pod którymi może stanowić przedmiot instytucjonalnego zainteresowania gminy.

Poza sferą użyteczności publicznej gmina może działać poprzez spółki prawa handlowego, ale tylko w sytuacjach wymienionych w art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o gospodarce komunalnej tzn., kiedy spełnione są łącznie następujące przesłanki:

- istnieją niezaspokojone potrzeby wspólnoty samorządowej na rynku lokalnym,
- występujące w gminie bezrobocie w znacznym stopniu wpływa ujemnie na poziom życia wspólnoty samorządowej, a zastosowanie innych działań i wynikających z obowiązujących przepisów środków prawnych nie doprowadziło do aktywizacji gospodarczej,

⁶ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U.01.142.1591 z późn.zm.)

⁷ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U.01.142.1590 z późn.zm.)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

a w szczególności do znacznego ożywienia rynku lokalnego lub trwałego ograniczenia bezrobocia.

Strategia Rozwoju Gminy

Program Rewitalizacji powinien być częścią większej całości, jaką jest Strategia (Polityka) Rozwoju Gminy, przyjmująca najczęściej prawną formę – uchwały Rady Gminy. Ustalanie celów oraz sposobów ich osiągnięcia (Strategia Rozwoju) dla całego spektrum zagadnień, które powinny znaleźć się w kręgu zainteresowań organów samorządu terytorialnego jest, zgodnie z obowiązującym prawem, obligatoryjne tylko w części dotyczącej gospodarki przestrzennej gminy – art. 9 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁸. Dotyczy to również uprzedniego sporządzenia wszelkich analiz i ekspertyz mających ustalić „stan obecny” w gminie. Obowiązki gminy w tym zakresie zawiera art. 32 cytowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ale dotyczy on tylko zagadnień przestrzennych. W pozostałych zakresach funkcjonowania wspólnoty terytorialnej, zakres, układ, analiz i innych opracowań jest fakultatywny; gmina nie ma w tym zakresie żadnych ustawowych ograniczeń.

Pewnym czynnikiem dyscyplinującym gminy w zakresie posiadania Strategii Rozwoju jest możliwość uzyskania wsparcia ze środków wspólnotowych na inwestycje gminne. Otóż jednym z warunków uzyskania wsparcia z tego źródła jest posiadanie przez gminę tzw. Programu Rozwoju Lokalnego pełniącego funkcję Strategii Rozwoju Gminy. Są to na ogół jednak dokumenty bardzo pragmatyczne, ukierunkowane na te zadania rozwojowe, które mogą uzyskać dofinansowanie za środków UE.

Opracowanie Planu Społeczno-Gospodarczego Rozwoju Gminy (Strategii Rozwoju) leży wyłącznie w kompetencjach Rady Gminy – art. 7 w powiązaniu z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym. Uchwalona Strategia Rozwoju Gminy (wraz z częścią nazwaną Planem Operacyjnym, zawierającym zestawienie zadań przewidzianych do realizacji, jednostek odpowiedzialnych, terminów realizacji wraz z przewidywanymi koniecznymi środkami) stanowi dla Zarządu Gminy najważniejszy instrument planistyczny rozwoju gminy, instrument niezbędny dla realizacji społeczno-gospodarczej polityki gminy.

Strategia, choć nie jest przepisem miejscowym (gminnym), jest jednak obowiązująca dla Zarządu (art. 30 ustawy o samorządzie gminnym). Realizacja uchwalonych założeń Strategii jest jednym z kryteriów oceny działalności Zarządu i może być podstawą do wysunięcia wniosku o jego odwołanie.

Chcąc prowadzić spójną politykę rozwoju, w takim dokumencie powinien być zawarty cały zakres zadań przestrzennych, społecznych i ekonomicznych gminy. Dla wszystkich tych zakresów powinny być ustalone cele, metody osiągania tych celów oraz środki (instrumenty), za pomocą których cele te można osiągnąć. Strategia Rozwoju Gminy powinna być ponadto opracowaniem dynamicznym, ulegającym pewnym zmianom w zależności od zmieniających się czynników zewnętrznych weryfikujących pozytywnie lub negatywnie założone cele oraz możliwości ich osiągnięcia. Ponieważ obecnie brak jest regulacji, które ujednoliciłyby zawartość i układ Strategii Rozwoju Gminy, dokumenty te cechuje z zasady znaczna

---

⁸ Ustawa z dnia 27 maja 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 03/80/717 z późn.zm.)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

różnorodność zarówno pod względem zawartości merytorycznej jak i układu treści oraz stopnia szczególności prezentowanych celów i możliwości ich osiągnięcia.

Strategia Rozwoju Gminy to długofalowy proces wytyczania i osiągania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona generalny kierunek, aspiracje i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki oraz przedstawia metody i narzędzia wdrożeniowe. Zapisy Strategii stanowią determinantę decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe.

Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Ożarów do 2020 roku zawiera merytorycznie istotne elementy łączące ją z Programem Rewitalizacji Gminy Ożarów na lata 2016-2023, jak:

WIZJA

Gmina Ożarów miejscem dynamicznie rozwijającej się gospodarki oraz aktywnego społeczeństwa czerpiącego z zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego

Wizja gminy sformułowana w ten sposób, skorelowana jest z zaproponowaną ścieżką rozwoju gminy Ożarów, opartą o wariant rozwoju gospodarki lokalnej z wykorzystaniem terenów strefy aktywności gospodarczej, która daje szansę na zachęcenie inwestorów do otwierania działalności gospodarczej w gminie, co wpłynie na wzrost jej dochodów i poprawę komfortu życia mieszkańców, których część nie będzie musiała szukać pracy poza granicami gminy. Wizja zwraca uwagę na potrzebę rozwoju zrównoważonego, czyli takiego, który zapewni równowagę pomiędzy sferą ekonomiczną, społeczną oraz środowiska naturalnego. Istotną kwestią jest jakość funkcjonowania społeczności gminnej, dlatego w wizji zaznaczona została konieczność aktywności społecznej mieszkańców. Potrzeba integracji i zaangażowania wynika z trendów społecznych obserwowanych zarówno w skali kraju, takich jak rozluźnienie więzi społecznych.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Stanowi ona nadrzędny cel funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Określa przede wszystkim rolę władz w procesie rozwoju, ale ma równocześnie integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej. Stanowi jasny przekaz dla turystów i gości, odwiedzających gminę. Zawiera w sobie podstawowe wartości, na których zamierzają koncentrować swoje działania decydenci i mieszkańcy Gminy Ożarów⁹.

MISJA

Tworzenie możliwości do rozwoju gospodarczego oraz pobudzanie aktywności społecznej, w oparciu o bogaty i różnorodny potencjał regionu przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego i kulturowego, zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańców.

STRATEGICZNE OBSZARY ROZWOJU:

- SPOŁECZNY

---

⁹ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Ożarów do 2020 roku

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

- GOSPODARCZY
- INFRASTRUKTURY I ŚRODOWISKA

Dla każdego ze strategicznych obszarów rozwoju sformułowany został cel strategiczny, który obejmuje kilka celów operacyjnych.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY
<i>Rozwój gospodarki oraz aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy</i>	Wzmacnianie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
	Rozwój systemu edukacji oraz kapitału intelektualnego i zatrudnienia
	Budowa infrastruktury gospodarczej
	Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia
	Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna
<i>Silna kultura i tożsamość lokalna oraz efektywne wykorzystanie potencjałów dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej Gminy oraz popytu na turystykę</i>	Ochrona zasobów kultury i tożsamości lokalnej
<i>Wysoka dostępność i jakość usług publicznych</i>	Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej
	Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej, skierowanej do różnych grup odbiorców
	Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym
	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju gminy
<i>Sprawy, efektywny i partnerski system zarządzania publicznego</i>	Sprawny system zarządzania i administracji oraz skuteczna promocja
	Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego
	Rozwój współpracy terytorialnej oraz rozwój współpracy w ramach powiązań lokalnych

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Ożarów do 2020 roku

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

W ramach przyjętej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy należy uwzględnić zagadnienia związane z rewitalizacją. Zadania rewitalizacyjne mające odniesienia przestrzenne powinny mieć odbicie również w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, które powinno być przestrzennym odzwierciedleniem zamierzeń rozwojowych gminy.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy nie może być wprowadzane etapowo ani wybiórczo tylko na niektórych obszarach gminy.

Studium jest aktem planistycznym o charakterze kompleksowym i musi odnosić się do całego obszaru gminy. Zgodnie z art. 9. ust. 1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, Rada Gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, zwanego dalej „Studium”.

Wójt, Burmistrz albo Prezydent Miasta sporządza Studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, ustalenia Strategii Rozwoju i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz Strategii Rozwoju Gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Nawet, jeżeli gmina nie posiada Strategii Rozwoju Gminy, to z zapisów art. 10 wynika, że sporządzenie Studium poprzedza przygotowanie (i zamieszczenie w części tekstowej studium) względnie szerokiej analizy stanu obecnego w gminie w m.in. następującym zakresie:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Jest to zatem szeroki zakres pozwalający nawet przy koniecznej ogólności ustaleń Studium, zgromadzić stosunkowo znaczny zasób informacji o terenach wymagających specjalnych działań (rewitalizacji, rewaloryzacji, rehabilitacji itp.). W Studium określa się ponadto, w szczególności: obszary zabudowane ze wskazaniem obszarów wymagających przekształceń lub rehabilitacji (art.10, ust. 2 pkt. 14 ustawy). Ustalenia te umieszczane są następnie w miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

W pozostałej części zadań rewitalizacyjnych (zagadnienia społeczne, finansowe, organizacyjne itp.) ich instytucjonalizacja powinna być przeprowadzona w drodze odpowiednich uchwał Rady Gminy (np. uchwałą o przyjęciu planu rewitalizacji). Następnie na podstawie tych uchwał podejmowane są decyzje organów wykonawczych gminy (realizacja).

Taki zakres działań nie jest jednak wystarczający. W zakres kompleksowo przygotowywanego programu rewitalizacji¹⁰ wchodzi zagadnienia wykraczające poza kompetencje przyznane ustawowo gminie. Dotyczy to szczególnie zagadnień związanych z rozwojem gospodarczym, sprawami socjalnymi (np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i rynkiem pracy. W tych obszarach konieczne będzie współdziałanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, tj. szczebla powiatu i województwa, a także z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami społecznymi bądź gospodarczymi.

Zwraca uwagę brak koniecznych regulacji ustalających zasady wspólnego planowania. W zakresie Strategii Rozwojowych obowiązek ich sporządzenia spoczywa tylko na władzach województwa samorządowego zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa¹¹. Pewną możliwość współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w tym zakresie daje ustawa o samorządzie gminnym¹² zgodnie, z którą:

Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego (Art. 8). Wykonywanie zadań publicznych może być realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego (Art. 10). W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne (Art. 64).

Jednakże dla potrzeb tworzenia specyficznych i jednak cząstkowych, w stosunku do Strategii Rozwoju, Planów Rewitalizacji, są to regulacje zbyt ogólne, a przed wszystkim dotyczące tylko zadań publicznych i ich wykonywania. W oparciu o takie rozwiązania chyba nie sposób zapewnić spójności planowania i odpowiedniego stopnia stałości przyjętych do realizacji zadań (w tym finansowania) w dłuższym czasie i tylko na ograniczonym obszarze – terenie rewitalizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

¹⁰ W ujęciu przedstawionym w początkowej części opracowania

¹¹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U.01.142.1590 z późn.zm.)

¹² Ustawa z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990 Nr 16, poz. 95 z późn.zm.)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Jednym z głównych problemów Strategii jest udzielanie organizowanie pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą pomoc społeczną organizują organy administracji państwowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, jak Polski Czerwony Krzyż, związki wyznaniowe, stowarzyszenia charytatywne, fundacje itp.

Ciężar obowiązków związanych z pomocą społeczną został przeniesiony z administracji rządowej na gminy. Wyodrębniono zadania własne (finansowane z funduszy gminnych) i zlecone (opłacane przez państwo). Należy stwierdzić, że zasadnicza część tych instrumentów jakimi dysponują gminy, jest nakierowana na łagodzenie istniejącej sytuacji, na ogół finansowej i mieszkaniowej, z zasady całych rodzin. Bardzo niewiele jest instrumentów nakierowanych na uzyskanie trwałej zmiany niekorzystnych społecznie postaw niektórych grup społeczeństwa miejscowego.

Zagadnienia pomocy w zatrudnieniu i instytucje rynku pracy znajdują się w gestii j.s.t. stopnia ponadgminnego. Nie wyklucza to oczywiście wykorzystania takich instrumentów przez jednostkę prowadzącą przedsięwzięcia rewitalizacyjne, tzn. gminy na drodze bądź porozumień pomiędzy jednostkami samorządu względnie delegacji uprawnień – choć brak jest ustawowych procedur uzgadniania programów i ich wspólnej realizacji.

Zasadnicze znaczenie w tym zakresie mają dwie ustawy, a mianowicie:

- Ustawa o pomocy społecznej¹³,
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁴.

Zgodnie z art. 3. ustawy o pomocy społecznej, zadania realizowane w ramach pomocy społecznej mają za zadanie umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Obejmują również działalność prewencyjną w tym zakresie, polegającą na podejmowaniu działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Art.15. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań gminy w tym zakresie należą wszystkie sprawy z zakresu bieżącej pomocy, tzn. wypłata zasiłków, praca socjalna, placówki i usługi opiekuńcze oraz zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia itp.

Powiat przygotowuje tzw. Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gdzie powinno znaleźć się miejsce dla tego typu problemów zidentyfikowanych na terenach poddanych procesom rewitalizacji. Ponadto zdania powiatu (własne oraz zlecone rządowe)

¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. , poz. 163, 693, 1045.)

¹⁴ z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149, 357, 1066, 1217, 1240, 1268, 1567, 1582, 1607.)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

obejmują na ogół zadania dotyczące młodzieży i dzieci (opieka, wychowanie, szkolnictwo, pomoc finansowa i mieszkaniowa itp.). Zadania samorządu wojewódzkiego ograniczają się do zagadnień strategicznych, w tym m.in.: rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska.

Znacznie szersze zastosowanie w Programach Rewitalizacji znajdują instrumenty społeczne oraz również po części gospodarcze, stworzone przez wzmiankowaną ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W przeciwieństwie do poprzedniej, która na ogół łagodzi tylko skutki sytuacji życiowej jednostek, zwraca się tutaj uwagę na aktywne kształtowanie postaw prospołecznych. Ustawowe cele tej regulacji określone są następująco:

- promocja zatrudnienia,
- łagodzenie skutków bezrobocia, oraz aktywizacja zawodowa.

Zadania państwa w tym zakresie realizowane są przez instytucje rynku pracy działające w celu (art. 1 ust. 2):

- pełnego i produktywnego zatrudnienia;
- rozwoju zasobów ludzkich;
- osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
- wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej,
- zwiększanie mobilności na rynku pracy.

Natomiast instytucjami rynku pracy są (art. 6 ust. 1):

- publiczne służby zatrudnienia (tylko na szczeblu powiatu i województwa),
- ochotnicze hufce pracy (jednostki państwowe),
- agencje zatrudnienia (niepubliczne jednostki organizacyjne świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy, poradnictwa, doradztwa personalnego),
- instytucje szkoleniowe (publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące edukację pozaszkolną),
- instytucje dialogu społecznego (związki zawodowe, organizacje pracodawców, organizacje bezrobotnych, organizacje pozarządowe),
- instytucje partnerstwa lokalnego (instytucje realizujące na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy).

Zdecydowana część tych instrumentów znajduje się w rękach powiatowych władz samorządowych względnie wojewódzkich oraz rządowych. Zatem możliwość ich wykorzystania w Programach Rewitalizacji będzie wymagała stosownych porozumień pomiędzy j.s.t. oraz pozostałymi publicznymi i niepublicznymi podmiotami rynku pracy. Wszystkie te podmioty działają na obszarze całych miast lub powiatów i nie ma właściwie możliwości obejmowania szczególną interwencją wybranych dzielnic, np. tych wskazanych do rewitalizacji. Rekomenduje się przyjęcie regulacji, które umożliwiłyby na obszarach obejmowanych Programami Rewitalizacji realizację projektów wspierających aktywizację mieszkańców, szczególnie w zakresie rynku pracy.¹⁵

---

¹⁵ „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach – propozycje zmian prawnych Część I” Instytut Rozwoju Miast, Kraków styczeń 2013 r.

ROZDZIAŁ II

DIAGNOZA GMINY OŻARÓW POTWIERDZAJĄCA SPEŁNIENIE PRZEZ OBSZAR ZDEGRADOWANY I OBSZAR REWITALIZACJI PRZESŁANKI ICH WYZNACZENIA.

2.1. DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY OŻARÓW

2.1.1. Charakterystyka zagospodarowania przestrzennego i uwarunkowania historyczne rozwoju gminy

Podstawą przeprowadzonej diagnozy była:

- analiza dokumentów strategicznych Gminy Ożarów,
- zebranie i analiza dokumentów informacyjnych i statystycznych dotyczących sytuacji w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej,
- badania ankietowe opinii społecznej,
- konsultacje społeczne, w których uczestniczyli liderzy opinii publicznej, interesariusze i mieszkańcy miejscowości objętych obszarem rewitalizacji.

Początki miasteczka Ożarowa są powiązane ściśle z rodziną szlachecką Ożarowskich (h. Rawicz) posiadającą swoją siedzibę w Ożarowie Lubelskim.

Miasto powstało prawdopodobnie na wzorach włoskich, z centralnie umieszczonym rynkiem, z równoległymi do niego ulicami prostymi, z kilkoma wylotowymi traktami oraz kościołem wzniesionym na wzgórzu. Położony na skrzyżowaniu ważnych dróg Ożarów został wkrótce znaczącym ośrodkiem handlowym. Herbem miasta stał się znak rodowy Ożarowskich „Rawicz”. Przedstawia on pannę w koronie z włosami rozpuszczonymi, ubraną w czerwoną lub białą sukienkę. Siedzi ona na czarnym, biegnącym w lewą stronę niedźwiedziu i ma ręce podniesione do góry. Tłem herbu jest kolor złoty.

W 1640 r. Ożarowscy pozbyli się miasta; dziedzicem Ożarowa został Albert Barski. Miasto liczyło wówczas 302 mieszkańców. Oprócz Polaków mieszkało tam 57 Żydów. Z tego okresu pochodzi istniejący do dziś cmentarz żydowski (kirkut), na którym znajdują się dobrze zachowane nagrobki (macewy).

W 1860 r. Ożarów liczył 1734 mieszkańców. Stanowiący 67% Żydzi zajmowali się głównie handlem i rzemiosłem. Byli siłą napędową rozwoju gospodarczego miasta. Miastem jednak zarządzała będąca w mniejszości ludność polska (ok. 33%). Polacy trudnili się głównie rolnictwem, handlem, hodowlą trzody chlewnej, rzemiosłem kamieniarsko-murarskim, a także wypalaniem kamienia wapiennego w niewielkich piecach polowych. Ożarów w tym czasie wygrał rywalizację z sąsiednimi miasteczkami - Lasocinem, Janikowem i Glinianami. Korzystając z dobrego położenia, stał się znaczącym ośrodkiem targowym i jedynym jarmarcznym dla rozległego terenu (Ożarów miał prawo do 6 jarmarków w roku). W mieście było 156 domów, w tym 18 murowanych. Właścicielem Ożarowa była rodzina Dębickich.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Ożarów stracił prawa w miejskie 1869 r. i stał się osadą. Stosując się do postanowień ukazu carskiego, Komitet Urzędujący Królestwa Polskiego odebrał po powstaniu styczniowym prawa miejskie miastom na terenie dzisiejszej gminy Ożarów (oprócz Ożarowa prawa miejskie utraciły Gliniany, Janików i Lasocin) i zmienił je w osady. Znajdował się tu kościół parafialny drewniany, synagoga murowana, 2 żydowskie domy modlitewne, szkoła początkowa ogólna, sąd gminny, urząd gminy, stacja pocztowa, szopa murowana na narzędzia ogniowe, wiatrak oraz mydlarnia. Gmina obejmowała miejscowości: Bałtówek, Grochocice, Góry, Janowice Bagniste, Jakubowice, Ożarów, Podlesie, Przybysławice, Sadów, Sobów, Tominy, Wlonice, Wyszmontów, Zawada Włońska i Wyszmontowska. W gminie mieszkało w tym czasie 8674 osób.

Na początku I wojny światowej Ożarów został zajęty przez wojska austriackie, później przejęły osadę oddziały rosyjskie. Rosjanie wycofując się spalili całkowicie Ożarów, z pożaru ocalało jedynie 5 budynków. Podczas II wojny światowej nastąpiła kolejna dewastacja infrastruktury oraz prześladowanie ludności, Ożarów był wyludniony i zapomniany. Szybszy rozwój nastąpił od 1972 roku, kiedy rozpoczęto budowę cementowni, duży zakład przyciągnął ludzi i pobudził inwestycje. Ożarów nabrał większego znaczenia i pozwoliło to odzyskać prawa miejskie w 1988 r., kiedy to weszła w życie Uchwała Rady Państwa z 1987 r. w sprawie utworzenia miasta Ożarów w województwie tarnobrzeskim.

2.1.2. Podział administracyjny gminy

Gmina Ożarów leży we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie opatowskim. Usytuowana jest we wschodniej części granic administracyjnych województwa świętokrzyskiego, w powiecie opatowskim.

Położenie **powiatu opatowskiego** na tle woj. Świętokrzyskiego.

Miasto i Gmina Ożarów graniczy z gminami: od północy z Tarłowem pow. opatowski, od wschodu z gminą Anapol pow. kraśnicki, od południa z gminami Zawichost, od zachodu z gminami Wojciechowice pow. opatowski i Ćmielów pow. ostrowiecki.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Ożarów na tle powiatu opatowskiego

MIASTO i GMINA OŻARÓW – gmina położona na północny wschód od Opatowa. Ożarów jest drugim co do wielkości, tuż po Opatowie, ośrodkiem gospodarczym i handlowym powiatu. Miasto Ożarów leży w odległości 23 km od Opatowa. Jest ważnym węzłem komunikacyjnym tras wiodących z Kielc do Lublina i z Warszawy do Sandomierza.

Powierzchnia gminy Ożarów wynosi 18 329 ha, w tym powierzchnia miasta 800 ha. Wschodnia granice gminy stanowi rzeka Wisła. Na sieć osadniczą składa się 45 miejscowości wchodzących w skład 34 sołectw (Dane GUS grudzień 2014).

Tabela 3. Podział administracyjny Gminy.

	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY, SIEĆ OSADNICZA						
Powierzchnia						
ogółem w ha	ha	18329	18329	18329	18329	18329
ogółem w km ²	km ²	183	183	183	183	183
Sołectwa						
ogółem	jed.	34	34	34	34	34
Miejscowości						
miejscowości (łącznie z miastami)	jed.	47	45	45	45	45

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Do sołectw tych należą:

1. Biedrzychów	18. Niemcówka
2. Binkowice	19. Nowe
3. Czachów	20. Pisary
4. Dębno	21. Potok
5. Gliniany	22. Prusy
6. Grochocice	23. Przybysławice
7. Jakubowice	24. Sobótka
8. Janików	25. Sobów
9. Jankowice	26. Stróża
10. Janopol	27. Suchodółka
11. Janowice	28. Szymanówka
12. Janów	29. Śródborze
13. Julianów	30. Tominy
14. Karsy	31. Wlonice
15. Kruków	32. Wólka Chrapanowska
16. Lasocin,	33. Wyszmontów
17. Maruszów	34. Zawada

Gmina Ożarów jest gminą miejsko-wiejską, składającą się z miasta Ożarowa i otaczających go terenów wiejskich. Ma charakter rolniczo-przemysłowy.

Aktualnie istniejąca sieć drogowa tworzy wraz z miastem Ożarów układ koncentryczny. Gmina posiada dogodnie połączenia komunikacyjne z otaczającymi miastami, które dla mieszkańców Gminy pełnią rolę miejsc pracy oraz ośrodków usługowych. Przez jej obszar przebiegają następujące szlaki komunikacyjne:

- odcinek drogi krajowej z zachodu na wschód Nr 74 relacji Kielce-Kraśnik,
- odcinek drogi krajowej z północy na południe Nr 79 relacji Warszawa-Tarnobrzeg,
- droga wojewódzka nr 755 relacji Ostrowiec Świętokrzyski-Zawichost.

Uzupełnieniem sieci dróg jest linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna – Rzeszów, która posiada bocznicę linii do Cementowni „Ożarów”.

Ogólną sytuację społeczno-gospodarczą gminy charakteryzują poniższe parametry (dane wg GUS - stan na 31.12.2014 r.):

- Powierzchnia gminy – 18 329 ha (20,12 % powierzchni powiatu opatowskiego),
- Liczba ludności – 11 067 osób (18,9% ludności powiatu opatowskiego), z czego 4.682 w Ożarowie,
- Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 17,8%, produkcyjnym – 63,2%, z kolei poprodukcyjnym - 19%,
- Gęstość zaludnienia – 60 osób/km² (przy średniej w powiecie 60,5 osób/ km²),
- Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym wynosi 39, natomiast w prywatnym 653,
- Stopa bezrobocia – na dziś zarejestrowanych 928 osób z gminy,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- Powierzchnia użytków rolnych 13 065 ha, w tym 11 713ha użytków ornych, 502ha sadów, łąk i pastwisk 850 ha,
- Powierzchnia lasów – 4 030,46 ha , co stanowi 22,02 % powierzchni gminy,
- Liczba gospodarstw rolnych 1 674.

Gmina posiada kompleksową sieć instytucji infrastrukturalnych: urzędy, ośrodki zdrowia, bank, urząd pocztowy, domy pomocy społecznej, policję, placówki oświatowe, obiekty sportowo-rekreacyjne, obiekty użyteczności publicznej, jednostki bezpieczeństwa przeciwpożarowego itp. Niewątpliwie na rozwój miasta ma wpływ największy zakład Powiatu Opatowskiego – Cementownia „Ożarów” S.A. Jest to jedna z najnowocześniejszych cementowni w Polsce i największy piec w Europie. Produkuje 8 000 ton cementu na dobę. Zakład zatrudnia 970 osób. Posiada certyfikat jakości PN ISO 9002.

2.1.3. Władze lokalne

Gmina Ożarów jest jednostką samorządu terytorialnego. Jej ustrój i zasady funkcjonowania zostały po zmianie systemu społeczno-gospodarczego na nowo zdefiniowane w wyniku uchwalenia i wejścia w życie Ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2016 poz.446 z późniejszymi zmianami). Działa na podstawie statutu Gminy Ożarów uchwalonego w dniu 23 kwietnia 2003 rok, w którym określono organizację i organy gminy, przedmiot działalności i kompetencje, a także prawną formę działania. Gmina stanowi podmiot prawa publicznego, co oznacza prawo gminy do wykonywania określonych w ustawach zadań publicznych samodzielnie w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność oraz podmiot prawa prywatnego, co oznacza, iż gmina posiadając osobowość prawną ma prawo do samodzielnego dysponowania swym majątkiem. Gmina samodzielnie prowadzi własną gospodarkę finansową na podstawie rocznego budżetu. Statut Gminy Ożarów określa jej organizację i organy, przedmiot działalności i kompetencje, a także prawną formę działania.

Organami gminy są:

- Rada Miejska – jako organ stanowiący i kontrolny
- Burmistrz Ożarowa – jako organ wykonawczy

W skład Rady Miejskiej w Ożarowie wchodzi 15 radnych.

Do wewnętrznych organów Rady należą:

- 1) Przewodniczący
- 2) Wiceprzewodniczący
- 3) Komisje stałe wymienione w statucie
  - a. Rozwoju gospodarczego i budżetu
  - b. Rolnictwa i porządku publicznego
  - c. Oświaty, kultury, sportu i zdrowia
- 4) Komisje doraźne do wykonania określonych zadań - Komisja Rewizyjna

W czasie trwania kadencji Rada może powołać doraźne komisje do wykonywania określonych zadań, określając ich skład i zakres działania.

Burmistrz jest organem wykonawczym gminy. Wykonuje uchwały Rady i zadania gminy określone przepisami prawa, kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentuje gminę na zewnątrz. Burmistrz wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Miejskiego w Ożarowie. Jest kierownikiem urzędu i wykonuje uprawnienia zwierzchnika

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

W skład Urzędu Miejskiego wchodzi następujące referaty:

- Referat Ogólno-organizacyjny
- Referat Finansowy
- Referat Spraw Obywatelskich
- Referat Rolnictwa i Gospodarki Gruntami
- Referat Planowania Przestrzennego, Inwestycji i Gospodarki Komunalnej
- Referat Straży Miejskiej.

2.3. ŚRODOWISKO NATURALNE

2.3.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni

Gmina Ożarów leży we wschodniej części woj. świętokrzyskiego. Większość gminy położona jest w mezoregionie Przedgórze Iłżeckiego. Nadwiślański fragment gminy leży w Małopolskim przełomie Wisły, a część południowa na Wyż. Sand.. Powierzchnia gminy ma kształt litery T. Nadwiślańskie wioski przynależą do Małopolskiego Przełomu Wisły. Siedziba Gminy – sam Ożarów znajduje się w odległości około 80 km na wschód od Kielc - stolicy województwa świętokrzyskiego i położony jest w kotlinie na pograniczu urodzajnych lessów sandomiersko - opatowskich i piaszczystych pozostałościach dawnej Puszczy Iłżeckiej.

2.3.2. Walory przyrodnicze terenu gminy Ożarów

Tereny gminy Ożarów, to tereny posiadające bogate walory środowiska przyrodniczego - krajoznawcze jak i krajobrazowe. Występujące obszary można uznać jako rekreacyjne, doskonale nadające się do organizowania agroturystyki. Ludzie chcący odpocząć od dużych i hałaśliwych aglomeracji miejskich mogą znaleźć tutaj ciszę i spokój.

Krajobraz gminy charakteryzuje się dużą różnorodnością, a zdecydowanie najatrakcyjniejszy jest krajobraz doliny Wisły z licznymi starorzeczami, nadwodnymi zaroślami i pozostałością lasów łęgowych. Dobrze zachowały się tu wikliny nadrzeczne i zbiorowiska sztuczne, które powstały w wyniku zakładania plantacji wikliny celem regulacji Wisły. W strefie skarpy Wisły swoim pięknem oczarowują leniwie sączące się strumienie w jarach i wąwozach. Wśród starorzeczy znajdujących się w dolinie Wisły na uwagę głównie zasługują Jezioro Czarne w Maruszowie i Jezioro Przeria w Biedrzychowie. Jezioro Przeria jest jednym z najczystszych zbiorników naturalnych w obrębie gminy Ożarów. Natomiast Jezioro Czarne jest 6 ha zbiornikiem wodnym ujętym w planach pomników przyrody.

Walory przyrodnicze występujące w gminie, są genetycznie powiązane ze środowiskiem naturalnym. Gleby obszaru Ożarowa i okolic tworzyły się tysiące lat po ustąpieniu lodowców, a ich rodzaj uzależniony jest od składu skał podłoża. Do rodzimych skał glebotwórczych dołączyły jeszcze przyniesione przez lodowce. W północnej części występują gleby słabe i średnie, reprezentowane przez ziemie różnych formacji geologicznych z płatami rędzin kredowych, bielic piaszczystych oraz piasków. Niewielką natomiast część zajmują gleby pierwotnie rumszowe. W południowej części przeważają gleby dobre i bardzo dobre. Są to lessy i czarnoziemy oraz rędziny kredowe, gipsowe oraz gleby brunatne i właściwe.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Na krańcach Ożarowa występują jeszcze mady pyłowe. Pokrywa glebowa jest mocno zróżnicowana, rozpiętość waha się od I do VI klasy.

Na obszarze gminy Ożarów występują liczne wapienie, luźne gipsy i ily gipsowe, których niewielkie pokłady można spotkać w okolicy Śródborza, Stróży, Julianowa, Wojciechówki, a także Karsów. Występują również wąskie zapadliska jurajskie wypełnione tworami kredy - piaskowcami oraz marglami.

Pokrywa glebowa przesądza o formacjach naturalnej roślinności. Najstarszym zbiorowiskiem roślinnym jest zespół trawy ostnicy włosowatej. Ponadto występuje kilka gatunków róż, jałowca, tarniny i berberysu zwyczajnego. Gleby słabo obfitują w roślinność murawową w postaci wiśni karłowatej, leszczyny, olchy, grabu i dzikiego bzu. Wśród krzewinek jest kilka gatunków bylin tj. mikołajek polny, wilczomlec, sasanka. Na glebach bardziej bogatych spotkać można przetacznika siwego, mikołajka polnego, dziwięciosiła pospolitego, kilka gatunków macierzanki. Zalewowo-przybrzeżny obszar Wisły porasta wierzba krzewiasta, purpurowa i wiklina.

Lasy odgrywają ważną rolę w strukturze przyrodniczej gminy, są bowiem najważniejszym ogniwem wiążącym główne komponenty środowiska. Tworzą węzły ekologiczne o wybitnych walorach przyrodniczych oraz leśne korytarze ekologiczne umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków. Obszary leśne spełniają różnego rodzaju funkcje, tj. zapewniają barierę ochronną pozostałym komponentom przyrody, stanowią źródło surowców dla wielu gałęzi gospodarki i są cennym walorem dla turystyki.

Struktura własności lasów na terenie gminy została przedstawiona w poniższej tabeli:

Tabela 4. Struktura własności lasów

	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Powierzchnia i struktura własności gruntów leśnych						
Ogółem	ha	3842,8	3854,8	3946,8	4044,63	4030,46
lesistość w %	%	20,9	20,9	21,4	22,0	21,9
grunty leśne publiczne ogółem	ha	1380,8	1379,8	1377,8	1377,63	1377,46
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1377,1	1376,1	1374,1	1373,33	1372,62
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1068,8	1068,8	1068,8	1073,96	1073,96
grunty leśne prywatne	ha	2462,0	2475,0	2569,0	2667,00	2653,00

(Źródło: GUS 2014 rok).

Lasy pokrywają 22% terenu gminy, większe zespoły leśne występują w części północnej, północno-wschodniej i zachodniej w rejonie Dąbrówki - Łubowej, Szymanówki - Lasocina, Stróży - Śródborza, Skalecznicy - Wojciechówki. Występują tu zarówno lasy liściaste i bory iglaste. Wśród iglastych zdecydowanie przeważa sosna, rzadziej modrzew, świerk i jodła. Młody drzewostan pokrywają przeważnie drzewa liściaste - dominuje buk, dąb, jawor, rzadziej

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

brzoza i modrzew. w okolicach Stróży można spotkać obszary z samosiewnym odnowieniem się brzozy oraz modrzewia. w miejscowościach Stróża i Julianów występuje skupisko starego, wartościowego drzewostanu modrzewia i dębu (50-200 lat).

Przyrodę ożywioną stanowi duża ilość gatunków zwierząt jaka występuje na całym obszarze, a w szczególności skupiska bażantów we wsi Wojciechówka, okresowo bocianów w okolicy wsi Gliniany i jastrzębi w Skałęcznicy. W przybrzeżnym obszarze Wisły spotyka się czajkę pospolitą i czarną, mewę popielatą, dzikie kaczki, rzadziej czapłę siwą, rybołowa, remiza i żabę szarą. Na pozostałych obszarach spotkać można sarny, zające, dziki, lisy, ropuchy zwyczajne, jaszczurki zwinki i padalce. Występują również kuropatwy, cietrzewie, jaskółki oraz sójki. Liczba przedstawicieli ssaków drapieżnych jest znikoma.

Z uwagi na występowanie licznych ptactwa dolina została objęta ochroną w ramach sieci Natura 2000 (obszar Natura 2000 „Małopolski Przełom Wisły” oraz obszar Natura 2000 „Przełom Wisły w Małopolsce”).

Ze względu na wielorakie walory Wisły proponowane są kolejne formy ochrony związane z rzeką i jej doliną. Są to Park Krajobrazowy Środkowej Wisły i utworzenie 2 rezerwatów.

Pierwszy z nich: „Wyspy Jakubowskie” - fragment koryta rzeki Wisły ma - charakter ornitologiczny (znajdują się tu największe w województwie ostoje ptaków z rodziny siewkowatych). Występują tu wpisane do czerwonej księgi zwierząt: siweczka obrożna, rybitwa, kraska, ciosa, kulon, paź żeglarsz. Obszar 185 ha.

Drugi rezerwat: „Wąwóz Grodzisko” - położony na gruntach wsi Biedrzychów i Nowe - ma charakter biocenotyczny. Znajduje się tu największe stanowisko jałowca pospolitego na całej wyżynie Sandomierskiej. Obszar 89 ha. Najcenniejsze stanowiska roślinności wodnej występują w rejonie Maruszowa.

Na terenie gminy znajduje się użytek ekologiczny – zbocze wąwozu w miejscowości Dębno, ponadto planuje się utworzenie dwóch użytków ekologicznych oraz pomników przyrody.

Obecnie, na terenie gminy Ożarów występuje 13 pomników przyrody. Są one zgrupowane w trzech punktach: Wyszmontowie, Jankowicach i Śmiłowie. Wykaz pomników przyrody przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Wykaz pomników przyrody

Lp.	Nr ew.	Miejscowość	Gatunek	Obwód pnia/wysokość
1	485	Wyszmontów	Topola kanadyjska	4,55/26
2	486	Wyszmontów	Klon jawor	3,35/19
3	487	Wyszmontów	Wierzba krucha	5,10/21
4	488	Jankowice	Lipa drobnolistna	3,70/18
5	489	Ożarów	Bożodrzew	2,60/14
6	455	Śmiłów	Grab pospolity	1,0-1,75/19,0-20,0
7	456	Ożarów	Lipa drobnolistna	1,85-2,40/22,0-25,0
8	457	Śmiłów	Lipa drobnolistna	2,60/22,0
9	458	Śmiłów	Lipa drobnolistna	3,85/26,0
10	459	Śmiłów	Lipa drobnolistna	2,40/23,0
11	460	Ożarów	Wierzba krucha	4,10/21,0

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

12	490	Śmiłów	Lipa drobnolistna	3,40/24,0
13	491	Śmiłów	Grab pospolity	3,0/26,0

Wszystkie istniejące w gminie Ożarów pomniki przyrody żywej znajdują się pod ochroną i są bardzo często odwiedzane przez turystów.

Wymienione zalety oraz walory przyrodnicze gminy Ożarów, a także samego Ożarowa, są niezwykle cenne przyrodniczo, a poprzez umiejętne wykorzystanie, udostępnienie są atrakcyjne turystycznie o randze ponadregionalnej.

2.3.3. Budowa geologiczna

Gmina znajduje się w obrębie północno-wschodniej części mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich oraz wschodniej części niecki lubelskiej, w strefie kontaktu utworów jurajskich i kredowych. Starsze utwory stanowią osady dewońskie, triasowe, jurajskie, kredowe i trzeciorzędowe, przykryte w przeważającej części utworami czwartorzędowymi.

Najstarszymi utworami na terenie gminy są **utwory jury dolnej i środkowej** położone w zachodniej i południowej części gminy. Są to głównie piaskowce wapienste z wkładkami wapieni, piaskowce szare, ily z wkładkami mułowców i piaskowców ilastych. Liczne wychodnie tych skał znajdują się pomiędzy Piaskami Brzustowskimi i Wyszmontowem. Na północ od linii Wyszmontów-Smugi-Ćmielów rozpościera się obszar występowania skał **jury górnej**, występujących w dwóch piętrach oksford i kimeryd:

- piętro Oksford stanowią wapienie płytowe i łupkowe, w drugiej kolejności wapienie margliste z krzemieniami. Nad nimi znajdują się wapienie zwięzłe z krzemieniami, wapienie rafowo-koralowe, a powyżej wapienie oolitowe z krzemieniami pasiastymi. Piętro Oksfordu zamykają wapienie margliste drobnoławicowe z krzemieniami czekoladowymi;
- piętro Kimerydy to głównie wapienie oolitowe, wapienie margliste i margle, z licznymi wkładkami muszlowców dendrytycznych.

Wychodnie jury górnej występują w zachodniej części gminy w okolicach Glinian, Stróży, Śródborza i Wyszmontowa. Układ utworów można zaobserwować w kamieniołomie cementowni należącej do Grupy Ożarów S.A..

2.3.4. Klimat

Klimat gminy Ożarów ma charakter przejściowy z wpływami klimatu oceanicznego zimą i kontynentalnego latem, przy czym długotrwałe i silne mrozy występują sporadycznie. Na klimat gminy decydujący wpływ wywiera położenie w umiarkowanych szerokościach geograficznych Europy. Takie usytuowanie decyduje o kącie padania promieni słonecznych, długości dnia i nocy, a w rezultacie bilansie promieniowania słonecznego. Dla tego regionu charakterystyczna jest równoleżnikowa cyrkulacja mas powietrza. Dominuje wpływ powietrza polarno-morskiego z zachodu nad powietrzem polarno-kontynentalnym ze wschodu. Urozmaicona rzeźba terenu gminy ma wpływ na kształtowanie się klimatu lokalnego, tj. warunków panujących na przykład w głęboko wciętych dolinach lessowych lub na zróżnicowanie w nagrzewaniu powierzchni stoków. Częstym zjawiskiem jest inwersja termiczna, polegająca na znacznym obniżeniu temperatur w dolinach i wąwozach oraz zróżnicowanie termiczne i wilgotnościowe zboczy południowych, które są ciepłe i suche oraz przeciwległych - chłodnych i wilgotnych. Obszar gminy Ożarów jest obszarem ciepłym.

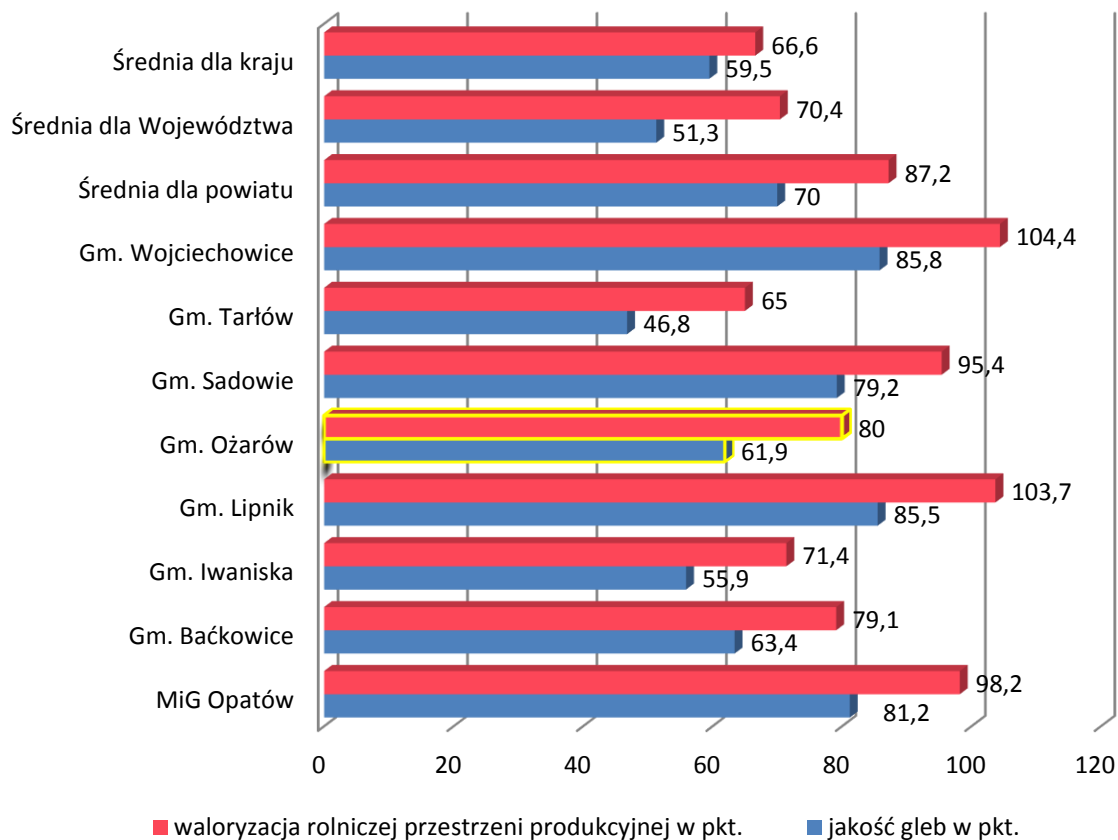

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Świadczą o tym zarówno średnie roczne temperatury powietrza wynoszące 8°C. Długość okresu bez przymrozków wynosi tu średnio 170 dni, a liczba dni mroźnych od 46 do 51. Okres wegetacyjny obejmujący dni o temperaturze średniej dobowej powyżej 5°C wynosi średnio 213 dni, tj. podobnie jak w Kotlinie Sandomierskiej. Średnie roczne sumy opadów mieszczą się w granicach 650 mm – 700 mm, z przewagą opadów w półroczu letnim (maksimum przypada na lipiec, a minimum na luty). W obrębie gminy przeważają wiatry zachodnie.

2.3.5. Gleby

Według opracowywanych przez Instytut Upraw i Nawożenia Gleb w Puławach map glebowo-rolniczych obszar gminy charakteryzuje się wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej (w 120-punktowej skali obszar gminy zwaloryzowano na 80 punktów – powyżej średniej dla województwa i kraju).

Wykres 1. Przydatność rolnicza gleb gminy Ożarów na tle powiatu, województwa i kraju
(Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Ożarów).

Struktura przydatności gleb dla rolnictwa nie jest jednak w całej gminie jednakowa i wynika bezpośrednio ze struktury geologicznej utworów powierzchniowych. Wyraźnie zaznacza się podział pomiędzy północną i południową częścią gminy.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

2.3.6. Zasoby wodne - ocena stanu aktualnego

Na obszarze miasta i gminy Ożarów występują 2 ciekі wodne: Wisła, stanowiąca wschodnią granicę gminy oraz będąca dopływem Wisły Czyżówka, która meandruje w południowej części gminy. Sieć rzeczną uzupełniają suche doliny o wysokim poziomie wód gruntowych, gdzie okresowo występują ciekі wodne, rowy odwadniające oraz fragmenty starorzecza w dolinie Wisły i związane z nimi stawy (Czarne Jezioro, staw Przerja).

Czyżówka o łącznej długości 25,55 km rozpoczyna swój bieg w okolicach miejscowości Jankowice na terenie gminy Ożarów a uchodzi do Wisły w sąsiadującej z Ożarowem gminie – Zawichost. Rzeka jest odbiorcą zrzutu wód z terenu miasta.

Na terenie gminy występują 3 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) - naturalne podziemne zbiorniki wodne istotne dla gospodarki wodnej kraju. Są to:

- GZWP nr 405 Niecka Radomska - położony w północnej części gminy zbiornik typu szczelinowo-porowego w utworach kredy górnej;
- GZWP nr 420 Wierzbica-Ostrowiec - zbiornik szczelinowo-krasowy, porowy położony w zachodniej części gminy, położony w utworach dewońskich;
- GZWP nr 422 Romanówka - zbiornik w południowej części gminy o charakterze szczelinowo-krasowym, podobnie jak 405 GZWP położony w utworach kredy górnej.

Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden punkt pomiarowo-kontrolny, badający jakość wód w pokładach kredy górnej – właścicielem i użytkownikiem punktu jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowie. Jest to jedyny punkt pomiarowo-kontrolny na terenie powiatu. Zgodnie z raportem „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2012” wody badane na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej zaliczono do klasy III. Stan chemiczny wód uznano za dobry.

2.3.7. Surowce naturalne

Na obszarze gminy Ożarów występują następujące kopaliny: wapień (jurajskie i kredowe), opoki, margle, ziemia krzemionkowa, surowce ilaste, żwiry i pospółki oraz piaski.

- Wapień jurajskie występują w zachodniej części terenu gminy. Są one podstawowym surowcem dla przemysłu cementowego, dla którego udokumentowano dwa złoża: „Gliniany - Stróża” i „Gliniany - Duranów”. Surowiec z tych złóż może być także wykorzystywany w przemyśle wapienniczym i częściowo hutniczym. Złoże „Gliniany - Duranów” jest aktualnie eksploatowane przez Cementownię „Ożarów” natomiast złoże „Gliniany - Stróża” użytkowane jest przez osobę fizyczną.
- Wapień i opoki kredowe występują we wschodniej części terenu gminy. Udokumentowano złoże „Karsy” oraz rozpoznano obszar „Janików”. Eksploatacja wapieni i opok kredowych prowadzona była ze złoża „Karsy”, jednakże w 1976 r. została wstrzymana ze względu na jej nieopłacalność.
- Ziemia krzemionkowa była poszukiwana w rejonie Lasocina. Stwierdzono tu w kilku wyrobiskach występowanie ziemi krzemionkowej. Wokół wyrobisk wyznaczono przypuszczalne granice występowania tej kopaliny. Zasoby ziemi krzemionkowej są znikome (256 tys. ton) i nie mają większego znaczenia.
- Surowce ilaste na obszarze gminy reprezentowane są przez lessy, gliny zwałowe i iły. Badania geologiczne za surowcem ilastym prowadzono w rejonie Lasocina, gdzie wśród

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

glin zwałowych stwierdzono występowanie wąskiego pasa ilów zastoiskowych, przydatnych do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej. Zasoby w tym rejonie oszacowano na 77 tys. m³.

- *Żwiry i pospółki* występują w rejonie Skalecznicy odpowiadają wymogom norm, stawianym dla kruszywa naturalnego do budownictwa ogólnego.
- *Piaski* występujące na terenie gminy Ożarów mogą być stosowane w budownictwie do betonów i zapraw oraz w budownictwie komunikacyjnym. Ponadto piaski ze złoża „Karsy” oraz z rejonu „Duranów” nadają się również do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych.

W ostatnich latach na terenie gminy rozwija się eksploatacja piasku z niewielkich złóż, na potrzeby lokalne. Wydobywanie tej kopaliny systematycznie wzrasta co wiąże się z rozwojem budownictwa na terenie gminy. W roku 1997 i 1998 udokumentowano 4 nowe złoża piasków budowlanych: „Gliniany- Krasieński”, „Śródborze”, „Wlonice – Janicki” i „Szymanówka”. Pozostałe kopaliny występujące na obszarze gminy nie mają większego znaczenia.

2.3.8. Zagospodarowanie kopalni

Na terenie gminy stwierdzono występowanie wapieni, wapieni jurajskich, opok kredowych, ziemi krzemionkowej, surowców ilastych oraz żwiru, pospółki i piasku. Wydobywanie w obrębie złóż odbywa się zgodnie z przyznaną koncesją. Obecnie (dane z 2013 roku) eksploatowane są cztery złoża:

- Anna1 w Śródborzu,
- Gliniany – Stróża w Stróży,
- Gliniany-2 w Glinianach,
- Szymanówka w Szymanówce,

Wykaz udokumentowanych złóż kopalni (aktualnie na terenie gminy lub częściowo na terenie gminy znajduje się 13 złóż) przedstawiono w tabeli poniżej.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Tabela 6. Wykaz złóż na terenie gminy Ożarów (źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarów w Granicach Administracyjnych cz. I)

	Rodzaj kopaliny	Kopalina	Nazwa złoża	Położenie	Pow. (ha)	Sposób ekspl.
1	wapień, margle przem. wapienniczego	Wapień	Anna	Śródborze	24,25	odkrywkowe
2	wapień, margle przem. wapienniczego	Wapień	Anna1	Śródborze	1,89	odkrywkowe
3	wapień, margle przem. wapienniczego	Wapień	Gliniany - Stróża	Stróża	5,3	odkrywkowe
4	kruszywa naturalne	Piasek	Gliniany-2	Gliniany	4,2	odkrywkowe
5	wapień i margle przem. cementowego	Wapień i margiel	Gliniany-Duranów	Gliniany	663,34	odkrywkowy
6	wapień i margle przem. wapienniczego oraz towarzyszące wapień i margle przem. cementowego	Wapień	Gliniany-Stróża	Gliniany, Stróża, Wojciechówka, Śródborze	227,54	brak danych
7	kamienie drogowe i budowlane	Wapień	Julianów-Polesie	Julianów	1,72	odkrywkowy
8	kamienie drogowe i budowlane	Wapień	Karsy	Karsy	46	odkrywkowy
9	piaski kwarcowe d/p cegły wap-piaskowej	Piasek kwarcowy niezawodniony	Karsy	gmina Ożarów	74,65	odkrywkowy
10	kruszywa naturalne	Piasek	Wlonice-Janicki 8	Wlonice 474-478	1,49	odkrywkowy
11	kruszywa naturalne	Piasek i grunty inżynierskie	Szymanówka	Szymanówka dz.612,613/3	15,31	odkrywkowy
12	kruszywa naturalne	Piasek	Śródborze	Śródborze	0,82	odkrywkowy
13	wapień i margle przem. wapienniczego	Opoka	Brzozowa	Brzozowa	179,54	odkrywkowy

2.4. DEMOGRAFIA

2.4.1. Liczba i struktura ludności

Według danych GUS na **dzień 31 grudnia 2014** roku gminę zamieszkuje 11 067 osoby, w tym 5 581 kobiet (50,4%) i 5 486 mężczyzn (49,6%). Średnio na 1 km² przypada 60,48 osoby. Dane opisujące sytuację demograficzną Gminy zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Tabela 7. Sytuacja demograficzna w gminie Ożarów

Ludność faktycznie zamieszkała		2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	11331	11233	11185	11080	11067
kobiety	osoba	5725	5675	5649	5596	5581
mężczyźni	osoba	5606	5558	5536	5484	5486

(Źródło: GUS 2014 rok).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 60 osób/km² i w porównaniu do gmin sąsiadujących w powiecie Opatowskim jest wysoka. Świadczy to o dużym znaczeniu społecznym gminy, która pomimo koncentruje na swoim terenie znaczące skupisko ludności.

Tabela 8. Ludność na 1 km² w powiecie opatowskim

Jednostka terytorialna	ludność na 1 km ²				
	2010	2011	2012	2013	2014
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Baćkowice	53	53	53	53	52
Iwaniska	67	66	66	66	65
Lipnik	70	70	69	68	68
Opatów	110	109	109	108	107
Ożarów	62	61	61	60	60
Sadowie	51	51	51	50	50
Tarłów	34	34	34	33	33
Wojciechowice	51	50	50	49	49

(Źródło: GUS 2014 rok).

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2010-2014 widoczny jest stały spadek liczby ludności. Spadek liczby ludności kształtowany jest przede wszystkim przez ujemne saldo migracji wewnętrznych.

Z kolei ruch naturalny w gminie przedstawia poniższa tabela (dane GUS):

Tabela 9. Ruch naturalny w Gminie w latach 2010-2014

	J.m.	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe						
Ogółem	osoba	111	75	100	88	82
Zgony ogółem						
Ogółem	osoba	144	136	127	130	116
Mężczyźni		79	81	82	73	62
Kobiety		65	55	45	57	54
Zgony niemowląt						
Ogółem	osoba	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny ogółem	osoba	-33	-61	-27	-42	-34

(Źródło: GUS 2014 rok).

Należy zauważyć, że na przestrzeni 5 lat w 2012 roku zauważalny był znaczący wzrost liczby urodzeń w gminie w odniesieniu do roku poprzedniego. Natomiast od 2013 roku występuje tendencja spadkowa. Należy zauważyć, że liczba zgonów w gminie ulega stałemu spadkowi. Niemniej jednak przyrost naturalny utrzymuje się na poziomie ujemnym.

Według danych dla Gminy Ożarów na dzień 31 grudnia 2014 roku ludność z przedprodukcyjnej grupy wiekowej wynosiła 1968 osób (w tym 909 kobiet), co stanowi 17,8% ogółu mieszkańców gminy. Grupa produkcyjna (kobiety od 18 do 59 lat i mężczyźni od 18 do 64 lat) wynosiła 6997 osoby (w tym 3215 kobiet), co stanowi 63,23% ogółu mieszkańców gminy. W wieku poprodukcyjnym było zameldowanych 2102 osób (w tym 1457 kobiet), co stanowi 18,99% ogółu mieszkańców gminy, co prezentuje poniższe zestawienie:

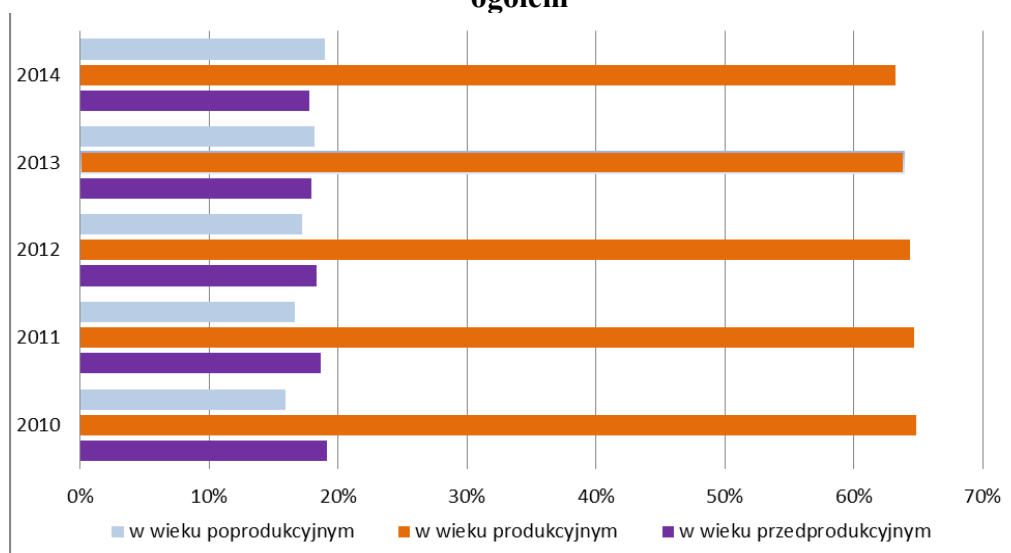
PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Tabela 10. Ludność wg grup wieku i płci

Rok	Ogółem	Wiek					
		przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
2010	11331	2173	1043	7351	3428	1807	1254
2011	11233	2100	998	7266	3375	1867	1302
2012	11185	2053	964	7202	3334	1930	1351
2013	11080	1987	921	7076	3274	2017	1401
2014	11067	1968	909	6997	3215	2102	1457

(Źródło: GUS 2014 rok).

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.

Podsumowując, pozytywnym zjawiskiem demograficznym na terenie gminy Ożarów jest:

- wysoki wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym, i przedprodukcyjnym, co może pozytywnie wpłynąć na rozwój gminy w przyszłości, w połączeniu z bardzo korzystnymi warunkami dla osiedlania się młodych ludzi
- niski wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym, co na chwilę obecną nie wskazuje na znaczne starzenie się społeczeństwa.

Natomiast do niekorzystnych zjawisk demograficznych należy ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego oraz spadek ogólnej liczby ludności na terenie gminy.

2.4.2. Zatrudnienie i Bezrobocie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2014 r. liczba osób, pracujących na terenie Gminy była następująca:

- 2010 r. – 2 232, w tym 883 kobiet
- 2011 r. – 2 162, w tym 869 kobiet
- 2012 r. – 1 982, w tym 841 kobiet
- 2013 r. – 1 809 w tym 790 kobiet
- 2014 r. – 1 865, w tym 830 kobiet.

Należy zaznaczyć jednak, że:

- dane nie obejmują jednostek zatrudniających do 9 osób,
- dane nie obejmują duchowieństwa,
- dane nie obejmują rolników indywidualnych.

Pozytywnym zjawiskiem w tym obszarze jest stale rozwijająca się na terenie gminy ilość i struktura podmiotów gospodarczych. Efektem dodatnim tak znaczącego wzrostu przedsiębiorstw jest stały wzrost zatrudnienia, a szczególnie zauważalny w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Poprzez wzrost liczby pracodawców na terenie gminy, spodziewać się można zwiększonego zapotrzebowania na nowych pracowników.

Jak już wspomniano, na dzień 31 grudnia 2014 roku ludność z przedprodukcyjnej grupy wiekowej wynosiła 1968 osób, grupa produkcyjna wynosiła 6997 osoby, natomiast w wieku poprodukcyjnym było zameldowanych 2102 osób. Ludność należąca do produkcyjnego przedziału wiekowego, a więc potencjalne zasoby pracy i bodziec wzrostu gospodarczego, stanowiła w 2014 roku około 63,22% wszystkich mieszkańców gminy.

Według Powiatowego Urzędu Pracy na terenie gminy Ożarów w miesiącu październiku 2015 roku było zarejestrowanych:

- osób bezrobotnych - 815, w tym kobiet - 439
- osób z prawem do zasiłku - 66
- osób w wieku do 25 roku życia – 174
- osób w wieku powyżej 50 roku życia- 161
- osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy - 545

Natomiast na przestrzeni pięciu lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych kształtowała się następująco:

Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani wg płci

	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
Ogółem	osoba	988	997	1064	1048	928
mężczyźni	osoba	458	420	467	478	432
kobiety	osoba	530	577	597	570	49
bez pracy powyżej 12 miesięcy	osoba	462	485	485	695	623

(Źródło: GUS 2014 rok, Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie).

Samorząd gminny ściśle współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Opatowie. Zjawisko bezrobocia jak i jego skutki to jeden z trudniejszych problemów społecznych. Konsekwencjami bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) dla większości bezrobotnych są:

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy odczuwane przez ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, rozwody, narkomania, przestępczość, samobójstwo).

Dlatego Urząd Pracy w Opatowie prowadzi kursy doszkalające i podnoszące umiejętności i kwalifikacje zawodowe.

2.5. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

2.5.1. Sytuacja mieszkaniowa

Gmina Ożarów posiada dobrze rozwinięty system gospodarki mieszkaniowej. Gmina prowadzi aktywną politykę względem rozwoju budownictwa indywidualnego.

Według danych GUS na koniec 2014 roku łączna liczba mieszkań w gminie wynosiła 3 851 mieszkań (na obszarze miasta 1691). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2014 r. wynosiła 69,8 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 24,3 m²/os. Zaobserwować można również wzrost w średniej powierzchni użytkowej mieszkania (o 8 719 m² w okresie 2010-2014) oraz w powierzchni użytkowej na 1 osobę (o 1,4 m² w okresie 2010-2014).

Najważniejsze ogólne dane na przestrzeni pięciu lat tj. od 2010-2014, dotyczące sytuacji mieszkaniowej w Gminie, zestawiono poniżej (na podstawie danych GUS, wg stanu 31 grudnia 2014).

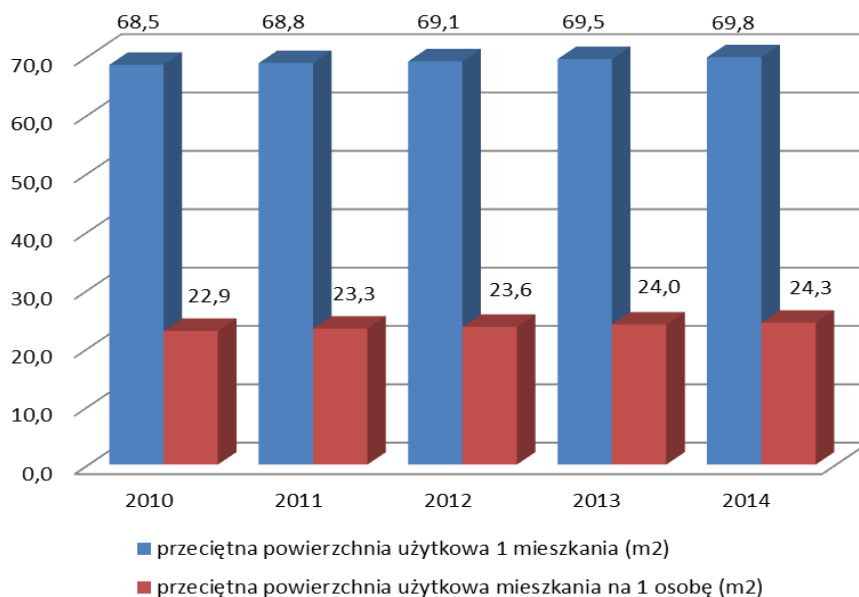
Tabela 12. Sytuacja mieszkaniowa w Gminie

	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
ZASOBY MIESZKANIOWE						
Mieszkania	miesz.	3 794	3 808	3 820	3 835	3 851
w tym na wsi	miesz.	2 126	2 132	2 140	2 150	2 160
Izby	izba	13 064	13 133	13 201	13 296	13 381
w tym na wsi	izba	7 043	7 071	7 118	7 182	7 234
powierzchnia użytkowa	m ²	260 036	262 023	263 820	266 419	268 755
w tym na wsi	m ²	155 102	155 872	157 124	158 762	160 068

(Źródło: GUS 2014 rok).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Wykres 3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania.

Z powyższego zestawienia wynika wyraźnie, że w latach 2010-2014 panował wzrost na gminnym rynku budownictwa mieszkaniowego. Zaobserwowano również poprawę techniczno-sanitarną.

W roku 2014 wyposażenie budownictwa mieszkalnego, na terenach miejskich, w poszczególną instalację kształtowało się na następującym % poziomie:

- wodociągi - 97,8%
- łazienka - 93,5%
- centralne ogrzewanie - 92,0%

Natomiast na terenach wiejskich wyposażenie w w/w instalację stanowiło odpowiednio:

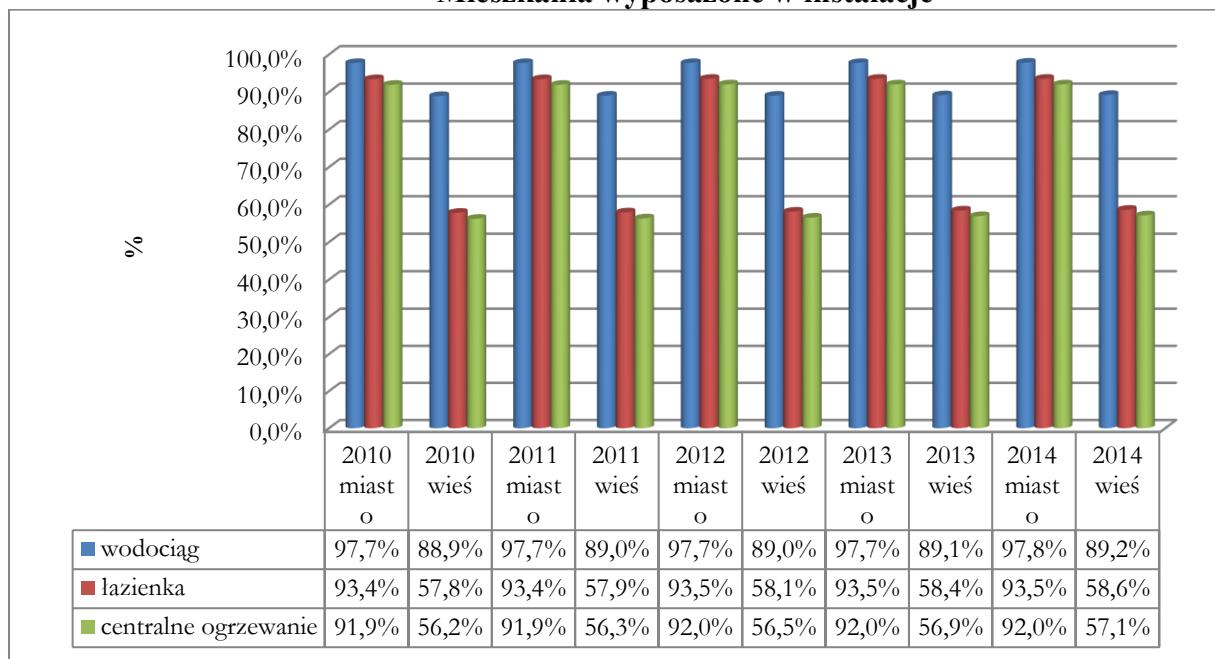
- wodociągi - 89,2%
- łazienka - 58,6%
- centralne ogrzewanie - 57,1%

Poniższy wykres obrazuje dynamikę wzrostu w w/w instalacje.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Mieszkania wyposażone w instalacje

Wykres 4. Dynamika wzrostu infrastruktury technicznej.

Gmina prowadzi szeroką politykę mieszkaniową, na podstawie Ustawy z dnia 21 czerwca 2001r o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U nr 71 poz.734 z późn. zm). Dodatki mieszkaniowe są dofinansowaniem do wydatków mieszkaniowych wypłacanym przez gminę jej najbiedniejszym mieszkańcom. Przyznanie tej pomocy materialnej zależy przede wszystkim od miesięcznych dochodów mieszkańca gminy oraz od powierzchni zajmowanego przez niego lokalu. Pomoc ta przyznawana jest zawsze na sześć miesięcy i wypłacana jest z budżetu gminy. Decyzję o przyznaniu dodatku mieszkaniowego wydaje burmistrz gminy. Poziom wypłaconych dodatków mieszkaniowych obrazuje następujące zestawienie:

Tabela 13. Liczba i wartość wypłaconych dodatków (Źródło: GUS 2014 rok).

	j. m.	2010	2011	2012	2013	2014
DODATKI MIESZKANIOWE						
Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych						
ogółem (liczba)	szt.	926	831	642	877	649
kwota	zł	146880	95346	73774	94684	60061
w zasobie gminnym						
ogółem (liczba)	szt.	37	41	33	34	24
kwota	zł	3912	4532	4108	3774	1235
w zasobie spółdzielczym						
ogółem (liczba)	szt.	795	688	519	743	541
kwota	zł	134694	82306	61840	82282	50395
w zasobie prywatnym						
ogółem (liczba)	szt.	94	102	90	100	84
kwota	zł	8274	8508	7826	8628	8431

2.5.2. Wodociągi

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Ożarów posiada zorganizowane systemy wodociągowe zapewniające dostawę wody w odpowiedniej ilości i jakości. Nie występują w tym zakresie niedobory w infrastrukturze.

System zaopatrzenia w wodę miasta i gminy Ożarów oparty jest na 12 komunalnych ujęciach wód podziemnych wraz ze stacjami uzdatniania wody (hydroforniami). Pobór wód podziemnych odbywa się z ujęć wody zlokalizowanych na terenie gminy w :

- **Ożarowie przy ulicy Mazurkiewicza - ujęcie Nr I** - za pomocą 2 studni głębinowych - Nr I (studnia zasadnicza), Nr Ia (studnia awaryjna);
- **Ożarowie przy ulicy Kościuszki - ujęcie Nr II** - za pomocą 3 studni głębinowych - S-2 (studnia zasadnicza) S-1 (studnia awaryjna), S-3 (studnia awaryjna);
- **miejsowości Potok** za pomocą 1 studni głębinowej S1;
- **miejsowości Julianów** za pomocą 1 studni głębinowej S1;
- **miejsowości Janów** za pomocą 1 studni głębinowej S1;
- **miejsowości Nowe** za pomocą 1 studni głębinowej S1;
- **miejsowości Czachów** za pomocą 2 studni głębinowych S-1 (studnia podstawowa) i S-2 (studnia awaryjna)
- **miejsowości Śmilów** za pomocą 3 studni głębinowych S-1 (studnia podstawowa), S-2A (studnia podstawowa) i S-2 (studnia awaryjna);
- **miejsowości Szymanówka** za pomocą 2 studni wierconych, eksploatowanych naprzemiennie, S-1 (studnia podstawowa), S-IA (studnia awaryjna);
- **miejsowości Podlesie-Zawada** za pomocą 2 studni głębinowych S-2 (studnia podstawowa) i S-I (studnia awaryjna).

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące urządzeń sieciowych występujących w gminie.

Tabela 14. Urządzenia sieciowe w Gminie

Urządzenia sieciowe - wodociągi	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	183,5	183,5	184,9	184,9	184,9
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	182,9	182,9	184,4	184,4	182,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	2454	2451	2453	2459	2461
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	272,9	251,5	279,5	273,0	290,0
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	os.	10324	10232	10187	10095	10079

2.5.3. Gospodarka ściekowa

Kanalizacja sanitarna

Ścieki z obszaru miasta i części obszaru gminy odprowadzane są do zlewni ściekowej (aglomeracji) Ożarów z mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią w Ożarowie. Zlewnia ustanowiona i zatwierdzona jest w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych przez Ministerstwo Środowiska i Wojewodę Świętokrzyskiego (Rozporządzenie nr 11/2005 z dnia 7 kwietnia 2005r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Ożarów oraz Rozporządzenie nr 58/2005 z dnia 21 czerwca 2005 zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia aglomeracji Ożarów) i swoim zasięgiem obejmuje: miasto Ożarów oraz wsie: Czachów, Karsy,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Sobów, Stróża oraz Lasocin, gdzie w 2014 powstała również oczyszczalnia ścieków, sfinansowana ze środków RPO województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2013. Miasto i częściowo miejscowości gminne (Czachów, Sobów i Karsy) posiadają uporządkowane systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych. Wspomniany systemem odprowadzania ścieków funkcjonuje jako grawitacyjny (Ożarów) oraz grawitacyjno – tłoczny (Czachów, Sobów, Karsy). Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o wydajności 1072m³/dobę. Technologia oczyszczania: następuje separacja zanieczyszczeń grubych, średnich oraz piasku a także w reaktorze wielofunkcyjnym proces dalszego oczyszczania ścieków w komorach denitryfikacji, defosfatacji i nitryfikacji (napowietrzania) z pomocą dozowanego koagulantu.

Na pozostałym obszarze gminy odprowadzanie ścieków opiera się na zbiornikach bezodpływowych i wywozie ścieków wozami asenizacyjnymi oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Gmina Ożarów w ramach uzyskanego dofinansowania z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 dla działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” zrealizowała zadanie polegające na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Ożarów. Gmina Ożarów jest objęta „Programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 3 listopada 2008r. W ramach PROW na lata 2007-2013 gmina uzyskała również dofinansowanie projektu pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami w miejscowościach Stróża, Ożarów, Wojciechówka gmina Ożarów

Miejska oczyszczalnia o przepustowości (zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Starosty Opatowskiego ROŚ.I - 62223-19/2005ak z dnia 06.09.2005) 1 080,0 m³/śrd (Q_{max}=115,0 m³/h) przyjmuje wszystkie ścieki z miasta i 3 miejscowości gminnych (Czachów, Sobów, Karsy). Odbiornikiem wód oczyszczonych jest kanał Ożarów-Wisła w km 18+238 brzegu prawego prowadzącego wody do rzeki Wisły.

W styczniu 2012 r. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Ożarowie przejął zakładową oczyszczalnię ścieków w Śmiłowie, będącą wcześniej własnością Kutnowskiej Hodowli Buraka Cukrowego Sp. z o.o. w Kutnie, Oddział Stacji Hodowli Roślin w Śmiłowie.

Ogółem długość sieci kanalizacyjnej wynosi około 50 km, z czego 13,8 km na terenie miasta.

Na obszarze gminy Ożarów przerzut ścieków do miejskiej oczyszczalni w Ożarowie zapewniają 3 przepompownie ścieków (Karsy - 2szt., Czachów - 1szt.).

Kanalizacja deszczowa i system odwadniania

Na terenie miasta i gminy Ożarów funkcjonują system odwadniania, którego elementami są:

- naturalne ciekły wodne,
- rowy odwadniające (melioracyjne),
- 1 kanał burzowy w mieście Ożarów oraz nieliczne kanały kanalizacji deszczowej.

Bezpośrednim odbiornikiem wód opadowych z terenów utwardzonych miasta Ożarów są rowy i dalej rzeka Wisła. Wody opadowe poprzez osadniki zlokalizowane na sieci są oczyszczane z zanieczyszczeń mineralnych - piasku i częściowo z zanieczyszczeń organicznych - liści gałęzi.

Wody deszczowe z terenów nieobjętych kanalizacją deszczową trafiają do cieków, gruntu lub do kanalizacji sanitarnej. W tym ostatnim przypadku powodują one duże przeciążenie sieci w czasie i po intensywnych opadach deszczu.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	28,2	28,2	28,4	29,1	30,5
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	26,3	26,3	26,5	27,2	28,6
przyłacza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	483	508	644	670	702
ścieki odprowadzone	dam ³	140	143	144	131	160
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	4826	4873	5224	5241	5306

(Źródło: GUS 2014 rok).

2.5.4. Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2013 r. poz.1399 z późn. zm.), odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Odpady z terenu gminy odbierane są na podstawie harmonogramu odbioru odpadów komunalnych, opracowanych zgodnie z Regulaminem Utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Ożarów.

Ponadto, na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Ożarowie przy ul. Partyzantów 13, znajduje się stacjonarny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy mogą dostarczać odpady komunalne od poniedziałku do piątku od godz. 7.00 do 18.00. Do punktu można dostarczyć odpady komunalne segregowane, jak również:

- Odpady wielkogabarytowe,
- Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- Zużyte baterie i akumulatory,
- Odpady budowlane, remontowe, rozbiórkowe,
- Opony,
- Chemikalia (farby, rozpuszczalniki, oleje odpadowe),
- Tekstylnia,
- Opakowania po środkach ochrony roślin,
- Popiół,
- Odpady zielone, ulegające biodegradacji

W obiektach użyteczności publicznej – Urzędzie Miejskim w Ożarowie oraz placówkach oświatowych na terenie gminy znajdują się pojemniki na zużyte baterie. Ponadto w Urzędzie Miejskim w Ożarowie znajduje się również specjalny pojemnik na przeterminowane leki.

Warto również podkreślić, iż Gmina Ożarów realizuje „Program usuwania i utylizacji odpadów zawierających azbest dla Gminy Ożarów”. Osoby fizyczne mieszkające na terenie gminy mogą ubiegać się o bezpłatny demontaż, odbiór i utylizację materiałów zawierających azbest.

2.5.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną

Miasto Ożarów oraz tereny wiejskie gminy zasilane są w energię elektryczną w układzie podstawowym i rezerwowym siecią linii elektroenergetycznych napowietrznych oraz kablowych o napięciu roboczym 15 kV. Na terenie gminy zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna 11/15 kv "Ożarów Miasto" (z dwoma transformatorami po 16 MVA każdy) zasilana dwoma liniami dwutorowymi 110 kV relacji Ożarów Miasto - Gorzyce

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

i Sandomierz - Ostrowiec oraz Ożarów Miasto - Gorzyce i Ożarów Miasto Ostrowiec. GPZ "Ożarów Miasto" połączony jest również z GPZ "Annopol" linią 110kV relacji Ożarów Miasto - Annopol.

Ponadto na terenie cementowni należącej do Grupy Ożarów S.A. znajduje się GPZ 110/6 kV z dwoma transformatorami po 40 MVA każdy oraz jednym transformatorem o mocy 63MVA, wykorzystywany wyłącznie dla potrzeb tego zakładu. Obiekt ten zasilany jest od strony północnej z rozdzielni Ostrowiec Św. dwoma liniami 110 kV.

Na terenie gminy planowana jest budowa napowietrznej linii 110 kV Ożarów Miasto - Ożarów Cementownia (w przypadku potrzeby zwiększenia pewności zasilania obiektów Grupy Ożarów S.A.).

Zasilanie w energię elektryczną przy obecnych potrzebach miasta i gminy jest wystarczające.

GPZ Ożarów Miasto posiada rezerwy mocy, które są wystarczające dla pokrycia zapotrzebowania na moc elektryczną. Prognozowany przyrost poziomu zapotrzebowania na moc elektryczną na przedmiotowym obszarze nie daje podstaw do budowy nowych punktów zasilania.

Istniejący układ sieci SN gwarantuje wysoki poziom niezawodności zasilania odbiorców na obszarze miasta Ożarów, gdzie sieć pracuje w układzie pierścieniowym. Stan techniczny sieci energetycznej wysokiego, średniego i niskiego napięcia można ocenić jako dobry.

2.5.6. Gazownictwo

Przez teren gminy Ożarów przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN100 4,0 MPa zasilający stację gazową redukcyjno-pomiarową I-go stopnia położoną w m. Ożarów oraz gazociąg wysokiego ciśnienia DN80 4,0 MPa zasilający stację gazową redukcyjno-pomiarową I-go stopnia położoną w m. Dąbie gm. Zawichost - stanowiące odgałęzienia gazociągu wysokiego ciśnienia DN300 4,0 MPa relacji Sandomierz-Ostrowiec Świętokrzyski.

Gazociąg wysokiego ciśnienia DN100 zasilający stację gazową redukcyjno-pomiarową położoną w m. Ożarów przeznaczony jest w perspektywie do przebudowy.

Źródło dostawy gazu na potrzeby istniejących i potencjalnych odbiorców gazu na terenie miasta i gminy Ożarów stanowi stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa I-go stopnia położona w m. Ożarów dz. 1768/4 (SRP Ożarów) o przepustowości 1600 nm³/h oraz stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa I-go stopnia położona w m. Sobótka gm. Ożarów dz. 234/2 (SRP Sobótka) o przepustowości 1600 nm³/h. Stopień wykorzystania SRP Ożarów w 2011 roku kształtował się na poziomie 27,2 %, natomiast stopień wykorzystania SRP Sobótka w 2011 roku wyniósł 5,4 %.

Karpacka Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy w Sandomierzu na terenie miasta i gminy Ożarów posiada rozdzielczą sieć gazową w następujących miejscowościach: m. Ożarów, Bałtówka, Binkowice, Czachów, Grochocice, Jakubowice, Janików, Jankowice, Janowice, Karsy, Przybysławice, Sobótka, Sobów, Śmiłów, Wyszmontów i Zawada. Pozostałe miejscowości gminy Ożarów są niezgazyfikowane.

Informacje na temat sieci gazowej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 16. Sieć gazowa

sieć gazowa	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
-------------	------	------	------	------	------	------

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

długość czynnej sieci ogółem w m	m	75798	75902	75572	75675	75777
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	9482	9482	9082	9082	9082
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	66316	66420	66490	66593	66695
czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	szt.	987	997	1005	1016	1026
odbiorcy gazu	gosp.	1706	1722	1730	1740	1758
zużycie gazu w tys. m ³	tys. m ³	305,0	299,4	312,6	329,7	298,5
ludność korzystająca z sieci gazowej	os.	4953	4896	4972	4950	4937

(Źródło: GUS 2014 rok).

2.5.7. Drogownictwo i komunikacja

Układ drogowy miasta i gminy Ożarów składa się z 251 km dróg publicznych, w tym:

- 31 km dróg krajowych;
- 13 km dróg wojewódzkich;
- 88 km dróg powiatowych;
- 119 km dróg gminnych.

Miasto i gmina Ożarów znajdują się w zasięgu krajowego i regionalnego układu drogowego województwa świętokrzyskiego. Drogi te wiążą województwo z krajowym oraz europejskim systemem drogowym oraz służą regionalnym potrzebom komunikacyjnym.

Przez teren miasta i gminy przechodzą następujące drogi krajowe i wojewódzkie:

- Droga krajowa nr 74 o przebiegu Sulejów (DK nr 12) – Kielce – Łągow – Opatów – Ożarów – Annopol – Kraśnik – Zamość – Hrubieszów – Zosin - granica państwa. Droga nr 74 stanowi ważne międzyregionalne połączenie na kierunku wschód – zachód, łączy województwa łódzkie, świętokrzyskie i lubelskie. Dla Ożarowa jest to najważniejsze połączenie zewnętrzne na kierunku wschód – zachód z centrum województwa, województwem lubelskim po wschodniej stronie Wisły oraz z siedzibą powiatu w Opatowie.
- Droga krajowa nr 79 o przebiegu Warszawa – Kozienice – Zwoleń – Ożarów – Sandomierz – Kraków – Katowice – Bytom. Droga nr 79 stanowi ważne połączenie międzyregionalne i regionalne dla terenów województw mazowieckiego, świętokrzyskiego i małopolskiego położonych bezpośrednio po zachodniej stronie Wisły. Dla Ożarowa stanowi najważniejsze połączenie zewnętrzne i wewnętrzne na osi północ – południe.
- Droga wojewódzka nr 755 o przebiegu Ostrowiec Świętokrzyski – Ożarów – Zawichost – (brak mostu na Wiśle) – Kosin (woj. lubelskie), łącząca Ożarów z Ostrowcem Świętokrzyskim i Zawichostem.
- Droga wojewódzka nr 777 o przebiegu Sandomierz – Zawichost – DK nr 74 (Annopol).

W dalszej kolejności dla powiązań zewnętrznych, ale także i wewnętrznych gminy istotne są drogi powiatowe:

- nr 0694T o przebiegu Ożarów (ul. Kościuszki) – Gliniany - Teofilów, łącząca Ożarów z terenami gminy Tarłów, w centrum Ożarowa droga łączy się z drogą krajową przy pomocy drogi gminnej - ul. Spacerowej;
- nr 0736T o przebiegu DP 0743T – Bożęcín, łącząca południową część gminy Ożarów z gminą Wilczyce;
- nr 0743T o przebiegu Stodoły (DK 74) – Podgrochocice – Jakubowice (DK79) – Wygoda – Zawichost (DW 755) łącząca gminę Ożarów z sąsiednimi gminami Wojciechowice

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

i Zawichost, wyprowadzająca ruch na drogi krajowe i wojewódzkie oraz stanowiąca uzupełniające połączenie między nimi;

- nr 0746T o przebiegu Jakubowice (DK 79) – Józefków – Czyżów (DW 755), łącząca południową część gminy Ożarów z gminą Zawichost;
- nr 0763T o przebiegu gr. województwa – Ciszycza Górna – Leśne Chałupy – Dorotka – Nowe – Maruszów (DK 74) – Linów (DW 755), obsługująca nadwiślańskie terenów powiatów opatowskiego i sandomierskiego;
- nr 0767T o przebiegu Bidziny (DK 74) – Grochocice – Łopata – Stodoły Wieś (DK 74) – wyprowadzająca ruch z południowo-zachodniej części gminy na drogę krajową nr 74.

Sieć dróg publicznych i wewnętrznych jest dobrze rozwinięta i dobrze udostępnia zagospodarowanie gminy, a także umożliwia wyprowadzenie ruchu na drogi wyższych kategorii i klas.

Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana linia kolejowa nr 25 Łódź Kaliska – Dębica, ze stacją Jakubowice oraz bocznica do cementowni należącej do Grupy Ożarów S.A..

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 2007r. w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. 07.61.412), linia nr 25 na odcinku Skarżysko Kamienna - Ocice znajduje się w wykazie linii kolejowych, które ze względów gospodarczych, społecznych, obronnych lub ekologicznych mają znaczenie państwowe.

Linia nr 25 prowadzi ruch pociągów osobowych i towarowych, przy czym pociągi osobowe nie zatrzymują się obecnie na stacji Jakubowice.

Z uwagi na przebieg, lokalizacje stacji i przystanków oraz ofertę przewozową, kolej nie pełni obecnie żadnej roli w obsłudze mieszkańców gminy oraz ograniczoną rolę w obsłudze przewozów towarowych, poza Grupą Ożarów S.A. posiadającą własną bocznice.

Komunikacja publiczna autobusowa

Głównym węzłem komunikacji autobusowej jest nowy dworzec w Ożarowie, skąd w dniu powszednim, w ciągu doby odjeżdża ponad 120 autobusów. Najwięcej kursów prowadzonych jest przede wszystkim drogami krajowymi i wojewódzkimi do Ostrowca Świętokrzyskiego, Opatowa, Lublina i Kielc. Oferta przewozowa dostosowana jest do istniejącego zapotrzebowania.

Komunikacja autobusowa zapewnia zadawalające warunki obsługi przede wszystkim dla terenów położonych wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich, w mniejszym stopniu wzdłuż dróg powiatowych z nawierzchnią twardą.

2.6. SFERA GOSPODARCZA

Na koniec 2014 roku na terenie Gminy Ożarów zarejestrowanych było 653 podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym oraz 39 podmiotów w sektorze publicznym. Biorąc pod uwagę strukturę branż, zdecydowanie przeważa handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (32%), następnie transport i gospodarka magazynowa (10%), budownictwo (10%) oraz przetwórstwo przemysłowe (9,97%). Odsetek podmiotów, których działalność związana jest z pozostałą działalnością usługową wynosi 7,8%.

Nieco mniejszy udział ma rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,92%), edukacja

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

(5,64%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (3,03%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3,47%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,02%), administracja publiczna i obrona narodowa (2,60%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,88%),

Najmniejszy (poniżej 1%) udział wśród zarejestrowanych podmiotów mają jednostki sekcji: działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, górnictwo i wydobywanie.

Na terenie Gminy Ożarów nie występują podmioty z sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz organizacje i zespoły eksterytorialne.

W ostatnich latach odnotowano wzrost podmiotów trudniących się m.in. działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, przetwórstwo przemysłowe, transport i gospodarka magazynowa. Największy Spadek podmiotów nastąpił w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz budownictwo. Jednakże pomimo tego spadku, poza transportem i gospodarką magazynową oraz przetwórstwem przemysłowym, są to dziedziny gospodarki, którymi trudni się najwięcej zarejestrowanych podmiotów. W pozostałych sekcjach liczba podmiotów nie uległa znaczącym zmianom.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD funkcjonujących w gminie Ożarów została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 17. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	40	47	44	41	41
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	4	4	4	3	3
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	67	60	66	68	69
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3	2	2	2
Sekcja F - Budownictwo	82	78	74	69	70
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	248	237	235	229	222
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	70	68	65	67	74
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	21	21	19	22	24
Sekcja J - Informacja i komunikacja	4	3	5	5	4
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	15	13	13	13
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7	5	5	5	5
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	19	16	15	14

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	5	3	4	4
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18	18	18	18	18
Sekcja P - Edukacja	37	33	37	38	39
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23	22	22	22	21
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13	14	15	15	15
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	52	51	54	55	54

(dane GUS, stan na 31 grudnia 2014).

Na terenie Gminy dominują przedsiębiorstwa o charakterze produkcyjno – usługowym, działających na potrzeby mieszkańców okolicznych miejscowości jak i produkujących na rynek ogólnopolski i europejski.

Na rozwój Gminy Ożarów znaczący wpływ ma przedsiębiorstwo należące do Holding Cement Polski - Cementownia "Grupa Ożarów" S.A. Jest to jeden z najnowocześniejszych zakładów produkujących cement w Polsce, która posiada certyfikat jakości PN ISO 9001 oraz największy i najwydajniejszy w Europie piec do wypału klinkieru metodą suchą w Europie. Wytwarza ponad 8000 ton cementu na dobę i zatrudnia ponad 500 osób. W skład Grupy wchodzi obecnie około 70 zakładów, oferujących produkty budowlane i świadczących usługi dla przemysłu budowlanego na najwyższym poziomie.

Z innych zakładów produkcyjnych i usługowych należy wymienić:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wzgórze” w Ożarowie,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Ożarowie,
- „Wesna – Probud” Sp. z.o.o. w Prusach,
- „Cemet” S.A. placówka Terenowa Ożarów,
- Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego sp. z.o.o, Stacja Hodowli Roślin w Śmiłowie,
- Firma „WODEX” sp. z.o.o sp. k. w Ożarowie,
- Stowarzyszenie Prywatnych Przedsiębiorców „INICJATYWA”,
- MO-BRUK S.A Placówka Karsy

Ponadto na terenie gminy Ożarów zlokalizowany jest: Bank Spółdzielczy, Bank PKO B.P. oddział Sandomierz filia Ożarów i Bank Pekao S.A. i oddział Opatów. Funkcjonuje także kancelaria prawno-podatkowa.

Należy podkreślić, iż w ciągu ostatnich 4 lat na terenie gminy powstało 242 przedsiębiorstw. Efektem dodatnim wzrostu przedsiębiorstw na terenie gminy jest wzrost zatrudnienia. Dzięki temu struktura zatrudnienia na terenie gminy zmierza w kierunku ograniczenia zatrudnienia w rolnictwie na rzecz sfery usługowo - handlowej. Podstawowymi pracodawcami stały się małe i średnie przedsiębiorstwa. Sfera handlu zapewne będzie rozwijać się w miarę wzrostu zamożności mieszkańców a więc i popytu na dobra konsumpcyjne. Natomiast sfera usług (zwłaszcza budowlanych) ma duże możliwości rozwoju z uwagi na dostępność podstawowych surowców i materiałów. Gmina Ożarów posiada predyspozycje do

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

dalszego rozwoju, zwłaszcza w połączeniu z dotychczas dominującymi kierunkami produkcji budowlanej.

Dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej stwarzane przez lokalny samorząd sprzyjają nie tylko rozwojowi potencjału gospodarczego tych firm, ale również inwestowaniu kapitału krajowego i zagranicznego. Dowodem tego może być przyznanie w październiku 2015 roku nagrody w kategorii „gospodarka” w konkursie „Wzorowa Gmina” i „Wzorowa Firma”. Patronami konkursu byli: marszałek województwa świętokrzyskiego Adam Jarubas, Ministerstwo Gospodarki oraz wojewoda świętokrzyski. Kapituła nagrody doceniła inwestycje, które powstały w ostatniej perspektywie finansowej 2007-2015, wzorową współpracę z Grupą Ożarów, firmą o ustalonej randze, znanej w całej Europie i na świecie. To wokół niej tworzone są nowe miejsca pracy. Stale modernizowana jest infrastruktura w gminie, drogi, sieci kanalizacyjne, budynki oświaty, kultury, służby zdrowia. Powstała obwodnica Ożarowa od Kielc do Lublina, modernizowana jest droga wojewódzka od Bałtówki do Ćmielowa. Powstają też nowe tereny inwestycyjne, które gmina może uzbroić i stworzyć dogodny klimat dla przedsiębiorców.

2.7. OŚWIATA, KULTURA, SPORT I REKREACJA

2.7.1. Oświata

Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Edwarda Szyłki w Ożarowie

W skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Edwarda Szyłki w Ożarowie wchodzi:

Szkoła Podstawowa w Ożarowie,

1. Gimnazjum w Ożarowie,
2. Liceum Ogólnokształcące w Ożarowie.

Obecnie w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Edwarda Szyłki w Ożarowie uczy się 1178 uczniów, pracuje 78 nauczycieli i 32 pracowników administracji i obsługi.

Zespół Szkół w Ożarowie im. Marii Skłodowskiej – Curie

Zespół Szkół w Ożarowie im. Marii Skłodowskiej - Curie proponuje absolwentom gimnazjum w roku szkolnym **2013/2014** kształcenie w następujących typach szkół:

1. Liceum Ogólnokształcące - 3 letnie
2. Technikum Informatyczne - 4 letnie
3. Technikum Mechatroniczne – 4 letnie
4. Technikum Elektroniczne – 4 letnie
5. Technikum Logistyczne – 4 letnie
6. Zasadnicza Szkoła Zawodowa w zawodach:
  - Ślusarz,
  - Blacharz,
  - Elektromechanik,
  - Mechanik pojazdów samochodowych,
  - Kucharz małej gastronomii,
  - Malarz,
  - Sprzedawca,
  - Fryzjer,
  - Cukiernik,
  - Piekarz,
7. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (zajęcia weekendowe).

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Szkoła dysponuje dobrze wyposażoną bazą dydaktyczną, na którą składają się:

- 1) **Pracownia systemów i sieci informatycznych** – 14 stanowisk komputerowych (Win XP, Visual Studio 2010, CorelDrawX3, Ms Office XP),
- 2) **Pracownia grafiki i multimediiów** – 15 stanowisk komputerowych (Win Vista, CorelDraw X3, Ms Office 2010),
- 3) **Pracownia informatyczna** – 15 stanowisk komputerowych (Win XP, Visual Studio 2010, CorelDrawX3, Ms Office XP),
- 4) **Centrum Multimedialne wraz z biblioteką** – 12 stanowisk komputerowych (Win XP, Ms Office XP),
- 5) **Pracownia mechatroniki** – 6 Notebooków (Win XP, UcanCam V8, CorelDraw X3, AutoCAD 2010), Frezarka numeryczna 1200/1500 mm, Ploter laserowy Rabbit 30/40.
- 6) **Pracownia podstaw elektroniki i elektrotechniki**,
- 7) **Pracownia językowa** nr 105 z tablicą multimedialną HITACHI (Laptop, Win XP, MS Office 2010),
- 8) **Pracownia językowa** nr 106 z tablicą multimedialną HITACHI (Laptop, Win XP, MS Office 2010),
- 9) **Siłownia/fitness** – dostępną dla uczniów ZS Ożarów,
- 10) **Sala gimnastyczna** duża,
- 11) **Sala gimnastyczna** mała,
- 12) **Sale lekcyjne** wyposażone w rzutniki multimedialne,
- 13) **Sala Konferencyjna** dla 80 os.,
- 14) **Stółka** dla uczniów ZS Ożarów,
- 15) **Warsztaty szkolne** (prowadzą praktyki dla zawodu: ślusarz, elektromechanik).

Uczniowie klas Zasadniczej Szkoły Zawodowej oraz Technikum informatycznego, mechatronicznego i elektronicznego odbywają praktyki zawodowe u regionalnych pracodawców.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Janowicach

Szkoła podejmuje rozwiązania nowatorskie i przygotowuje uczniów do funkcjonowania a w życiu codziennym. Stosowane są elementy „Oceniania kształtującego” – innowacji pedagogicznej zgłoszonej do Kuratorium Oświaty w Kielcach, mającej na celu wspieranie aktywnego uczenia się uczniów. Szkoła podejmuje działania wyrównujące szanse edukacji dzieci z terenów wiejskich. Szkoła organizuje konkursy, wycieczki, rajdy, Zielone szkoły, uroczystości i imprezy szkolne, akademie, apele, dyskoteki, warsztaty i zawody sportowe. Uczniowie biorą w nich udział na szczeblu szkolnym, gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym i odnoszą sukcesy. W środowisku lokalnym te działania odbierane są pozytywnie. Uczniowie uczęszczają na zajęcia rozwijające ich zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz na zajęcia wspierające i wyrównujących ich szanse edukacyjne. Oferta edukacyjna szkoły jest dostosowana do potrzeb i możliwości uczniów. Mają oni zapewnione poczucie bezpieczeństwa podczas przerw, lekcji i czasu spędzanego po zajęciach na terenie szkoły. Atmosfera ta sprzyja współpracy uczniów w realizacji podejmowanych przedsięwzięć. Szkoła wspiera samorządność uczniowską. Dzieci chętnie włączają się w organizowane akcje także przygotowują imprezy szkolne. Planowane procesy edukacyjne służą rozwojowi uczniów, którzy mają świadomość stawianych przed nimi celów uczenia się i oczekiwań. Relacje między członkami społeczności oparte są na wzajemnym szacunku i zaufaniu.

Baza szkoły:

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- 6 sal lekcyjnych,
- pracownia informatyczna z 10 stanowiskami,
- sala oddziału przedszkolnego,
- zastępcza sala gimnastyczna,
- świetlica szkolna,
- stołówka z zapleczem kuchennym,
- biblioteka,
- strażnica MDP
- łazienki, prysznic,
- szatnia,
- boisko wielofunkcyjne,
- plac zabaw (w realizacji),
- nowoczesne pomoce dydaktyczne.

Szkoła współpracuje z innymi podmiotami publicznymi, takimi jak:

- zaprzyjaźnionymi szkołami w Pisarach, Lasocinie i ZSO im. E Szyłki w Ożarowie, SP w Stodołach, ZSP nr 1 w Bidzinach,
- Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną w Ożarowie,
- UMiG w Ożarowie,
- MGOK w Ożarowie,
- MOPS w Ożarowie,
- Parafią w Bidzinach,
- Policją w Ożarowie,
- Strażą Miejską,
- Ochotniczą Strażą Pożarną w Jakubowicach, Prusach,
- Państwową Strażą Pożarną w Opatowie,
- Ośrodkiem Zdrowia,
- Biblioteką w Jakubowicach,
- Biblioteką w Ożarowie,
- Oddziałem PTTK w Sandomierzu,
- Klubem Sportowym Alit w Ożarowie,
- Instytut Badań Kompetencji w Wałbrzychu.
- Współpraca z Miejskim Gminnym Ośrodkiem Kultury w Ożarowie

Współpraca z MGOK w Ożarowie

Współpraca z MGOK w Ożarowie owocuje możliwością udziału uczniów w konkursach tematycznych organizowanych przez ośrodek, Finał Wielkiej orkiestry Świątecznej Pomocy, Dni Ożarowa. Jesteśmy zapraszani na przedstawienia, występy zespołów teatralnych. Dzieci wykonują prace plastyczne na konkursy i wystawy. Korzystamy z zaproszeń na imprezy okolicznościowe, filmy, spektakle.

Współpraca z Biblioteką Publiczną w Ożarowie i Jakubowicach

Jednym z wniosków do pracy w roku szkolnym było rozbudzenie u dzieci zainteresowania książką. Co roku uczniowie zwiedzają bibliotekę, poznają zasady korzystania. W ramach współpracy uczniowie uczestniczyli w spektaklu z autorami i ilustratorką dla dzieci. Miały okazję zobaczyć jak powstają ilustracje do książek w bibliotece organizowane jest coroczne pasowanie na czytelnika- uczniów klasy pierwszej, warsztatach drukarskich i piśmienniczych, spotkaniach z pisarzami. Dzięki współpracy uczniowie mogą korzystać z dużych ilości

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

księgozbiorów, rozbudzać swoje zainteresowania, uczestniczyć w konkursach i uroczystościach okolicznościowych.

Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej w Ożarowie, Wilczycach i Wojciechowicach

Uczniowie uczęszczający do szkoły są mieszkańcami trzech gmin, dlatego też dyrektor szkoły starając się o pomoc finansową dla uczniów pracuje z trzema instytucjami. Ośrodki pomocy rozpoznają sytuacje materialną rodziny i wspierają dotacją celową. Najczęściej przekazywane są środki na dożywianie dzieci w szkole, jak również finansują "Wyprawkę szkolną", dla uczniów rozpoczynających naukę w klasie pierwszej i mających trudną sytuację materialną.

Od kilku lat szkoła współpracuje z Instytutem Badań Kompetencji w Wałbrzychu

Badania polegają na sprawdzeniu stopnia opanowania przez uczniów różnych umiejętności, ale także wszechstronnej analizie uzyskanego wyniku. Pozwala ona zebrać dodatkowe informacje, które są wskazówką dla rodziców, nauczycieli, nadzoru pedagogicznego w jaki sposób sterować kształceniem. Na zakończenie roku szkolnego przeprowadzane jest badanie kompetencji na zakończenie danego poziomu kształcenia (testy ponad przedmiotowe). Testy zewnętrzne poparte analizami wyników pomogą nam przygotować uczniów do sprawdzianu.

Organizacje

- Samorząd Uczniowski
- Mały Samorząd
- Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze
- Szkolna Kasa Oszczędnościowa
- Szkolne koło PTTK

Inne działania szkoły

- Imprezy środowiskowe: Wieczornica bożonarodzeniowa dla środowiska lokalnego, Piknik Rodzinny, Dzień babci i dziadka, Dzień mamy i taty,
- Rajdy: Rajd szlakiem legionów J. Piłsudskiego, Pielgrzymkowy Rajd na Św. Krzyż,
- Rajdy rowerowe, wycieczki tematyczne i krajoznawcze,
- Ogniska integracyjne,
- „Zielone szkoły”,
- Koła: „Mali artyści” - koło teatralne, koło taneczne, koło sportowe,
- Prowadzenie ćwiczeń z zakresem kinezylogii edukacyjnej,
- Utworzenie drużyny piłki nożnej chłopców i dziewcząt,
- Zorganizowanie zajęć jęz. angielskiego w oddziale przedszkolnym,
- Organizowanie zajęć logopedycznych dla dzieci z zaburzeniami mowy i wymowy we PPP w Ożarowie.

Publiczny Zespół Szkoły i Przedszkola w Lasocinie

Uczniowie mają do dyspozycji 6 sal lekcyjnych, pracownię komputerową, salę gimnastyczną, bibliotekę, świetlicę oraz boisko. Mogą korzystać z obiadów wydawanych przez szkolną stołówkę.

Co dwa tygodnie korzystają bezpłatnie z basenu w Ożarowie. Przedszkolaki mają do dyspozycji dwie sale dydaktyczne, korzystają także z pomieszczeń szkolnych.

W szkole realizowane są programy autorskie. Są to:

- "Wszystko jest sztuką" M. Kобрzyckiej - Beczek,
- "Spotkanie z plastyką" J. Domagały,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- "Na spotkanie z muzyką" do edukacji muzyczno-wokalnej klasy III D. Bogdańskiej - Dąbrowskiej
- "Śpiewaj razem z nami, niech się niesie pieśń" - program zespołu regionalnego "Lasowanie" D. Bogdańskiej – Dąbrowskiej

Zespół "Lasowanie"

Zespół ten został powołany w lutym 2004r, należą do niego uczniowie klas V i VI, a jego opiekunem jest D. Dąbrowska. Zespół posiada w repertuarze pieśni, piosenki i przyśpiewki z regionu świętokrzyskiego oraz piosenki opowiadające o Lasocinie. Po raz pierwszy "Lasowanie" zaprezentowali swój repertuar na scenie szkolnej, podczas przedstawienia "Europo, już jesteśmy!" i w Ożarowie z okazji Dni Ożarowa. Celem zespołu jest pielęgnowanie tradycji ludowych, gdyż folklor stanowi skarb naszej kultury i jest tym co odróżnia nas od innych narodów.

Zespół wokalny "Tęczowe nutki"

Od kilku lat w PZSiP działa również zespół wokalny "Tęczowe nutki", który wraz z opiekunem D. Dąbrowską przygotowuje repertuar na uroczystości szkolne oraz imprezy środowiskowe.

W skład zespołu wchodzi uczniowie klas III- IV - V - VI. Zespół występował kilkakrotnie na plenerowej scenie w Ożarowie oraz w MGOK z okazji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

W szkole działają prężnie kółka zainteresowań: Kółko informatyczne, muzyczno-wokalne, SKS, SKE "Europolcio", SK PCK, SK LOP, zespół regionalny Lasowanie oraz kółko plastyczne. Aktywnie działa Samorząd Uczniowski.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Pisarach

Szkoła współpracuje z takimi instytucjami jak:

- Publiczną Biblioteką w Jakubowicach
- Miejską Biblioteką Publiczną w Ożarowie
- Miejsko - Gminnym Domem Kultury w Ożarowie
- Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną
- OSP z Sobótki i Prus
- Kołem Łowieckim "Pustułka"
- innymi instytucjami wspierającymi

szkoła posiada bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych:

- Gromada Zuchowa "Ekoludki"
- Koło komputerowe
- Szkolne Koło Sportowe
- Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze
- Koło teatralne
- Koło dziennikarskie
- Koło ekologiczne
- Koło matematyczne
- Ognisko przedszkolne
- Zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze
- Świetlica socjoterapeutyczna

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Szkoła Podstawowa w Glinianach (stowarzyszenie)

Organem prowadzącym jest **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Gliniany Potok**

Przedszkole Publiczne w Ożarowie

Przedszkole współpracuje z różnymi instytucjami wspierającymi w wypełnianiu zadań statutowych: Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Dzieci uczęszczające do przedszkola uczestniczą w zajęciach i zabawach organizowanych przez nauczycielki w grupach. Dla chętnych organizowane są również zajęcia dodatkowe: katecheza, język angielski, zajęcia plastyczne i taneczne prowadzone przez instruktorów MGOK w Ożarowie, zajęcia na basenie.

2.7.2. Kultura

Wartości kulturowe

Na terenach miasta i gminy Ożarów zachowało się dość dużo i w dobrym stanie zabytków kulturowych, głównie sakralnych oraz dawnych dworów.

Kościół w Ożarowie

Kościół parafialny w Ożarowie pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Jest to kościół pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa i Męczennika (Sanktuarium Matki Boskiej Różańcowej) Został on wybudowany na miejscu wcześniejszych kościołów, z których pierwszy pochodzi z 1506 roku. Przez kilkadziesiąt lat kościół ten był użytkowany przez kalwinów, a od 1639 roku należy do parafii rzymsko-katolickiej. Na skutek złego stanu technicznego całego budynku, kościół został zamknięty i poddany renowacji w 1989 roku. Zabezpieczono sklepienie nowym zbrojeniem, ściągnięto ściany grubymi prętami, dokonano kapitalnego remontu ścian na zewnątrz, wymieniono instalacje elektryczne, położono nowe tynki. Prezbiterium wyłożono marmurem i zrobiono nową zakrystię. Najcenniejszymi zabytkami w ożarowskim kościele są ufundowane przez Ożarowskich ołtarze, obrazy i figury, które zostały przeniesione z wcześniej stojącego tu drewnianego kościoła. W bocznym prawym ołtarzu znajduje się poddominikański, zabytkowy obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, który jest uznany za cudowny. Do kościoła przylega wielowiekowy cmentarz oraz drewniana dzwonnica z XVIII wieku. Obok kościoła znajduje się kaplica z kryptą grobową Radwańskich, Karskich, Załęskich. Spoczywają w niej potomkowie patriotycznych rodzin ziemiańskich z dworu w Wyszmontowie związanych z nauką i kulturą polską. Na kaplicy umieszczono liczne epitafia rodowe.

KOŚCIÓŁ W GLINIANACH

Kościół w Glinianach pod wezwaniem św. Wojciecha został wybudowany w 1573 roku. Jest to typowy kościół małomiasteczkowej architektury sakralnej charakterystyczny dla Małopolski w tamtym czasie, autorstwa anonimowego ludowego cieśli. Na przełomie XVII i XVIII wieku został on gruntownie przebudowany. Jest to budynek drewniany o konstrukcji zrębowej, oszalowany. Interesującym i dominującym w zewnętrznej bryle budynku akcentem architektonicznym jest dwuspadowy dach gontowy z oryginalnym półszczytem. Boczne części budynku przykrywają oddzielone od całości pokrycia, daszki pulpitowe. Prezbiterium kościoła

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

jest zamknięte, wieloboczne, a przy nim od północy znajduje się zakrystia. Nawa jest trochę szersza od prezbiterium z obszerną kruchtą od zachodu. Wewnątrz pozorne sklepienie kolebkowe.

Wnętrze kościoła jest utrzymane w atmosferze prowincjonalnego późnego baroku. w ołtarzu głównym pochodzącym z 1730 roku zwracają uwagę rzeźby symbolizujące Wiarę, Nadzieję, Miłość i Sprawiedliwość. w dwóch bocznych ołtarzach z XVIII wieku znajdują się obrazy Najświętszej Panny Marii Niepokalanego Poczęcia i świętej Anny Samotrzeć. Położony w południowej części rynku plac, otaczający kościół to dawny cmentarz. Dziś ten sakralny kompleks, otoczony murem dopełnia charakterystyczną, małomiasteczkową zabudowę Glinian. Kościół w Glinianach z XVI w. jest najważniejszym zabytkiem gminy. Od ośmiu lat w jego wnętrzach rozbrzmiewa muzyka w ramach Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego im. Krystyny Jamroz w Busku-Zdroju.

KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. ANNY W JANIKOWIE

Początki kościoła wiążą się z powstaniem miasta. Pierwsza świątynia stanęła tu około XVI wieku. w 1767 roku spłonęła ona wraz z całym miasteczkiem od uderzenia pioruna. Na jego miejscu stanęła kaplica, ufundowana przez tutejszą dziedziczkę Mariannę z Corticellich Kostecką. Kolejny kościół z prawdziwego zdarzenia został wybudowany w Janikowie dopiero w 1873 roku. Jest to kościół pod wezwaniem Św. Anny postawiony na miejscu dawnego drewnianego kościoła z XVII wieku. Utrzymany jest on w stylu późnobarokowym. Jest to budowla jednonawowa z bardzo krótkim prezbiterium zakończonym półkoliście. Ołtarz główny, jak przystało na tutejsze tradycje rzemieślnicze został wyciosany z kamienia. Zamiast płaskiego obrazu, jak to jest w zwyczaju, mamy tu płaskorzeźbę przedstawiającą Matkę Boską z Dzieciątkiem i św. Annę, patronkę tegoż kościoła. Znajdujące się w kościele ołtarze boczne również są wykonane z kamienia, nawiązujące w stylu do rzeźby ludowej. Autorem tych prac był kunowski artysta Kłosiński. Po południowej stronie kościoła stoi drewniana dzwonnica z XVIII wieku, w której znajdowały się dwa dzwony. Dzwonnica ma konstrukcję słupową o pochyłych ścianach, z węższą, oddzielną daszkiem kondygnacją górną.

W Janikowie znajdują się dwie XIX-wieczne figury przydrożne: rzeźba Chrystusa upadającego pod krzyżem oraz czteroboczny słup na cokole dźwigający cztero-arkadową kapliczkę z rzeźbą Chrystusa Frasobliwego wewnątrz. W 2011 r., jako że kościół jest wpisany w rejestr zabytków, dokonano wymiany dachu, w celu zabezpieczenia wnętrza przed zamakaniem oraz odprowadzanie wody opadowej.

KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA Z DREWNIANĄ DZWONNICĄ W LASOCINIE

Pierwszy kościół w Lasocinie został wybudowany w 1662 roku przez kasztelana wiślickiego - Zbigniewa Oleśnickiego. Według podania kościół ten był przeniesiony z Tarłowa ("Dekanat opatowski", s. 293). Był on drewniany przykryty dachem krytym gontem i posiadał trzy ołtarze. Obecny kościół w Lasocinie stoi na miejscu dawnego kościoła. Został on wybudowany w latach 1930-1952 według projektu z 1930 roku. Jesienią 1936 roku przystąpiono do wykopów pod fundamenty oraz gromadzono materiał budowlany, a na wiosnę 1937 roku dokonano poświęcenia kamienia węgielnego.

Tak długa jego budowa była spowodowana wybuchem II-ej wojny światowej. Przyczyniło się to do przerwania prac budowlanych, a działania wojenne spowodowały zniszczenie dopiero co rozpoczętej budowy świątyni.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Po zakończeniu wojny podjęto ponownie kroki w celu kontynuacji budowy kościoła w tej miejscowości. I tak staraniem ks. A. Byczkowskiego i ks. J. Jędrasika świątynia została oddana do użytku w stanie surowym w 1952 roku.

Kościół w Lasocinie pod wezwaniem św. Michała Archanioła jest wybudowany w stylu romańskim. Jest to budynek murowany, trójnawowy, wyposażony w późnobarokowe detale. W roku 1992 był on restaurowany.

Obok kościoła znajduje się drewniana dzwonnica o konstrukcji słupowej przykryta namiotowym dachem krytym gontem. Na cmentarzu przykościelnym stoi późnobarokowa rzeźba św. Jana Nepomucena. Dzięki staraniom ks. proboszcza Mirosława Frączka, kościół w Lasocinie w 2011 r. został poddany remontowi. Było to możliwe dzięki Lokalnej Grupie Działania Powiatu Opatowskiego, która to udostępniła środki z Funduszu Unijnego.

KOŚCIÓŁ P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W PRZYBYSŁAWICACH

Na temat kościoła zlokalizowanego w Przybysławicach niewiele wiadomo. Katalog zabytków wspomina, że dawny kościół pod wezwaniem św. Stanisława Biskupa istniał już w 1326 roku. z kolei ks. Jan Wiśniewski w "Dekanacie opatowskim" pisze, że został on wzniesiony z drewna w 1414 roku, jako fundacja Jana Pakosza. Kościół ten spłonął w 1790 roku, a na jego miejsce wybudowano tymczasową kaplicę ze słomianym dachem, która wiernym służyła przez około pół wieku.

Kościół z prawdziwego zdarzenia powstał tutaj w 1843 roku. Jego budowa bardzo się przeciągała i dopiero w 1862 roku został on uroczystie poświęcony przez biskupa sandomierskiego Józefa Muszyńskiego. Wtedy też kościół otrzymał nowe wezwanie - Przemienienia Pańskiego.

Kościół ten nie jest okazałą budowlą. Jest to skromna, oszczędna bryła o wydłużonym prostokątnym kształcie. Do nawy kościoła przylega prezbiterium, które było wielokrotnie zamknięte. Nieco bogatsza jest fasada kościoła, trójdzielna i urozmaicona lizenami. Jedynym mocniejszym akcentem w tym kościele jest niewielka otwarta wieżyczka na sygnaturkę wyrastająca z frontowej ściany.

Wyposażenie wnętrza pochodzi z XVIII wieku oraz z przełomu XIX i XX wieku. Zachowało się kilka obrazów i rzeźb przeniesionych ze starszej świątyni. Organy znajdujące się w kościele zostały ufundowane przez Helenę z Karskich Baczyńską i parafian. Na uwagę zasługują także znajdujące się wewnątrz kościoła epitafia miejscowych ziemian, m.in. klasycystyczne Cypriana Baczyńskiego i jego żony Katarzyny ze Śmiłowa oraz epitafium Świeżyńskich z Włonic.

W 2011 roku ks. proboszcz Marek Łuszczyński, przy wsparciu pieniędzy z Funduszy Unijnych, które pozyskała Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego, postanowił wyremontować kościół. Rezultatem tych działań było odnowienie i zabezpieczenie fundamentów, jak również remont tynków i malowanie ścian zewnętrznych kościoła oraz dzwonnicy.

KOŚCIÓŁ W SOBÓTCE

Pierwszy kościół w Sobótce został wybudowany w 1470 roku. Był to kościół drewniany, który w 1616 roku został odremontowany, ale nie uchroniło to go od zniszczenia. Dlatego też w 1751 roku powstała tu nowa świątynia, ale ze względu na dużą niedbałość przy jej budowie ona także nie przetrwała. Dopiero staraniem ks. proboszcza Mikołaja Zawiskiego - kanonika opatowskiego, w 1795 roku wybudowano tu nowy kościół, który przetrwał do czasów współczesnych. Jest to kościół pod wezwaniem św. Małgorzaty. Został on gruntownie

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

odremontowany w 1885 roku. W czasie działań wojennych w 1944 roku został on zniszczony, ale potem go odbudowano według projektu architekta Józefa Jamroza w latach 1946-1950

Nowy kościół jest murowany, w stylu barokowo-klasycystycznym o bogato zdobionym wnętrzu. W kościele tym znajduje się łaskami słynący obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem błogosławiącym światu, który jest kopią słynnego cudownego wizerunku maryjnego z bazyliki św. Marka w Wenecji "La Madonna Miracolosa di San Marco". Kronika parafialna podaje, że tę kopię sprowadził do Sobótki ks. Jacek Horaziński. Wokół Maryi jest ornament o motywach bizantyjskich. Wierni parafii Sobótka czczą ten obraz jako Matkę Boską Zwycięską.

KAPLICZKA PRZY ULICY MICKIEWICZA

Kapliczka usytuowana jest na rogu ulicy Mickiewicza i ulicy Kościuszki. Według przekazów najstarszych mieszkańców Ożarowa, kapliczkę postawiono około połowy XIX wieku, jako akt dziękczynny za ocalenie miasta od morowej zarazy. w ówczesnych czasach praktykowano zwyczaj stawiania tzw. "Krzyży cholery" oraz kapliczek w dowód wdzięczności za ocalenie od zarazy. w kapliczce znajdował się obraz Matki Boskiej Różańcowej z Dzieciątkiem Jezus umieszczony centralnie w otoczeniu dwóch drewnianych świątków. Stanowił on przedmiot szczególnego kultu mieszkańców. Do dnia dzisiejszego nie zachowały się niestety popękane ze starości drewniane świątki, a obraz uległ dość znacznemu zniszczeniu na skutek działania warunków atmosferycznych.

W wyniku porozumienia okolicznych mieszkańców, zawartego w 1999 roku, obraz został poddany renowacji w jednej z pracowni konserwacji zabytków w Sandomierzu. w czasie prowadzonych prac konserwacyjnych odkryto wewnątrz na desce zabezpieczającej tył, plecy obrazu, napisany następujący tekst:

DWÓR W ŚMIŁOWIE

Dwór w Śmiłowie należy do najpiękniejszych tego typu budowli w sandomierskiem. Zachował on pierwotną sylwetkę, jaką nadali mu architekci i budowniczowie w II-iej połowie XVIII wieku. Został on przebudowany w XIX wieku. Jest to obraz staropolskiej architektury, zbudowany według ówczesnego zwyczaju orientowania dworów na godzinę jedenastą. Dzięki takiemu usytuowaniu wszystkie jego pomieszczenia były jasno oświetlone w ciągu dnia.

Dwór położony jest na niewielkim wzniesieniu, otoczony częściowo zachowanym parkiem krajobrazowym. Jest to budynek parterowy, w części podpiwniczony, zbudowany na rzucie prostokąta, z gankiem od frontu i wgłębnym portykiem od tyłu. Dwór ma typowy amfiladowy układ pomieszczeń z XVIII wieku, z holem i salonem na osi z bardzo ładnym skarbczykiem. Wewnątrz budynku znajduje się osiemnaście pomieszczeń: po jego bokach po trzy pokoje, od wschodu - pomieszczenia gospodarcze, a od zachodu dawna kaplica sklepiona kolebkowo z lunetami. w jednym z pomieszczeń zachował się oryginalny piec kaflowy, pozostałe pochodzą z XIX wieku, a także wejście do piwnic z XVII wieku, sklepionych kolebkowo. Ciekawostką jest dobrze zachowany oryginalny stół ogrodowy wykonany z piaskowca ze zdobieniami wyrytymi w kamieniu. w otoczeniu dworku zlokalizowana jest XIX-wieczna oficyna oraz dawny spichlerz z kolumnami od frontu.

MUZEUM WSI – SKANSEN W MARUSZOWIE

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Prywatne muzeum powstało w Maruszowie - gmina Ożarów. Edward Ziarko, właściciel skansenu „Galeria pod Chmurką” otrzymał od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zgodę na prowadzenie Muzeum Wsi w Maruszowie.

Do tej pory w Maruszowie funkcjonował skansen „Galeria pod Chmurką” prowadzony przez artystę Edwarda Ziarkę. Od roku właściciel skansenu starał się o nadanie galerii statusu prywatnego muzeum. Kilka dni temu do Maruszowa trafiło oficjalne pismo z ministerstwa. Od tej pory skansen będzie nosił nazwę Muzeum Wsi w Maruszowie. Jest to prywatna jednostka organizacyjna, która nie posiada osobowości prawnej. Zgodnie z regulaminem muzeum będzie gromadziło obiekty dawnej architektury wiejskiej w szczególności z regionu świętokrzyskiego, chaty, budynki gospodarcze, budynek dworu, budynek szkoły, meble, obrazy, rzeźby, sprzęt rolniczy, wyposażenie dawnych wnętrz. Zakres gromadzonych zbiorów obejmuje XIX i XX wiek.

Zadaniami Muzeum Wsi w Maruszowie będzie między innymi przechowywanie i magazynowanie zabytków, zorganizowanie wystawy stałej, prowadzenie działalności edukacyjnej, udostępnianie zbiorów do celów naukowych, zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów. Działalność muzeum będzie finansowana ze środków własnych założyciela oraz z darowizn, spadków, zapisów, od osób fizycznych i osób prawnych oraz z innych źródeł.

2.7.3. Sport

Gmina Ożarów dysponuje również wspaniałą, dobrze utrzymaną bazą sportową, z której korzystają nie tylko sportowcy z kraju, ale i mieszkańcy Miasta Ożarów i 34 sołectw.

KRYTA PŁYWALNIA "NEPTUN"

Obiekt ten wykorzystywany jest nie tylko do celów rekreacyjnych i celów dydaktycznych (zajęcia szkolne wychowania fizycznego), ale jest również miejscem zmagania sportowych szczybla lokalnego, regionalnego. Do tego typu imprez sportowych można zaliczyć chociażby następujące zawody:

- Powiatowe Zawody Pływackie, które odbyły się w dniu 28.10.2015 roku w Ożarowie
W zmaganiach sportowych wzięły udział cztery drużyny ze szkoły podstawowej i sześć z gimnazjum.
- ZAWODY PŁYWACKIE DNI OŻAROWA 2014 - 17.06.2014
- XII edycja Gminnych Zawodów Pływackich Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych - 17.12.2013
- I KORESPONDENCYJNE ZAWODY PŁYWACKIE OŻARÓW 2013
- Gminne Zawody Pływackie Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych - 23 maja 2013
- XI GMINNE ZAWODY PŁYWACKIE
- GMINNE ZAWODY PŁYWACKIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH 17.06.2010

KLUB ALIT OŻARÓW

W 1947 w Ożarowie powstał klub o nazwie OMTUR, który rywalizował w klasie C. Jedenaście lat później zespół występował w podokręgu starachowickim i awansował do klasy B, jednak po dwóch latach mając zerowy dorobek punktowy drużyna opuściła tę klasę rozgrywek. W późniejszym okresie klub był uczestnikiem klasy C, lecz był również taki czas, że ożarowianie nie uczestniczyli w mistrzostwach. W sezonie 1995/1996 Alit wywalczył awans do III ligi.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Trenerem klubu był wówczas Jacek Zieliński. W debiutanckim meczu na tym poziomie rozgrywek Alit przegrał u siebie z Orłętami Dęblin 1:3. Pierwsze zwycięstwo odniósł w 4. kolejce, kiedy to pokonał 1:0 rezerwy Hetmana Zamość. Alit zakończył swój pierwszy sezon w trzeciej lidze na 18. miejscu, sprawiając po drodze kilka niespodzianek, m.in. bezbramkowo remisując z triumfotorem rozgrywek, Koroną Kielce. W sezonie 1997/1998 Alit uplasował się w ligowej tabeli na 5. miejscu, tracąc do zwycięzcy rozgrywek, Orłąt Łuków siedem punktów. Gorszy bilans bezpośrednich spotkań z Lublinianką Lublin spowodował, że klub nie zajął wyższego miejsca. W następnych rozgrywkach w stawce 18 zespołów Alit uplasował się na 13. lokacie. Wynik ten oznaczał spadek do IV ligi, gdyż wówczas zdegradowanych zostało sześć ostatnich drużyn. W sezonie 1999/2000 drużyna Alitu walczyła o powrót do III ligi. Klub zajął trzecią lokatę, ale nie dała ona awansu – promocję wywalczyły Pogoń Staszów i Łada Biłgoraj. W następnych rozgrywkach Alit wygrywając 16 meczów, przegrywając 15 spotkań oraz remisując trzy razy, uplasował się w środku tabeli, na ósmym miejscu.

W latach 2001–2008 klub nadal występował w IV lidze, a najbliższym awansu był w sezonie 2001/2002, gdy zajął drugie miejsce za Nidą Pińczów. 7 stycznia 2007 obradujące w Warszawie walne zgromadzenie sprawozdawczo–statutowe Polskiego Związku Piłki Nożnej przyjęło nową strukturę piłkarskich rozgrywek centralnych od sezonu 2008/2009 – cztery ligi centralne, od ekstraklasy przez pierwszą, dwie grupy drugiej do ośmiu grup trzeciej ligi. W wyniku tej reformy w sezonie 2007/2008 z IV ligi spadło osiem drużyn, w tym Alit.

W Alicie występowało kilkunastu zawodników, którzy grali także w Ekstraklasie. W ożarowskim klubie piłkarską karierę rozpoczynał m.in. Paweł Strąk, który ma za sobą występy w europejskich pucharach. Piłkarzem Alitu był także Dariusz Sajdak – strzelec 35 goli w I lidze. W barwach tego zespołu grali także związani przez większość kariery z KSZO Ostrowiec Św. Tomasz Dymanowski i Marcin Wróbel. Występował w nim także Marek Franczuk, który w 1991 sięgnął z GKS-em Katowice po puchar Polski.

2.8. POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW GMINY

2.8.1. Pomoc i opieka społeczna

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W OŻAROWIE

Zadaniem Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Świadczenia pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego bądź innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Pomoc społeczna może być także udzielana z urzędu. Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom posiadającym polskie obywatelstwo, zamieszkującym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemcom posiadającym zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy, zamieszkującym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Osoby ubiegające się o świadczenia pomocy społecznej muszą jednocześnie spełniać dwa kryteria:

- kryterium dochodowe określające dochód przypadający na osobę lub osobę w rodzinie, obliczane jest dla każdego gospodarstwa i uzależnione jest od ilości osób w rodzinie,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- kryterium dysfunkcji, do którego zalicza się: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej klęski żywiołowej lub ekologicznej

Pomocy ośrodek udziela się w różnych formach. Są to: świadczenia niepieniężne (praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, usługi opiekuńcze, sprawienie pogrzebu, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie) lub świadczenia pieniężne (zasilek stały, zasilek okresowy, zasilek celowy i specjalny zasilek celowy).

Od 1 maja 2004 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ożarowie realizuje wypłaty świadczeń rodzinnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ożarowie

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ożarowie jest placówką, w której pomoc i wsparcie znajdują osoby z niepełnosprawnością intelektualną i po trudnych doświadczeniach życiowych. Oficjalne otwarcie placówki nastąpiło 9 września 2008r. .

Uczestnikami zajęć mogą być osoby z terenu Gminy Ożarów, które uzyskały decyzję kierującą, wydaną przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Ożarowie.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ożarowie poprzez swoją działalność służy wsparciem społecznym pozwalającym zaspokoić podstawowe potrzeby życiowe uczestników, uczy samodzielności, wiary we własne możliwości, umożliwia integrację społeczną.

Celem Środowiskowego Domu Samopomocy jest:

- Podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników, niezbędnych do samodzielnego życia.
- Umożliwianie rozwoju kulturalnego i osobowościowego uczestników.
- Organizowanie pobytu uczestników z uwzględnieniem ich zainteresowań indywidualnych poprzez prowadzenie różnorodnych zajęć w postaci terapii zajęciowej, psychoterapii, muzykoterapii, kulturoterapii, fizjoterapii.
- Wnikliwa i ciągła ocena sytuacji życiowej uczestnika w rodzinie i środowisku społecznym.
- Udzielanie doraźnej pomocy interwencyjnej w przypadku wystąpienia ciężkich zaburzeń.
- Rehabilitacja przywracająca uczestnikom zdolność do życia we własnym środowisku społecznym, pomoc w przygotowaniu do odpowiedniego zatrudnienia.
- Rehabilitacja fizyczna i psychiczna.

Osobom korzystającym z usług ŚDS oferowane są zajęcia indywidualne i grupowe, takie jak:

- terapię zajęciową w pracowniach - plastycznej, rękodzieła, kulinarnej, komputerowej, stolarskiej
- rehabilitację ruchową - gimnastykę i aerobik
- uczestnictwo w zajęciach kulturalno - oświatowych - wycieczkach, wystawach, zabawach, udział w przeglądach twórczości artystycznej
- muzykoterapię

Dom Pomocy Społecznej w Czachowie

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

DPS w Czachowie jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu o charakterze ponadlokalnym. Dom ten jest placówką stacjonarną stałego pobytu zapewniającą całodobową opiekę dla osób przewlekle psychicznie chorych. Nadzór nad jednostką sprawuje Starosta.

Dom Pomocy Społecznej w Sobowie

DPS w Sobowie jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu. Nadzór nad jednostką sprawuje Starosta. Dom jest przeznaczony dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Przy placówce działa Filia w Suchodółce z przeznaczeniem dla osób przewlekle psychicznie chorych.

DPS w Sobowie zapewnia całodobową opiekę oraz świadczy usługi bytowe (miejsce zamieszkania, wyżywienie, odzież), opiekuńcze i wspomagające (np. umożliwia udział w terapii zajęciowej, pomoc w nawiązywaniu, utrzymywaniu i rozwijaniu kontaktów z rodziną i społecznością lokalną)

Na terenie Gminy Ożarów funkcjonuje instytucja pożytku publicznego powołana do życia przez **Fundację Domy Wspólnoty Chleb Życia.**

Wspólnota Chleb Życia na terenie Polski ma siedem domów: trzy w Warszawie, jeden w Brwinowie koło Warszawy oraz trzy w powiecie opatowskim: Zochcinie, Grocholicach (gmina Sadowie) i w Jankowicach (gmina Ożarów). Koordynatorem działań Wspólnoty Chleb Życia w Polsce jest siostra Małgorzata Chmielewska.

Dom w Jankowicach jest kolejnym siódmym domem Wspólnoty Chleb Życia. Przejęła ona budynek szkoły podstawowej, który został dostosowany do jej potrzeb. W domu jankowickim działa pracownia krawiecka i stolarska.

Schronienie w domach Wspólnoty znajdują bezrobotni, kobiety, ludzie chorzy, matki z dziećmi i młodzież. Oprócz schronienia otrzymują pomoc socjalną, medyczną i materialną.

Wspólnota Chleb Życia współpracuje z wieloma organizacjami pozarządowymi niosącymi pomoc ludziom najuboższym oraz z władzami samorządowymi.

2.8.2. Bezpieczeństwo

Komisariat Policji w Ożarowie swym działaniem obejmuje teren gmin Ożarów Tarłów oraz gminę Wojciechowice, usytuowany w północno-wschodniej części powiatu opatowskiego, w rozwidleniu dróg krajowych K-74 Kielce - Lublin i K-79 Warszawa - Sandomierz - Kraków. ogólna powierzchnia w/w gmin wynosi 433 km² teren ten zamieszkały jest przez około 22 tyś. osób.

Stan etatowy Komisariatu Policji w Ożarowie (grudzień 2014 r.) obejmował 25 etaty policyjne w tym Zespół Kryminalny -7, Ogniwo Patrolowo-interwencyjne - 11, dzielnicowi-4, Zespół ds. Wykroczeń- 2 i 2,5 etatów pracowników cywilnych.

W roku 2014 Komisariat Policji w Ożarowie przeprowadził 282 postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwa określone w Kodeksie Karnym oraz innych ustawach szczególnych. W roku 2013 było przeprowadzonych 352 postępowania, co oznacza spadek o 70 postępowań. Na dorosłych sprawców przestępstw skierowano 150 aktów oskarżenia do Sądu Rejonowego w Ostrowcu Św. VII Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w Opatowie oraz wobec ujawnionych 3 nieletnich sprawców czynów karalnych materiały zostały przesłane do Sądu Rejonowego w Ostrowcu Św. VIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich z siedzibą w Opatowie. Wykrywalność ogólna przestępstw Komisariatu Policji w Ożarowie wyniosła 68,05% (2013r - 76,3%) w tym przestępstw kryminalnych -

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

54,49% . Przepęstw o charakterze gospodarczym na terenie dziania KP Ożarów odnotowano 17 (w 2013 r. - 12). Wykrywalność przepęstw gospodarczych wyniosła 76,47% .

Wśród przepęstw kryminalnych najliczniejszą oraz najbardziej dokuczliwą społecznie grupę stanowią przepęstwa przeciwko mieniu, do których zaliczamy przede wszystkim kradzieże z włamaniem, kradzieże rzeczy cudzej, rozboje i uszkodzenie mienia. Przepęstwa przeciwko mieniu stanowią 40 % wszystkich przepęstw. Stwierdzono wzrost liczby kradzieży z włamaniem z 15 w 2013 roku do 27 w roku 2014, spadek kradzieży cudzej rzeczy z 30 w roku 2013 do 24 w roku 2014r. oraz spadek uszkodzenia cudzej rzeczy z 7 zdarzeń w 2013 roku do 4 w 2014 roku. Wykrywalność przepęstw przeciwko mieniu na terenie miasta i gminy Ożarów wyniosła 38,6%. W większości przypadków obiekty, które były przedmiotem przepęstwa nie posiadały technicznych zabezpieczeń antywłamaniowych, były słabo oświetlone i umiejscowione z dala od innych zabudowań, często przedmioty skradzione pozostawione były bez nadzoru osobowego.

W celu zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz dla poprawy społecznego poczucia bezpieczeństwa obywateli, a także zapobiegania przepęstwom i wykroczeniom w 2014 roku realizowano działania profilaktyczne m. in. w ramach następujących programów:

- **Świętokrzyski Program Pomocy Ofiarom Przepęstw**
- Program „**Szkoła Rodzina Środowisko**” w tym:
  - „**Bezpieczne wakacje**” - przeprowadzono 11 spotkań na terenie miasta i gminy Ożarów . Spotkania te miały na celu uświadomienie dzieciom jak zachowywać się w czasie wakacji, gdy same zostają w domu, gdy zostają zaczepiane przez osoby obce a także w czasie pobytu nad wodą. O obowiązujących zakazach kąpieli w miejscach do tego nie wyznaczonych oraz zabawach z rówieśnikami. W spotkaniach brało udział 190 uczniów.
  - „**Bezpieczna droga do szkoły**” - przeprowadzono 11 spotkań. Na spotkaniach tych omówiono zasady poruszania się po drogach publicznych pieszo i rowerem, bezpiecznym przechodzeniu przez jezdnie w miejscach do tego wyznaczonych. W spotkaniach brało udział 190 uczniów.
  - „**Bezpieczne ferie**” - przeprowadzono 18 spotkań. W czasie spotkań z młodzieżą poruszono tematy dotyczące zabaw przy zamrzniętych akwenach wodnych, o zabawach na śniegu jak również bezpiecznej i rozsądnej jazdy na sankach i nartach. W spotkaniach brało udział 655 uczniów.
  - **Czyny Zabronione** - przeprowadzono 21 spotkań. Spotkania te miały na celu uświadomić dzieciom i młodzieży szkolnej, że osoby które łamią prawo, zawsze zostaną ukarane, a także żeby nie były obojętne jeżeli komuś dzieje się krzywda- powiadamiali pedagogów, kuratorów, nauczycieli o łamaniu prawa przez swoich rówieśników, a także nie dali się zastraszać .Ponadto w trakcie spotkań z młodzieżą szkolna poruszano tematykę „**Cyber Przemocy**”. W spotkaniach brało udział 273 uczniów.
- **Program „Życie jest zbyt cenne - nie zostawiaj go na drodze”**
- **Bezpieczny Powiat Opatowski** - w oparciu o zadania tego programu realizowany jest obecnie program lokalny przeciwdziałania przepępczości i aspołecznych zachowań na terenie miasta i gminy Ożarów pod nazwą „Razem bezpieczniej”, gdzie w ramach prowadzonego programu brano udział w 2- Piknikach Rodzinnych oraz akcji „Mandat czy Cytryna”.
- **Przeciwdziałanie narkomanii i alkoholizmowi** - w ramach programu w trakcie spotkań z młodzieżą prowadzone są pogadanki na temat szkodliwości i używania i odpowiedzialności prawnej używania i posiadania narkotyków jak też

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

przeprowadzono spotkania z uczniami o tematyce związanej ze szkodliwością palenia wyrobów tytoniowych, ponadto skierowano 24 wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- **Bezpieczny Dom Osiedle Parking** - realizując ten program dzielnicowi KP Ożarów w ramach prowadzonych spotkań i odwiedzin posesyjnych prowadzili rozmowy profilaktyczno-edukacyjne na temat zabezpieczenia własnego mienia i czujności sąsiedzkiej jak też prowadzili rozmowy profilaktyczne z duszpasterzami (5 spotkań), radami sołeckimi (14 spotkań). W spotkaniach brało udział ogólnie 45 osób.
- **Bezpieczny Biznes** - w ramach programu przeprowadzono 133 kontrole sklepów pod kątem prawidłowego zabezpieczenia jak i oznakowania o zakazie sprzedaży nieletnim wyrobów tytoniowych oraz alkoholowych jak i osobą nietrzeźwym. Ponadto w ramach prowadzonego programu profilaktycznego przeprowadzono rozmowy z właścicielami firm transportowych o prawidłowym zabezpieczeniu mienia.

Straż Miejska w Ożarowie

W całokształcie interwencji strażników w 2014 roku zdecydowana większość z nich zakończyła się zastosowaniem środków oddziaływania pozakarnego, ponieważ liczba udzielonych pouczeń sprawcom wykroczeń wynosi 807, natomiast liczba nałożonych mandatów karnych 70, ponadto sporządzono 8 wniosków o ukaranie do sądu. W strukturze wykroczeń najwięcej pouczeń strażnicy udzielili z wykroczeń z zakresu aktów prawa miejscowego (przepisy porządkowe) tj.: 191, najwięcej mandatów karnych nałożyli za wykroczenia z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi tj.: 32. W Ożarowie istnieje bardzo dobra współpraca w zakresie wymiany informacji pomiędzy Policją, a Strażą Miejską o zagrożeniach oraz zdarzeniach zakłócających bezpieczeństwo i porządek publiczny. W celu usprawnienia działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego zapewniona jest łączność telefoniczna. W celu koordynacji rozmieszczenia służb z uwzględnieniem zagrożeń odbywają się okresowe posiedzenia przedstawicieli obu służb. W czasie spotkań uzgadniane są szczegółowe zasady współpracy oraz koordynacji rozmieszczenia sił i środków w służbach patrolowych. W kwestii dotyczącej współdziałania w zabezpieczaniu imprez i uroczystości organizowane są narady robocze w celu wypracowania i przekazania zadań do służby. Organizowane są również patrole mieszane (Strażnik Miejski wspólnie z Policjantem). Ponadto są prowadzone wspólne działania administracyjno-porządkowe ukierunkowane na zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego realizując liczne przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia imprez i uroczystości, kontroli targowisk, posesji itp.

Udział Straży Miejskiej w zabezpieczaniu imprez i uroczystości oraz przejęcie przez nich do samodzielnego zabezpieczania części z nich, pozwoliło na znaczne odciążenie sił policyjnych co umożliwia skierowanie ich do służb w najbardziej zagrożonych rejonach. Współdziałanie przy zabezpieczaniu miejsc popełnienia przestępstwa polega na wykonaniu zabezpieczenia do czasu przybycia służb policyjnych. Natomiast w sytuacjach szczególnych policjanci i strażnicy zabezpieczają miejsca zdarzenia wspólnymi siłami.

2.9. OCHRONA ZDROWIA

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ożarowie

SPZOP świadczy usługi w zakresie:

- podstawowej opieki zdrowotnej (poradnia dla dzieci zdrowych i chorych, poradnia dla dorosłych)
- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (poradnia reumatologiczna, neurologiczna, okulistyka, położniczo-ginekologiczna, endokrynologiczna)
- stomatologii
- fizykoterapii.

W ramach fizykoterapii SPZOP prowadzi zabiegi fizykalne i rehabilitacyjne. Należą do nich m.in..

Ćwiczenia: bierne, czynno-bierne i wspomagane,

Ćwiczenia czynne: czynne w odciążeniu, w odciążeniu z oporem, czynne wolne, czynne z oporem, izometryczne, wyciąg szyjny, ogólnousprawniające, masaż klasyczny suchy, ćwiczenia redresyjne.

- Elektrolecznictwo (galwanizacja, prądy diadynamiczne, elektrostymulacja, jonoforeza, ultradźwięki, ultrafonoreza, laseropunktura, naświetlanie miejscowe JR, pole magnetyczne wielkiej częstotliwości, terapuls.

Filia zakładu znajduje się w Jakubowicach i świadczy usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz stomatologii.

Do dyspozycji mieszkańców Gminy Ożarów jest laboratorium, które wykonuje szeroki wachlarz badań mając do dyspozycji urządzenia obsługiwane przez doświadczony i wykwalifikowany personel co zapewnia wiarygodność oraz dokładność wykonanych badań.

Niepubliczny Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Ożarowie

Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Ożarowie świadczy usługi medyczne dla mieszkańców miasta i gminy Ożarów. Usługi medyczne świadczone są w poradniach: dla dorosłych, dla dzieci oraz specjalistycznych: ginekologicznej, okulistyki, otolaryngologicznej i neurologicznej.

ROZDZIAŁ III

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Istnieją trzy rodzaje podejścia w tworzeniu dokumentów strategicznych (PR) dla samorządów terytorialnych, w tym:

- 1) podejście eksperckie,
- 2) podejście społeczne,
- 3) podejście partycypacyjne.

1) Podejście eksperckie

Według S. R. Kłosowskiego i J. Adamskiego z LGPP "wady strategii lub innych dokumentów lokalnych, tworzonych przez konsultantów zewnętrznych polegają na:

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- akademickim, ściśle naukowym, hermetycznym traktowaniu strategii, oderwanym od rzeczywistych problemów gminy;
- niezrozumiałym, technicznym języku opracowania;
- stosowaniu skomplikowanych, nieczytelnych, nieklarownych opisów przedsięwzięć lub procesów;
- trudnościach z porozumieniem się z lokalną społecznością;
- trudnościach z przekonaniem mieszkańców do celów Strategii, braku ich utożsamiania się z celami Strategii, braku powiązania celów Strategii z planami i oczekiwaniami społeczności lokalnej”.

2) Podejście społeczne

W metodach współdziałania strategicznego tworzenie partnerstwa na poziomie gminy jest podstawowym wskazaniem. Możemy w tej grupie wyróżnić kilka rodzajów podejść:

- 1) Budowanie przedsięwzięć gminnych.
- 2) Budowanie instytucji gminnych.
- 3) Tworzenie zachowań kulturowych.

S.R. Kłosowski i J. Adamski z LGPP dostrzegają liczne wady Społecznych Strategii lub innych dokumentów lokalnych, tworzonych przez lokalnych liderów.

„Wady dokumentów lokalnych sporządzonych wyłącznie przez społeczność lokalną:

- brak możliwości skonfrontowania założeń dokumentu z doświadczeniem innych samorządów w celu uniknięcia popełnionych przez nich błędów lub skorzystania z gotowych doświadczeń; konsultanci mają pełną lub przekrojowo zanalizowaną wiedzę na ten temat;
- brak profesjonalnych narzędzi prawnych, finansowych i technicznych opisujących rzeczywistość i wizję przyszłości, np. formułowania nowych struktur organizacyjnych, redakcji dokumentów, sporządzania bilansów i wieloletnich analiz finansowych;
- brak rzeczowych, obiektywnych, profesjonalnych opracowań z pełnią argumentów za i przeciw, z chłodną kalkulacją korzyści i strat;
- niebezpieczeństwo stworzenia żywiołowego, chaotycznego dokumentu o wzajemnie wykluczających się celach szczegółowych;
- brak znajomości zjawisk, procesów i trendów dotyczących środowiska gospodarczego i politycznego w skali wojewódzkiej, krajowej i światowej, które mogą wpływać na podjęcie pewnych programów rozwojowych lub zaniechanie ich opracowywania i stosowania”.

3) Podejście partycypacyjne

Metody zintegrowane, zawierają analizę SWOT oraz analizę systemową, lecz również podejmują próbę integracji w całość zależności informacyjnych.

Podejście eksperckie powinno być połączone z podejściem społecznym. Takie rozwiązanie będziemy nazywać podejściem partycypacyjnym.

Spośród wielu atutów tego podejścia można wymienić jako najważniejsze:

1. Przekazywanie profesjonalnej wiedzy przez ekspertów.
2. Wysoką akceptację społeczną dokumentu.
3. Zwiększenie wiary obywateli w przyszłość.
4. Zaangażowanie przedsiębiorców.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Lokalny rozwój jest rezultatem współpracy sektora publicznego i prywatnego.

W podejściu partycypacyjnym ujawnia się podstawowy dylemat zarządzania strategicznego. Informacje i decyzje zastrzeżone dla najwyższego poziomu kierowania muszą być maksymalnie uspołecznione. Rzutuje to na efektywność procesu decyzyjnego, a z drugiej strony stymuluje zjawisko krystalizowania się szerokiej grupy wspierającej Strategię.

Zalety podejścia partycypacyjnego wg S.R. Kłosowskiego i J. Adamskiego:

...”podejścia społeczne i eksperckie powinny się wzajemnie uzupełniać i wspomagać w celu niwelowania wad i ograniczeń;

Rola ekspertów powinna skłaniać się bardziej ku inspirowaniu, odkrywaniu nowych możliwości i punktów widzenia, przekazywaniu profesjonalnej wiedzy i doświadczenia oraz obiektywnemu ukazywaniu korzyści i wad danego zjawiska.

Społeczność lokalna powinna być otwarta na proponowane rozwiązania. Dzięki znajomości miejscowego środowiska i postaw oraz lokalnych zasobów może wystąpić w roli praktycznego weryfikatora eksperckich propozycji”.

Przy opracowywaniu PR dla Gminy Ożarów wybrana została metoda partycypacyjna jako najbardziej efektywna i zapewniająca największy poziom partycypacji społecznej zarówno ze strony mieszkańców Gminy jak i bezpośrednio zaangażowanych pozostałych interesariuszy rewitalizacji, czyli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, parafii, spółdzielni mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania. Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.¹⁶

W rewitalizacji, ze względu na jej kompleksowy charakter i przedmiot działania – wieloaspektowy kryzys dotykający przede wszystkim społeczności zamieszkujących obszar zdegradowany – konieczne jest, aby partycypacja społeczna przybierała jak najpełniejszą formę zaangażowania interesariuszy.

Proces partycypacji jest zróżnicowany zależnie od stopnia, w jakim poszczególne grupy społeczności lokalnej dotknięte są problematyką obszarów kryzysowych. Zainteresować nim należy całą społeczność lokalną, choć bezpośredni udział mieć będzie społeczność zamieszkująca obszary kryzysowe, względnie obszary programu rewitalizacji.

Informowanie społeczności lokalnej o rewitalizacji stanowi podstawowy obowiązek gminy i jest ważnym instrumentem budowania zaufania pomiędzy samorządem a mieszkańcami. Im więcej rzeczowej i wyczerpującej informacji, tym większe zaufanie społeczeństwa dla działań rewitalizacyjnych administracji samorządowej.

Proces partycypacji społecznej towarzyszący całemu procesowi rewitalizacji rozpoczyna się od pierwszej informacji samorządu na temat obszaru kryzysowego. Informacja ta winna być zawarta w Studium Uwarunkowań oraz w Strategii Rozwoju Gminy. Niezależnie od obligatoryjnego wyłożenia tych dokumentów, warto sporządzić oddzielny materiał dla

---

¹⁶ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Minister Infrastruktury i Rozwoju Warszawa, 3 lipca 2015 r.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

mieszkańców, zawierający informacje o wyznaczonych w Studium obszarach kryzysowych oraz zamiarach rewitalizacyjnych zawartych w Strategii.

Partycypacja społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji jest działaniem wielowymiarowym i kompleksowym, dzięki czemu posiada wysoki walor tworzenia i wzmacniania identyfikacji, integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Istnieją dwie podstawowe formy informowania społeczności lokalnej o aktualnych problemach rewitalizacji:

Pośrednie – medialne:

- prasa, radio, telewizja, informacje internetowe, specjalnie wydawane w tym celu materiały i broszury informacyjne;

Bezpośrednie – interaktywne:

- zebrania mieszkańców, spotkania z poszczególnymi grupami interesów.

W ramach partycypacji społecznej opracowana została konceptualizacja badań ankietowych wraz z ankietą, która została rozpowszechniona wśród mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji w celu uzyskania uzgodnień społecznych dotyczących obszarów rewitalizacji.

Efektom opracowanych wyników badań ankietowych oraz pogłębionej analizy jest delimitacja obszarów kryzysowych Gminy Ożarów objętych Programem Rewitalizacji, analiza SWOT, identyfikacja problemów do rozwiązania w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz zadania inwestycyjne i społeczne wraz z pozycjonowaniem dostępnych instrumentów finansowych, w tym funduszy strukturalnych UE w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.

Ważnym efektem uzyskanym w ramach partycypacji społecznej jest akceptacja do realizacji 8 zadań inwestycyjnych, które są wynikiem kompleksowej analizy.

NUMER ZADANIA	TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNEGO
Nr 1	Rewitalizacja budynków komunalnych na ul. Czachowskiego (elewacja docieplenie, malowanie, wymiana stolarki okiennej, drzwiowej, pokrycie i ocieplenie dachu)
Nr 2	Przebudowa budynku po dawnej weterynarii polegająca na przekształceniu go w dom pobytu dziennego dla osób 50+, wyposażenie Sali do rehabilitacji, siłownia zewnętrzna, altana do wypoczynku, zagospodarowanie terenu
Nr 3	Renowacja zabytkowej oficyny dworskiej wraz innymi elementami zagospodarowania terenu wokół Zespołu Dworsko –Parkowego w Śmiłowie
Nr 4	Stworzenie terenów inwestycyjnych dla potencjalnych przyszłych przedsiębiorców i inwestorów
Nr 5	Remont zabytkowej kapliczki przy ul. Mickiewicza w Ożarowie
Nr 6	Zwiększenie oferty kulturalnej na terenie Miasta i Gminy Ożarów poprzez modernizację i wyposażenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Ożarowie
Nr 7	Kompleksowy remont targowiska miejskiego w Ożarowie (zadaszenie placu, budowa kanalizacji, remont budynków) przy ul. Stodolnej.
Nr 8	Termomodernizacja budynku Klubu sportowego „Alit” na osiedlu Wzgórze W Ożarowie (budynek komunalny gminy)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

3.1. WYNIKI ANKIETY REWITALIZACYJNEJ

W ankietach rewitalizacyjnych respondenci wśród obszarów wymagających rewitalizacji, wymieniali poza już wspomnianymi powyższymi obszarami inne istotne miejsca. W procesie ankietyzacji uzyskano 110 wypełnionych formularzy.

Pierwsze pytanie zawarte w ankiecie, miało charakter otwarty i brzmiało następująco:

„Proszę wskazać obiekt/teren w gminie, który uważa Pani/Pan, że wymaga rewitalizacji.”

Poniżej przedstawiono wszystkie udzielone odpowiedzi w kolejności od rozwiązań, które powtarzały się najczęściej:

- rewitalizacja miejscowości Janów,
- rewitalizacja dworca PKP w Jakubowicach,
- budowa Sali gimnastycznej w Pisarach,
- budowa ścieżki rowerowej Ożarów – Śródborze,
- remont ulicy Mazurkiewicza w Ożarowie,
- zagospodarowanie dawnego dworca PKS,
- zagospodarowanie placu po dawnym składzie buraków w Jakubowicach,
- rewitalizacja terenów wiejskich w gminie – tj. budowa chodników, dróg i oświetlenia,
- rewitalizacja kamienic przy rynku w Ożarowie,
- rewitalizacja parku miejskiego,
- zagospodarowanie budynków komunalnych przy ul. Czachowskiego w Ożarowie,
- rozbudowa boiska przy szkole w Pisarach,

Ponadto w ankietach pojawiły się pojedynczo następujące odpowiedzi:

- rewitalizacja dawnego budynku kina w Ożarowie,
  - rewitalizacja wsi Stróża,
  - zagospodarowanie pustostanów w mieście Ożarów,
  - budowa chodników na trasie Ożarów – Śródborze oraz na trasie do miejscowości Wyszmontów,
  - budowa świetlicy w Sobowie,
  - odnowa bloków mieszkalnych na os. Wzgórze w Ożarowie,
  - budowa przejścia dla pieszych w Ożarowie, pomiędzy parkingiem bloku 14 a blokiem nr 15.
- Drugie pytanie polegało na wskazaniu skali problemu różnych negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Ożarów.

Zestawienie odpowiedzi przedstawia poniższa tabela:

Tabela 18. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych w zakresie negatywnych zjawisk n terenie Gminy

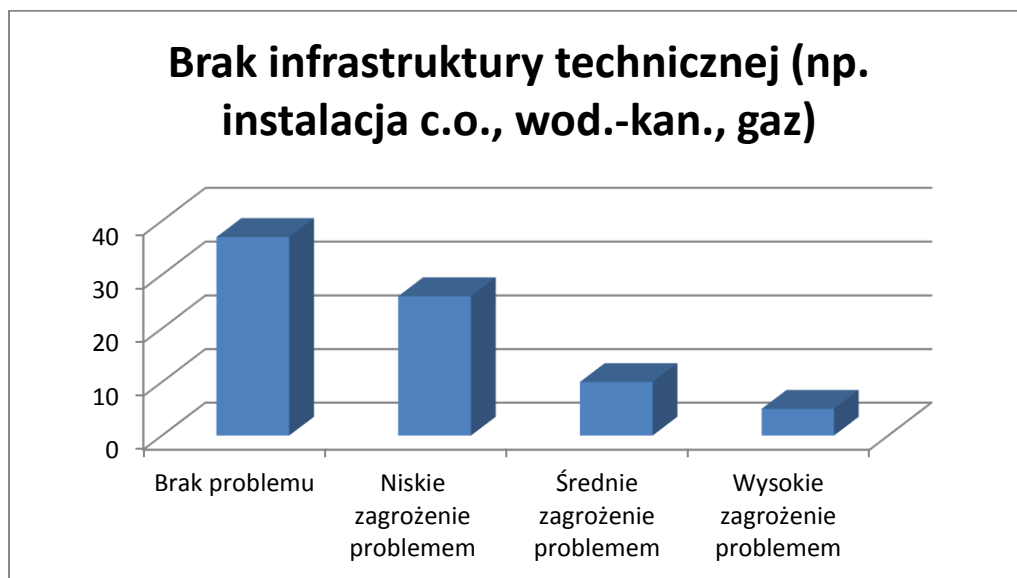
RODZAJ PROBLEMU	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
Brak infrastruktury technicznej (np. instalacja c.o., wod.-kan., gaz)	37	26	10	5

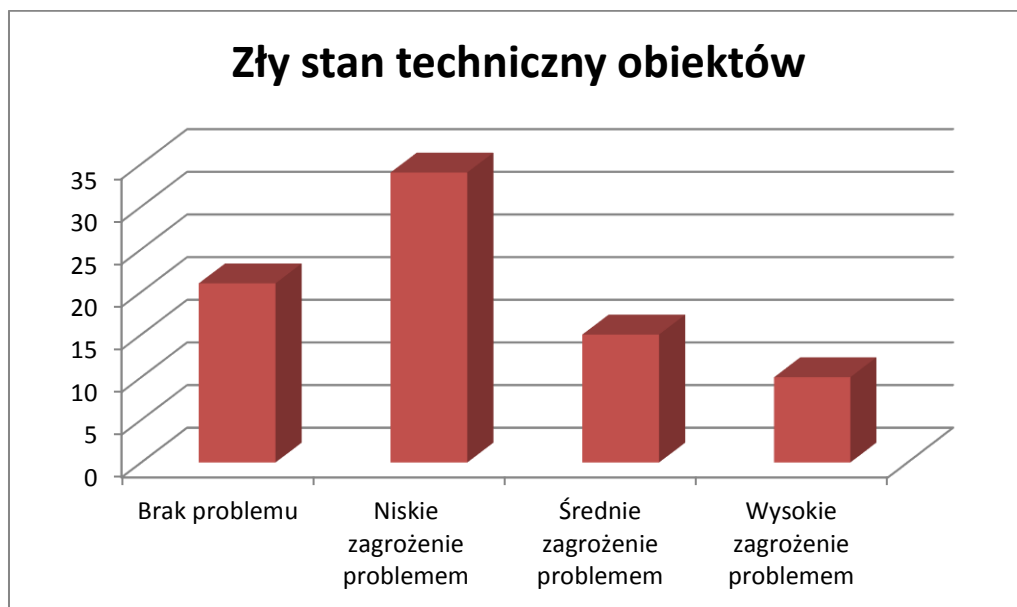
PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Zły stan techniczny obiektów	21	34	15	10
Zdewastowane i opuszczone tereny	24	30	19	12
Brak boisk, placów zabaw	36	16	18	13
Stan dróg i chodników	18	26	26	10
Małe zasoby mieszkaniowe	27	24	16	10
Brak terenów zielonych i spacerowych	30	20	17	9
Brak ścieżek rowerowych	14	14	26	26
Słaba komunikacja	16	13	27	36
Niedostateczna liczba miejsc parkingowych	20	20	22	20
Stan zabytków	49	13	7	6
Zanieczyszczenie środowiska	22	17	27	15
Inne - jakie	55	45	45	54

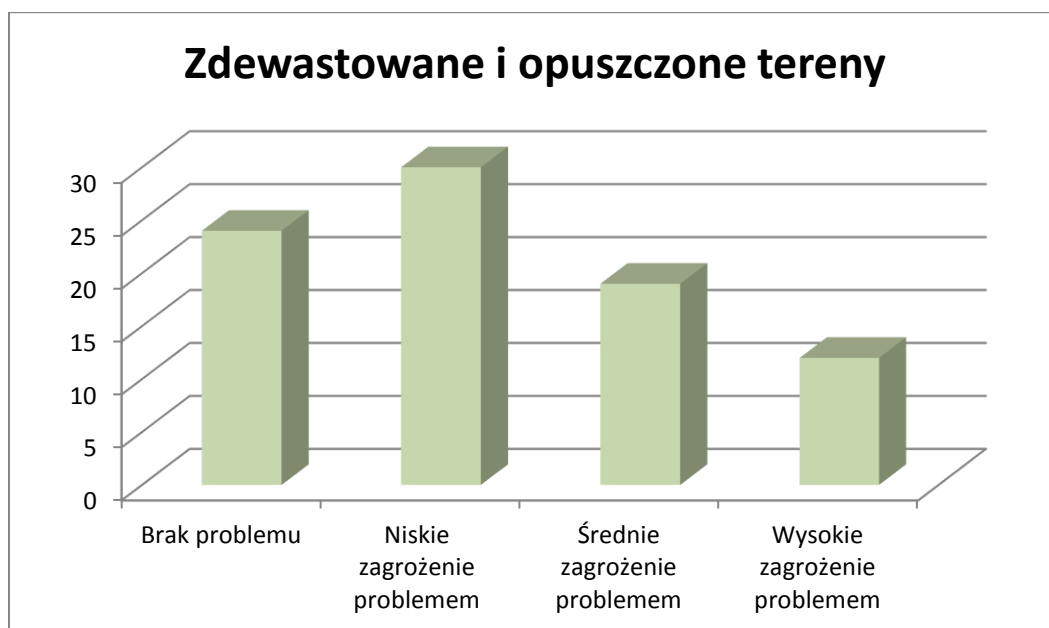
Uzyskane informacje zaprezentowano w podziale na rodzaj problemu oraz ocenę ankietowanych w zakresie skali danego problemu na terenie gminy.

Jak wynika z powyższego wykresu, większość ankietowanych uznała, iż brak infrastruktury technicznej, takiej jak instalacje centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjne i gazowe nie stanowi problemu w gminie. Jest ona bardzo dobrze wyposażona w tego typu obiekty.

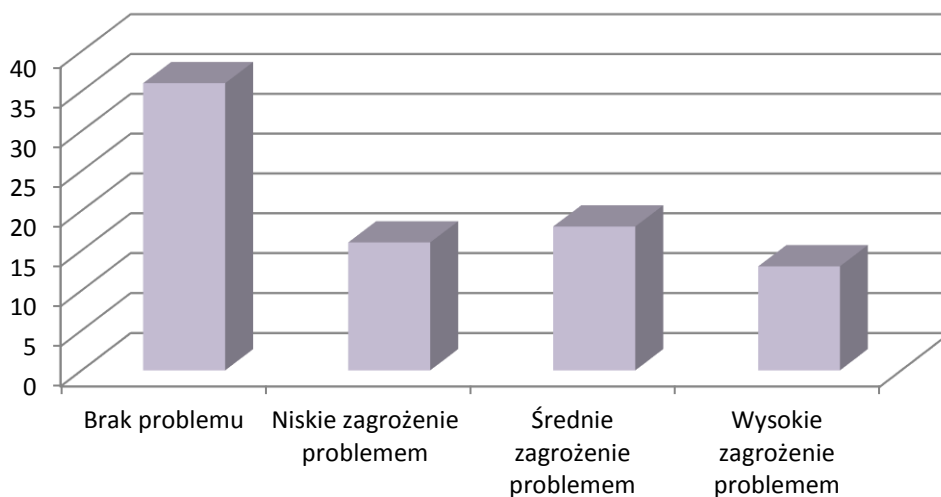
W zakresie stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych na terenie gminy, większość osób uznała, że ten problem stanowi stosunkowo niskie zagrożenie, część z nich nie widzi w tym obszarze problemu.

Podobnie jak w przypadku stanu obiektów, również tereny gminne nie stanowią większego problemu ze strony mieszkańców. Najwięcej ankietowanych stwierdziło, że występuje niskie zagrożenie tym problemem.

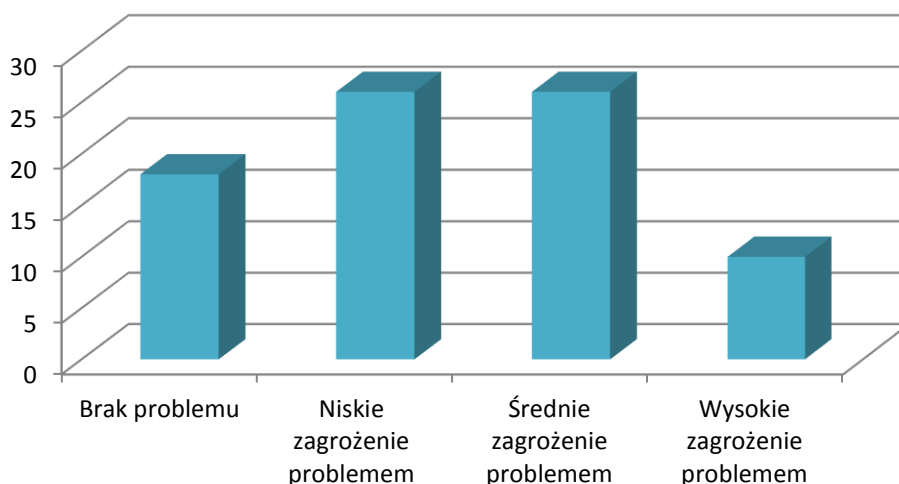

Brak boisk, placów zabaw

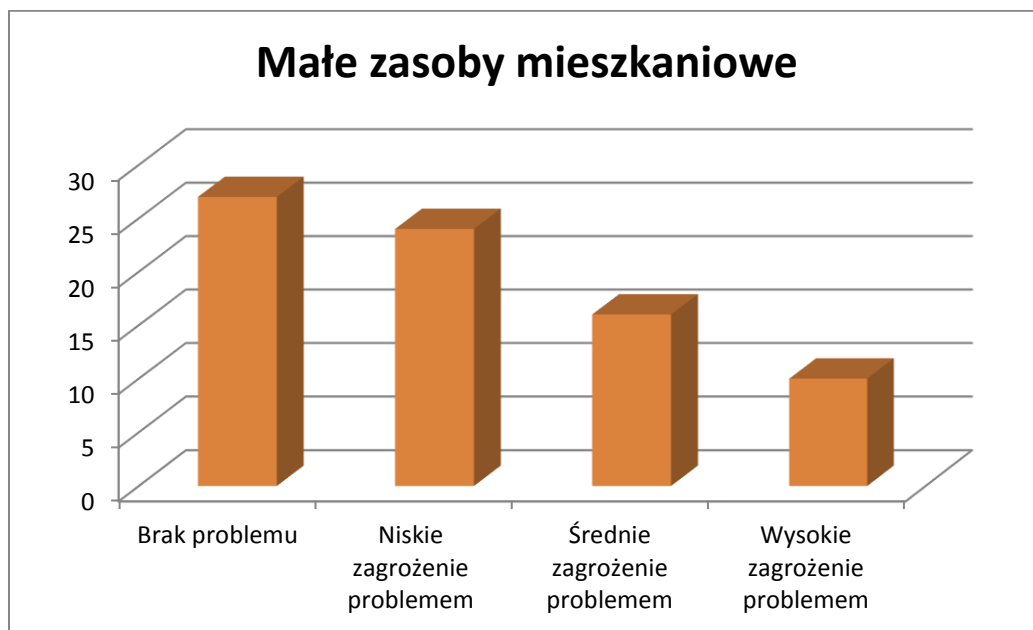

Jeśli chodzi o zagospodarowanie gminy w tereny rekreacyjne i sportowe, w tym przede wszystkim w boiska i place zabaw, znacząca większość mieszkańców, biorących udział w ankiecie, odpowiedziała, że to zagadnienie nie stanowi problemu.

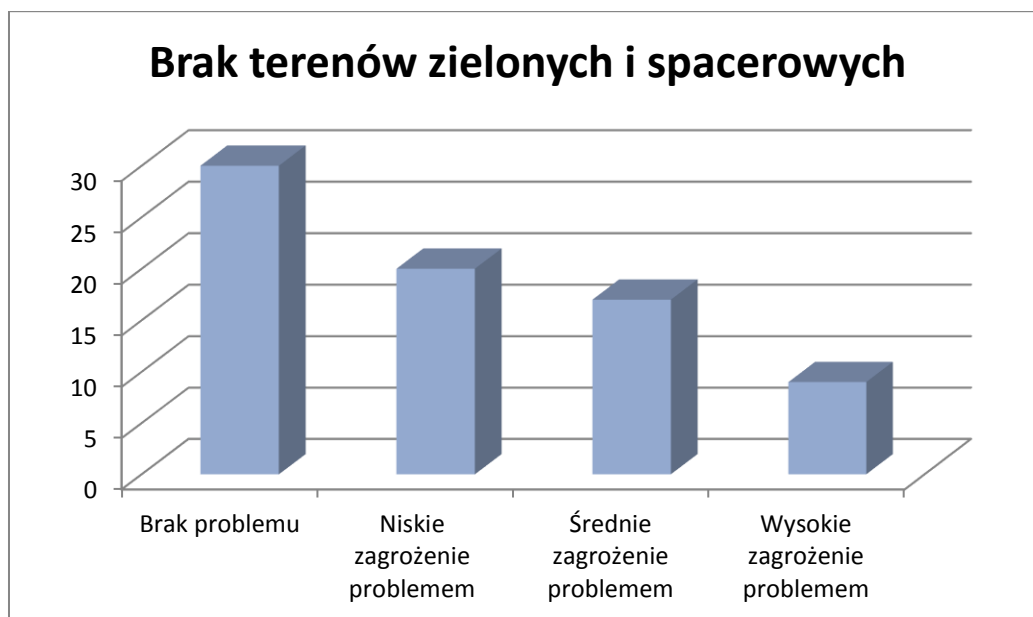
Stan dróg i chodników

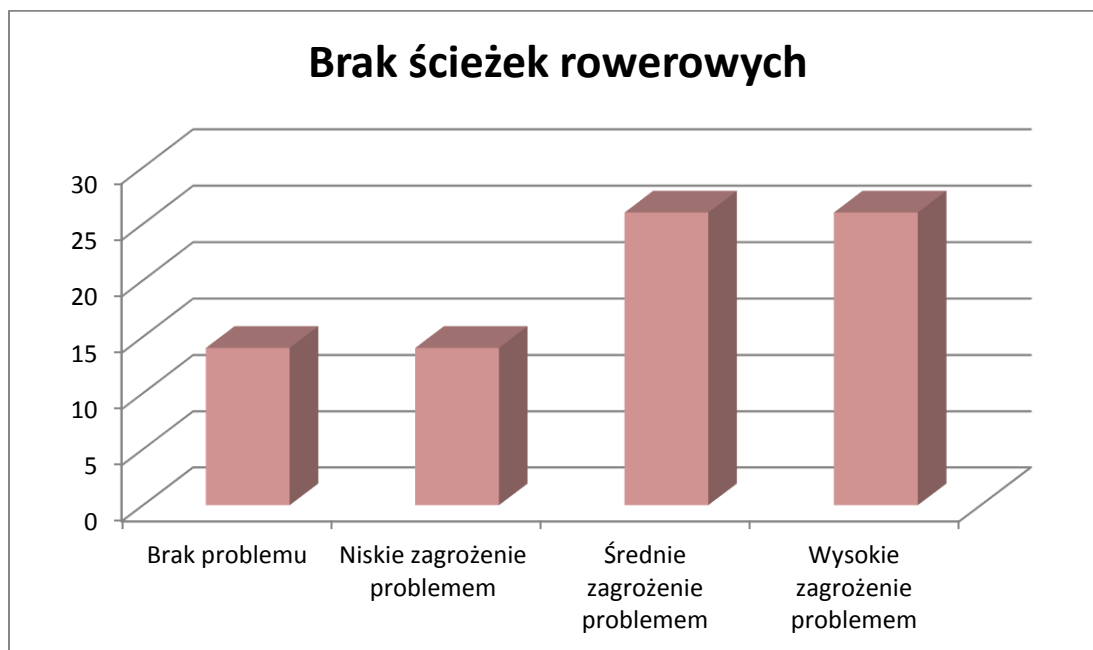
Nieco inaczej już wygląda sytuacja stanu dróg i chodników na terenie Gminy. W tym zakresie znaczna część ankietowanych udzieliła odpowiedzi, że jest to dość znaczny problem i będzie stanowić zagadnienie, którym należy się zająć.

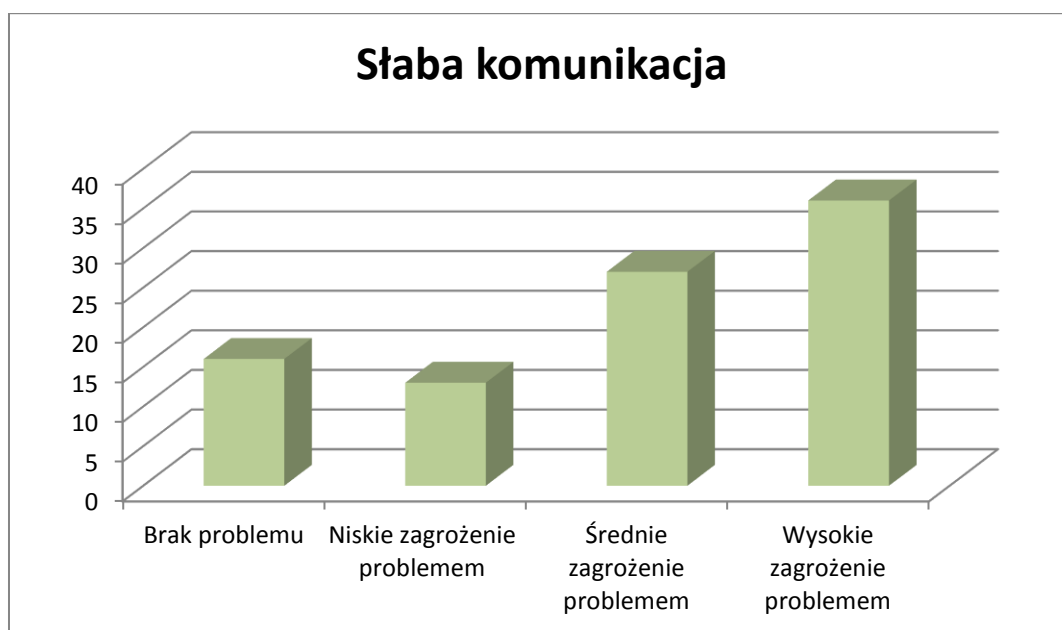
Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy Ożarów jest na dobrym poziomie. Dlatego też, ankietowani w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że małe zasoby mieszkaniowe nie stanowią problemu, lub jest to niskie zagrożenie.

Biorąc pod uwagę zasoby terenów zielonych i spacerowych, to również można zauważyć, że nie jest to istotny problem dla mieszkańców gminy i nie widzą oni potrzeby inwestowania w tego typu przedsięwzięcia.

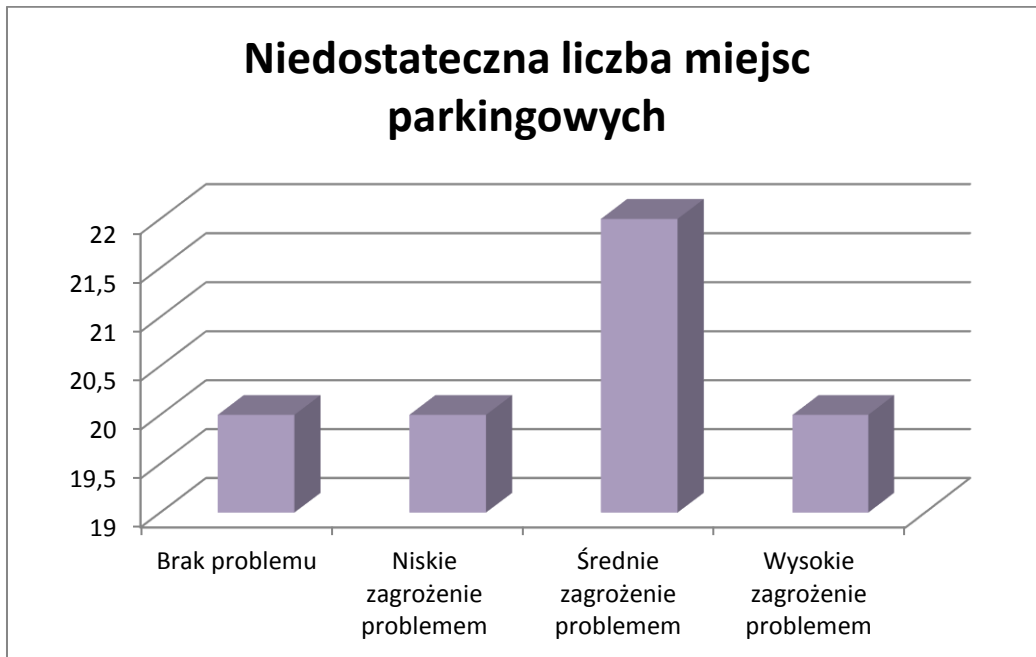

Inaczej przedstawia się sytuacja w zakresie dostępu do ścieżek rowerowych. Wyraźnie widać, że ich brak na terenie gminy stanowi znaczny problem dla mieszkańców, ponieważ takiej właśnie odpowiedzi udzieliła większość ankietowanych.

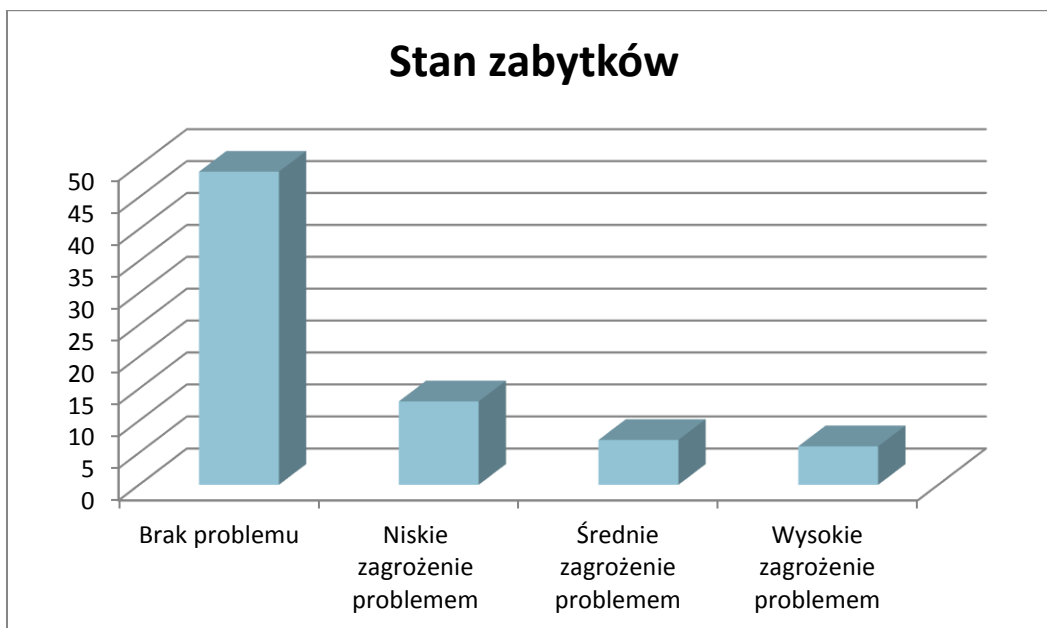

Można również zauważyć, że istotny problem stanowi słaba gmina na terenie gminy Ożarów. Przeważająca ilość osób uznała to za wysokie zagrożenie.

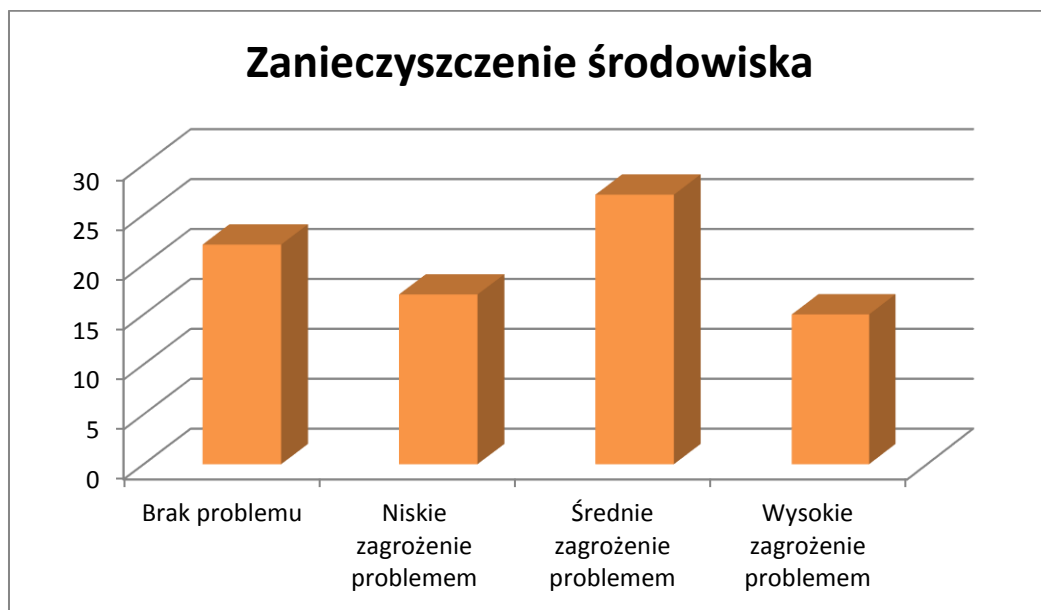

Coraz większa ilość samochodów osobowych oraz ograniczona wolna powierzchnia terenów otwartych, zwłaszcza w mieście Ożarów powoduje, że ilość miejsc parkingowych jest niedostateczna i zaczyna stanowić problem wśród mieszkańców.

Na terenie gminy Ożarów nie ma wielu zabytków, a te które są tam zlokalizowane, według ankietowanych są w dobrym stanie, ponieważ uznali oni, że ta kwestia nie stanowi problemu.

Zanieczyszczenie powietrza jest bardzo istotną kwestią dla mieszkańców gminy Ożarów, ponieważ większość przeankietowanych mieszkańców stwierdziła, że występuje dość znaczne zagrożenie tym problemem.

Podsumowując, można uznać, że w sferze infrastruktury największy problem stanowi słabo rozwinięta komunikacja, a co z tym związane, brak ścieżek rowerowych oraz niedostateczna liczba miejsc parkingowych. Ważnym zagadnieniem, wymagającym inwestycji w najbliższym czasie jest również niezadawalający stan dróg i chodników na terenie gminy.

Wśród innych wymienionych odpowiedzi znalazły się następujące zidentyfikowane problemy, według opinii mieszkańców:

- brak oświetlenia na osiedlu Wzgórze w Ożarowie,
- brak świetlicy dla dzieci,
- nieodpowiednie zagospodarowanie poboczy dróg, rowów.

Kolejne pytanie zawarte w ankiecie dotyczyło skali problemów społecznych występujących w gminie Ożarów. Wyniki ankietyzacji przedstawia poniższa tabela:

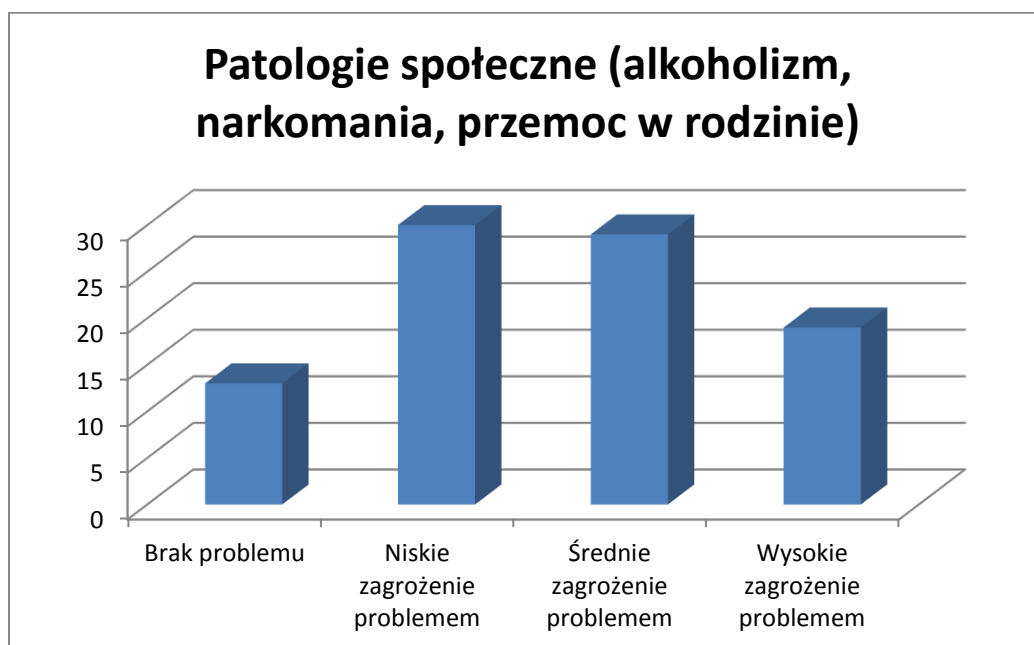
Tabela 19. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na temat skali problemów społecznych

Rodzaj problemu	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
Patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)	13	30	29	19
Uciążliwe sąsiedztwo	31	34	12	5
Słaba integracja lokalnej społeczności	15	24	26	18

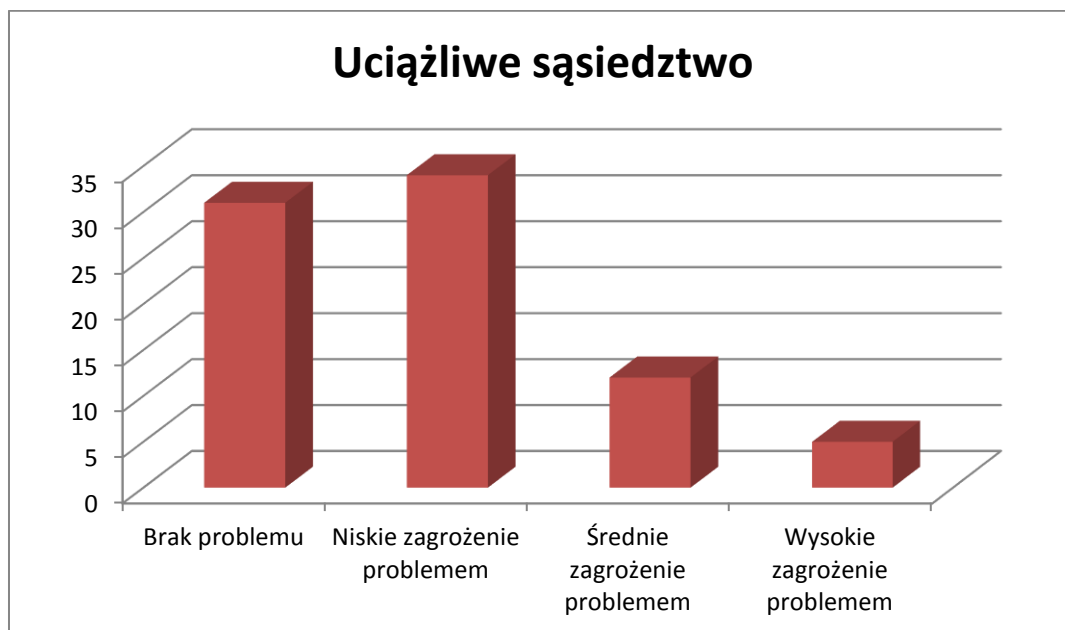

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

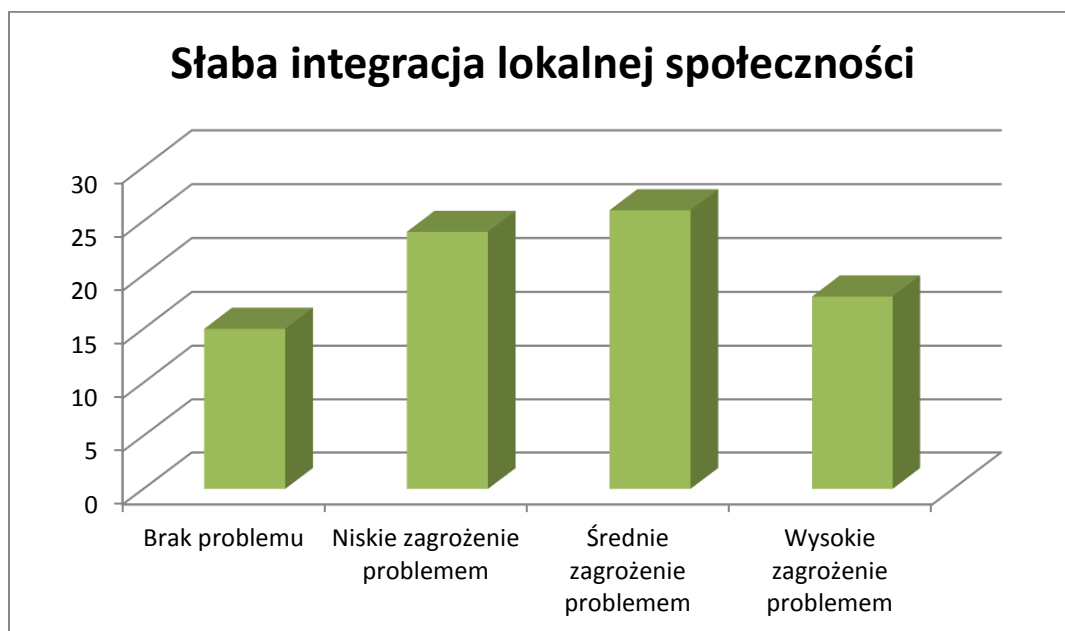
Słaba współpraca między instytucjami publicznymi a mieszkańcami	20	27	25	12
Chuligaństwo, wandalizm, przestępczość	20	39	19	12
Bezdomność	43	16	7	1
Utrudniony dostęp do dobrych szkół	34	17	19	12
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	32	23	15	10
Emigracja z miasta młodych ludzi	20	5	25	50
Bieda	9	26	34	18

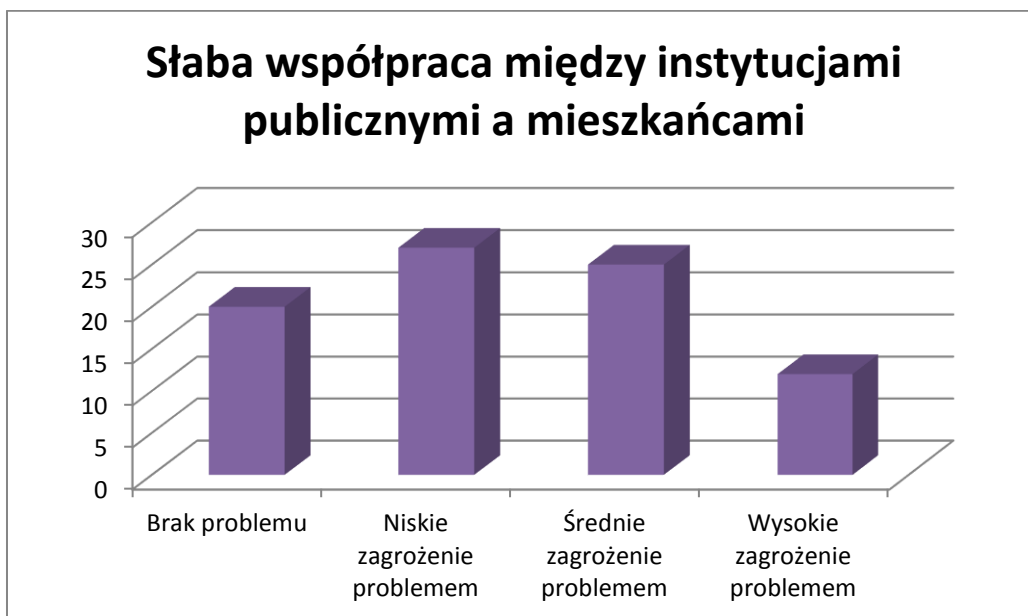
Mieszkańcy, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, w przeważającej mierze, stwierdzili, że różnego rodzaju patologie społeczne są dość istotnym problemem w gminie.

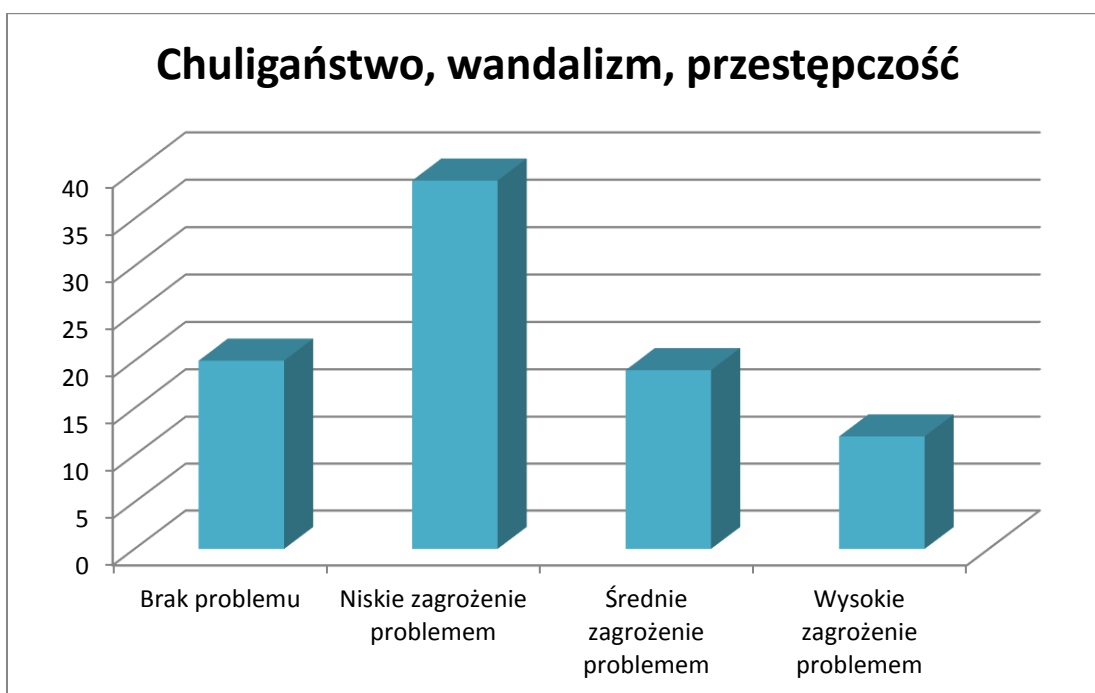
Pod pojęciem uciążliwe sąsiedztwo należy rozumieć mieszkańców gminy, którzy swoim sposobem życia powodują uciążliwości dla najbliższego otoczenia. Powodem może być występowanie różnego rodzaju patologii, nadużywanie alkoholu, częste awantury czy różnice kulturowe i etniczne. Jednakże większość mieszkańców nie widzi problemu w tym zakresie, na co wskazują uzyskane odpowiedzi.

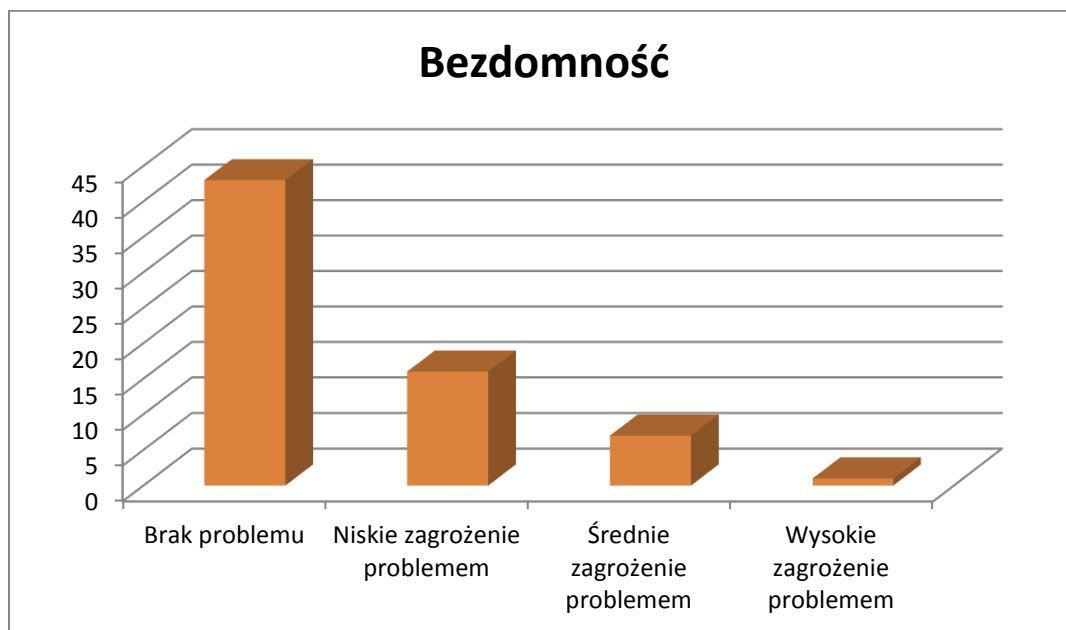
Również brak więzi międzyludzkich i relacji sąsiedzkich jest rosnącym problemem, co widać w odpowiedziach na pytanie na temat integracji lokalnej społeczności, większość osób odpowiedziała, iż stanowi to średnie zagrożenie.

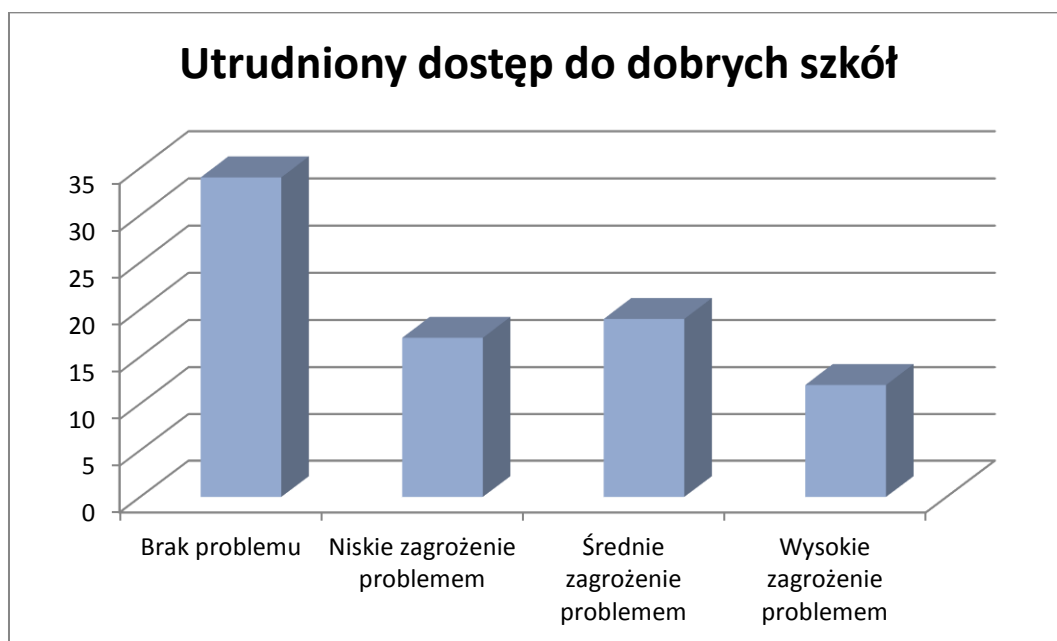
Jeśli chodzi o współpracę pomiędzy mieszkańcami a instytucjami publicznymi reprezentującymi gminę, ankietowani stwierdzili, że jest dość niski poziom zagrożenia tym problemem, co pozwala stwierdzić, że współpraca przebiega sprawnie.

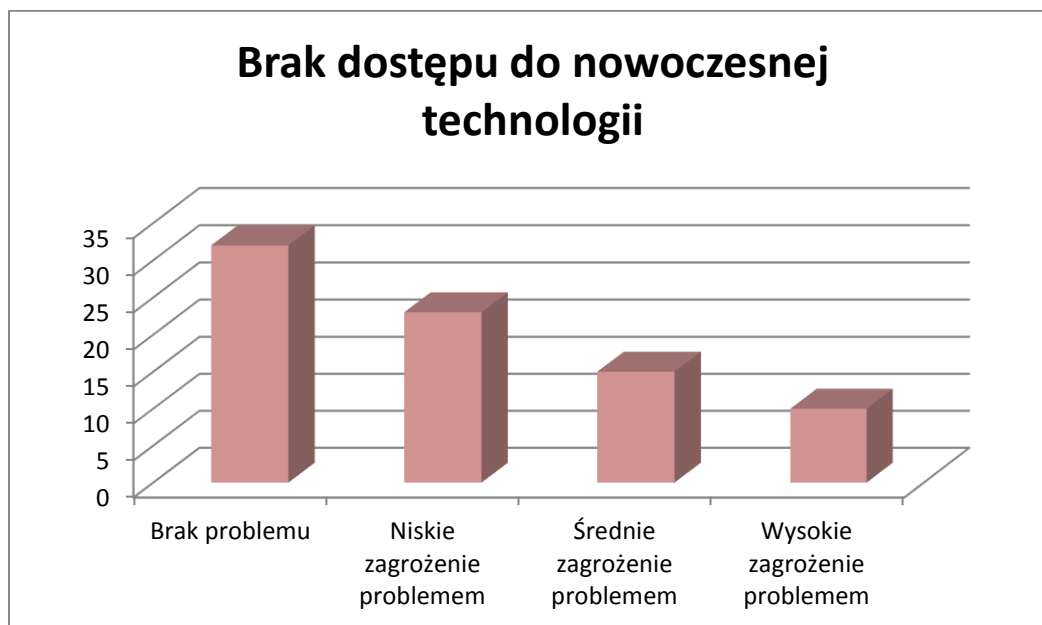
Jak wykazują odpowiedzi na kolejne pytanie, w gminie jest również niewielkie zagrożenie takimi zjawiskami jak przestępczość czy wandalizm i chuligaństwo, z czego można wywnioskować, iż system bezpieczeństwa jest na wysokim poziomie.

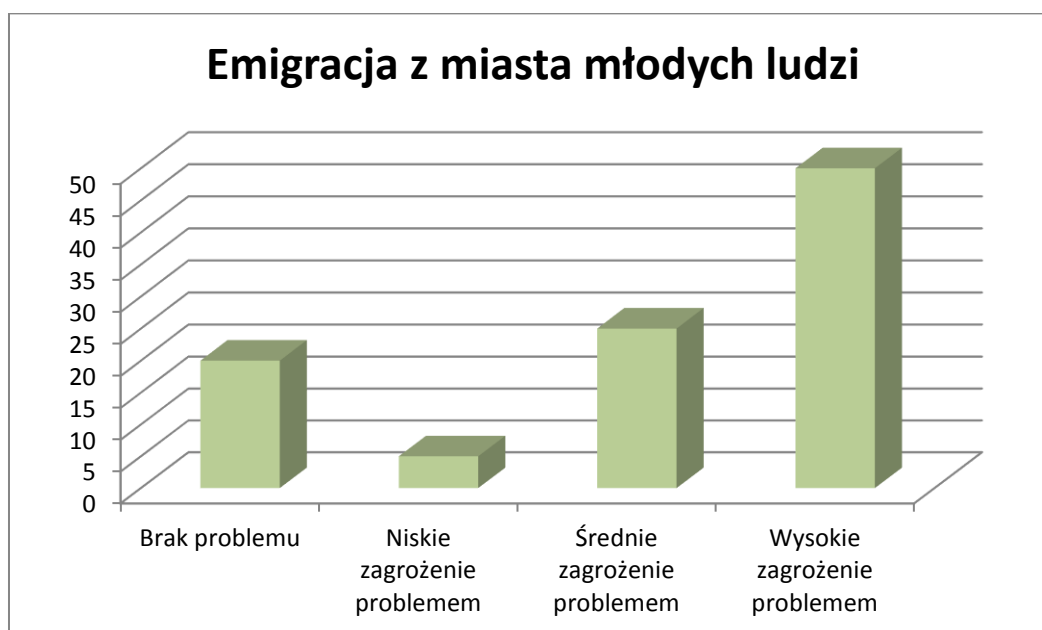
Jak wynika z opinii ankietowanych, problem bezdomności na terenie gminy Ożarów praktycznie nie występuje, a co za tym idzie nie stanowi zagrożenia.

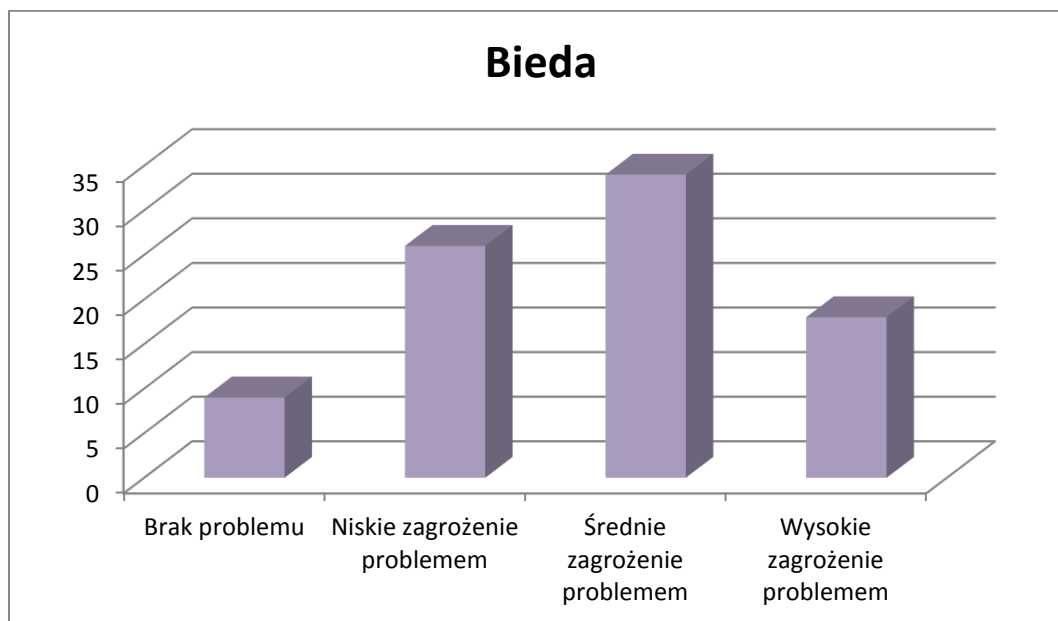
Zdecydowana większość ankietowanych uznała, że dostęp do dobrych szkół nie stanowi problemu w gminie.

Dostęp do nowoczesnej technologii jest dość dobrze rozwinięty, dlatego też większość ankietowanych uznała, że w gminie to zagadnienie nie stanowi problemu.

Zdecydowanie inaczej przedstawia się sytuacja społeczna w zakresie migracji ludności. Większość mieszkańców, którzy wzięli udział w ankiecie, stwierdziła, że problem emigracji młodych ludzi z miasta stanowi wysokie zagrożenie.

Istotnym problemem jest także zjawisko biedy, którego skalę ankietowani określili jako średnie zagrożenie.

Biorąc pod uwagę całą sferę społeczną, można stwierdzić, że największym problem z jakim boryka się gmina jest emigracja z miasta młodych ludzi, co jest spowodowane przede wszystkim brakiem perspektyw, małą ilością miejsc pracy i małymi szansami rozwoju.

Kolejne pytanie zawarte w ankiecie dotyczyło oceny aktualnych warunków miejsca zamieszkania. Zdecydowana większość ankietowanych odpowiedziała, że jest zadowolona z obecnej sytuacji.

Następne pytanie miało charakter otwarty i ankietowani zostali poproszeni o wskazanie przedsięwzięć jakie w ramach programu rewitalizacji powinny otrzymać wsparcie finansowe. I tak, wśród odpowiedzi pojawiły się następujące działania:

- zagospodarowanie terenów przemysłowych w miejscowości Sobów,
- budowa świetlicy w Janowie, rozbudowa placu zabaw i boisk,
- budowa chodników, dróg i oświetlenia,
- budowa ścieżek rowerowych,
- wsparcie przy zakupie i montażu kolektorów słonecznych oraz fotowoltaiki,
- budowa Sali gimnastycznej w Pisarach,
- zagospodarowanie poboczy drogowych,
- budowa wodociągu i kanalizacji,
- usprawnienia komunikacji,
- rewitalizacja budynku po byłej mleczarni w Lasocinie.

Jeśli chodzi o poprawę sytuacji społecznej, to ankietowani określili następujące zagadnienia:

- utworzenie nowych miejsc pracy,
- zatrzymanie ludzi młodych w gminie,
- wsparcie dla osób starszych,
- wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Ostatnie pytanie miało na celu wytypowanie najbardziej istotnych inwestycji, jakie zdaniem ankietowanych powinny być zrealizowane przez Gminę w najbliższym czasie. Z zaproponowanych działań, najwięcej głosów uzyskał pomysł na zagospodarowanie terenów przemysłowych po byłym POM Sobów, następnie stworzenie terenów inwestycyjnych dla potencjalnych przyszłych przedsiębiorców i inwestorów, na trzecim miejscu zaś, znalazła się przebudowa budynku po dawnej weterynarii, polegająca na przekształceniu go w dom pobytu dziennego dla osób 50+. Wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na temat działań inwestycyjnych w gminie

RODZAJ INWESTYCJI	Zaznaczyć „X”
Remont zabytkowej kapliczki przy ul. Mickiewicza	11
Kompleksowy remont Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury im. Aleksandra Patkowskiego	14
Rewitalizacja budynków komunalnych na ul. Czachowskiego (elewacja docieplenie, malowanie, wymiana stolarki okiennej, drzwiowej, pokrycie i ocieplenie dachu),	10
Przebudowa budynku po dawnej weterynarii polegająca na przekształceniu go w dom pobytu dziennego dla osób 50+, wyposażenie Sali do rehabilitacji, siłownia zewnętrzna, altana do wypoczynku, zagospodarowanie terenu,	56
Kompleksowy remont targowiska miejskiego w Ożarowie (zadaszenie placu, budowa kanalizacji, remont budynków) przy ul. Stodolnej.	8
Termomodernizacja budynku Klubu sportowego „Alit” na osiedlu Wzgórze. (budynek komunalny gminy)	18
Stworzenie w Sobowie Placu zabaw dla dzieci	17
Zagospodarowanie terenów przemysłowych po byłym POM Sobów	63
Stworzenie terenów inwestycyjnych dla potencjalnych przyszłych przedsiębiorców i inwestorów.	55

Ostatecznie jednak, lista zadań inwestycyjnych przybrała nieco inny kształt. Bowiem w wytypowaniu działań przewidzianych do realizacji należało wziąć pod uwagę nie tylko opinie mieszkańców, ale również pogłębioną diagnozę Gminy.

ROZDZIAŁ IV

ANALIZA SWOT DLA POSZCZEGÓLNYCH SFER ŻYCIA GMINY – PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ

SWOT to jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Np. w naukach ekonomicznych jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej organizacji (np. przedsiębiorstwa), analizy danego projektu, rozwiązania biznesowego itp.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych).

STRENGTHS (mocne strony gminy, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniające gminę w otoczeniu; są przewagą w stosunku do „konkurencji”).

WEAKNESSES (słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój gminy; mogą nimi być: być brak wystarczających kwalifikacji, podziału zadań, złej organizacji pracy lub brak innych zasobów).

OPPORTUNITIES (szanse – uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój gminy).

THREATS (zagrożenia – czynniki obecnie nie paralizujące funkcjonowania gminy, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla sprawności gminy).

STRENGTHS	SILNE STRONY	Atuty	Zasoby gminy
WEAKNESSES	SŁABE STRONY	Wady/Słabości	Zasoby gminy
OPPORTUNITIES	SZANSE	Okazje/Możliwości	Otoczenie gminy
THREATS	ZAGROŻENIA	Trudności	Otoczenie gminy

Pierwszym elementem **analizy SWOT** jest **ocena zasobów gminy**, która pozwala na identyfikację jego mocnych i słabych stron. Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie **zasobów charakterystycznych dla gminy**.

Poznanie **szans i zagrożeń** płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Późniejsza ich konfrontacja z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia kierunków rozwoju. **Analizę SWOT najlepiej przeprowadzić strukturalnie, analizując poszczególne czynniki mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy.**

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

4.1. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBSZARZE PRZESTRZENNYM

W Gminie Ożarów występują następujące problemy w obszarze przestrzennym:

- Dysproporcja w rozwoju sołectw,
- Niepełna infrastruktura sportowa – sale gimnastyczne,
- Niewystarczająco rozwinięta sieć gazownicza (ok. 30% gminy),
- Słabo rozwinięty układ linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia,
- Niewystarczająca liczba chodników – obniżenie bezpieczeństwa pieszych,
- Brak ścieżek rowerowych,
- Niski standard dróg,
- Niefunkcjonalne i niezagospodarowana przestrzeń publiczna (teren gminy),
- Słaba komunikacja z ośrodkami pracy, centrami rozwoju, ośrodkami kształcenia.
- Zdegradowane tereny i obiekty, brak ładu przestrzennego, konieczność zmiany zagospodarowania przestrzeni itp.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
SFERA PRZESTRZENNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystna lokalizacja geograficzna Gminy; 2. Korzystne położenie komunikacyjne Gminy; 3. Niski poziom zanieczyszczenia środowiska; 4. Dobry dostęp do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i telefonicznej; 5. Dostępność terenów pod inwestycje oraz budownictwo jedno i wielorodzinne.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan techniczny dróg oraz ich infrastruktura w tym niewystarczająca liczba chodników i ciągów pieszych; 2. Słaba sieć ścieżek i tras rowerowych; 3. Niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii; 4. Niewystarczająco rozwinięta sieć gazownicza (ok. 30% gminy), 5. Niedostateczna liczba mieszkań komunalnych
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
SFERA PRZESTRZENNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprzyjające warunki do rozwoju efektywności energetycznej; 2. Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska; 3. Bliskość większych miast: Sandomierza, Kielc. 4. Pozyskiwanie środków pomocowych na przedsięwzięcia rozwojowe.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Migracje młodych mieszkańców Gminy do dużych ośrodków aglomeracyjnych oraz za granicę; 2. Duża konkurencja w regionie przy pozyskiwaniu funduszy unijnych na realizację projektów w zakresie infrastruktury; 3. Emisja gazów cieplarnianych do atmosfery z prywatnych palenisk przez osoby fizyczne.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

4.2. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBSZARZE GOSPODARCZYM

Wobec Gminy Ożarów występują następujące problemy w obszarze gospodarczym:

- Zbyt mały poziom przedsiębiorczości,
- Znaczne rozmiary rejestrowanego bezrobocia,
- Niskie dochody własne Gminy,
- Niewielka ilość terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców,
- Niskie wykorzystanie potencjału turystycznego, przyrodniczo-krajobrazowego,
- Szybki rozwój gmin ościennych,
- Promowanie i wspieranie przez instytucje regionalne i centralne ośrodków miejskich

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
SILNE STRONY	SILNE STRONY
SFERA PRZESTRZENNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnąca liczba przedsiębiorstw sektora prywatnego w gospodarce Gminy; 2. Brak dużych przedsiębiorstw wymagających restrukturyzacji; 3. Dobry potencjał dla rozwoju różnych form turystyki (w tym agroturystyka) i związanych z nią usług; 4. Potencjalne tereny do zainwestowania pod przyszłe strefy aktywności gospodarczej .	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych; 2. Zbyt niskie nakłady środków budżetowych Gminy na promocję gospodarczą Gminy; 3. Słabe zaangażowanie na rzecz przedsiębiorczości instytucji otoczenia biznesu.
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
SFERA GOSPODARCZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Coraz bardziej przyjazna polityka podatkowa, sprzyjająca przedsiębiorcom; 2. Możliwość uzyskania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej w nowej perspektywie 2014 – 2020; 3. Promocja regionu; 4. Rozwój tzw. czystego przemysłu;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak inwestycji w sektor badawczo-rozwojowy (B+R); 2. Kryzys ekonomiczny; 3. Niski poziom konkurencyjności przedsiębiorców i brak współpracy pomiędzy nimi.

4.3. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W OBSZARZE SPOŁECZNYM

W Gminie Ożarów występują następujące problemy w obszarze społecznym:

- Bezrobocie,
- Emigracja ludzi młodych za granicę,
- Niż demograficzny,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- Starzejące się społeczeństwo,
- Niewystarczająca oferta zajęć dodatkowych dla dzieci/młodzieży/seniorów,
- Niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę dydaktyczną,
- Niskie środki działania w zakresie edukacji, kultury i sportu,
- Brak perspektyw pracy, rozwoju dla młodego pokolenia,

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost dochodów gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca 2. Aktywna polityka socjalno-społeczna i zdrowotna prowadzona przez gminę, 3. Funkcjonowanie ośrodków sportowych i promujących kulturę i tradycję, 4. Duże zasoby aktywnych seniorów i młodzieży.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo niski przyrost naturalny, 2. Migracja zarobkowa młodych i wykształconych ludzi; 3. Zbyt małe zaangażowanie mieszkańców w życie Gminy; 4. Mało atrakcyjna oferta miejsc do spędzania czasu wolnego (brak miejsc rekreacji i relaksu) 5. Mała liczba instytucji integrujących środowisko społeczne i mogących stanowić organizacyjne wsparcie procesu rozwoju Gminy
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększające się zainteresowanie społeczeństwa rozwojem; 2. Moda i zapotrzebowanie na czynny wypoczynek, turystykę oparte na naturalnych zasobach przyrodniczych ; 3. Promocja kapitału społecznego i całego regionu; 4. Rozwój nowych miejsc pracy, 5. Poprawa stanu bazy infrastrukturalnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzenie się mieszkańców Gminy (coraz większa liczba ludności w wieku poprodukcyjnym); 2. Niski poziom aktywizacji społeczeństwa; 3. Deficyt usług opieki społecznej (w tym komercyjnych usług pielęgnacyjnych) i specjalistycznych usług zdrowotnych;

ROZDZIAŁ V

PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY, ANALIZY SWOT ORAZ ANKIETYZACJI – POGŁĘBIONA ANALIZA

Pogłębiona analiza gminy obejmowała kilka etapów. Pierwszym z nich była diagnoza gminy, wynikająca z danych statystycznych oraz istniejących dokumentów strategicznych, tj. Strategii rozwoju Gminy oraz Strategii rozwiązywania problemów społecznych. Pod uwagę wzięto takie czynniki jak sytuacja demograficzna gminy, sytuacja gospodarcza oraz społeczna, jak również sfera infrastrukturalno-techniczna. Z zebranych danych wynika, że przede wszystkim widoczny jest stały spadek liczby ludności, kształtowany głównie przez ujemne saldo migracji wewnętrznych. Również przyrost naturalny od kilku lat utrzymuje się na poziomie ujemnym, co powoduje sukcesywny spadek ludności gminy.

Bardzo istotnym problemem jest zjawisko bezrobocia jak i jego skutki. Konsekwencjami społecznymi bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) dla większości bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy odczuwane przez ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, rozwody, narkomania, przestępczość, samobójstwo).

Jeśli chodzi o zjawisko przestępczości, w roku 2014 Komisariat Policji w Ożarowie przeprowadził 282 postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwa określone w Kodeksie Karnym. Wśród przestępstw kryminalnych najliczniejszą oraz najbardziej dokuczliwą społecznie grupę stanowią przestępstwa przeciwko mieniu, do których zaliczamy przede wszystkim kradzież z włamaniem, kradzież rzeczy cudzej, rozboje i uszkodzenie mienia. Przestępstwa przeciwko mieniu stanowią 40 % wszystkich przestępstw. Stwierdzono wzrost liczby kradzieży z włamaniem z 15 w 2013 roku do 27 w roku 2014, Wykrywalność przestępstw przeciwko mieniu na terenie miasta i gminy Ożarów wyniosła 38,6%. W większości przypadków obiekty, które były przedmiotem przestępstwa nie posiadały technicznych zabezpieczeń antywłamaniowych, były słabo oświetlone i umiejscowione z dala od innych zabudowań, często przedmioty skradzione pozostawione były bez nadzoru osobowego. W dużej mierze skala przestępczości w Gminie spowodowana jest sytuacją społeczną, tj. min. bezrobociem i ubóstwem. Brak zajęcia oraz często środków do życia i chęć łatwego zysku są główną przyczyną kradzieży w Gminie.

Drugi etap diagnozy obejmował ankietyzację mieszkańców gminy, którzy zostali poproszeni w niej o wskazanie głównych problemów społecznych istniejących w gminie. Spośród wielu odpowiedzi, najczęstsze z nich dotyczyły braku nowych miejsc pracy, co przekłada się na stan bezrobocia, ubóstwo mieszkańców, a wynika bezpośrednio z niewystarczającego poziomu przedsiębiorczości i braku terenów inwestycyjnych.

W znacznej mierze, dużym problemem jest migracja ludzi młodych z obszaru gminy do większych miast i aglomeracji, lub za granicę. Jest to również powiązane z niedostateczną i liczbą miejsc pracy, mało atrakcyjną ofertą. Brak perspektyw zmusza ludzi młodych do

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

wyjazdu i w przeważającej części nie powracają oni w rodzinne strony, co powoduje spadek liczby ludności i starzenie się społeczeństwa.

Z uwagi na dużą liczbę osób starszych, istotnym problemem wskazanym przez mieszkańców jest również brak wsparcia osób starszych, przede wszystkim w zakresie opieki dziennej oraz spędzania wolnego czasu i integracji. Powoduje to izolację społeczeństwa oraz brak więzi międzyludzkich, co stanowi poważny problem społeczny w całej gminie. Brak jest miejsc, gdzie osoby te mogłyby aktywnie spędzić czas i uzyskać fachową pomoc.

Trzeci etap diagnozy stanowi analiza SWOT, w poszczególnych sferach wykazała kilka istotnych z punktu widzenia rewitalizacji problemów.

Strefa społeczna scharakteryzowana została z wykorzystaniem takich parametrów, jak udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym ludności ogółem na danym obszarze, liczba osób bezrobotnych na danym obszarze, liczba ludności, liczba osób korzystających z pomocy społecznej, bezrobocie oraz przestępczość. Wybrano takie wskaźniki, gdyż dają one najlepszy obraz aktywności społecznej zarówno w zakresie lokalnym jak również ogólnokrajowym.

Przy wyznaczeniu obszaru rewitalizacji wzięto również pod uwagę skalę poszczególnych wskaźników, opinie ekspertów i lokalną charakterystykę (zły stan techniczny części obiektów, bariery architektoniczne i zły stan techniczny części budynków użyteczności publicznej – w tym także nieefektywność energetyczną).

Zjawiska kryzysowe skumulowane są szczególnie w centrum miasta Ożarów, jako miejsca, gdzie kumuluje się świadczenie większości usług dla całego obszaru gminy poprzez zlokalizowanie w tym mieście instytucji i podmiotów skupiających lokalną ludność (np. handel, oświata, urząd, opieka zdrowotna).

W obszarze przestrzennym to przede wszystkim niedostateczna jakość dróg i chodników, słaba dostępność komunikacyjna, widocznych w braku chodników, ścieżek rowerowych, co znacząco wpływa na obniżenie bezpieczeństwa mieszkańców.

W zakresie gospodarczym potwierdził się problem niewielkiej ilości terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców, w tym inwestorów zewnętrznych, która mogłaby przyciągnąć ciekawą ofertę i możliwości rozwoju działalności gospodarczej.

Ponadto zauważalny jest niski poziom wykorzystania potencjału turystycznego oraz przyrodniczo-krajobrazowego. Brak jest miejsc do rekreacji i wypoczynku na świeżym powietrzu, a walory turystyczne nie są w żaden sposób podkreślane, co wpływa na niską atrakcyjność gminy w tym obszarze i przekłada się na niewielką dostępność nowych miejsc pracy w sektorze rozrywkowo-turystycznym, jak również na ograniczony napływ turystów, dzięki którym potencjał gospodarczy gminy mógłby się zwiększyć.

Największa kumulacja obszarów problemowych występuje w obszarze społecznym, gdzie wyodrębniono kwestie zbieżne z opinią wyrażoną przez mieszkańców, w tym przede wszystkim wpływ ludzi młodych poza obszar gminy, bezrobocie, niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę drogową oraz dydaktyczną i sportową, jak również niewystarczające działania w zakresie rozwoju edukacji, kultury oraz sportu.

Do zobrazowania sytuacji Gminy, posłużono się charakterystyką poszczególnych sołectw gminy, biorąc pod uwagę wskaźniki demograficzne oraz społeczne. Zestawienie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 21. Zestawienie wskaźników demograficznych Gminy Ożarów.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Nazwa miejscowości	Liczba nieruchomości oddanych do użytkowania	Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości [m ²]	Powierzchnia budynku mieszkalnego na osobę [m ²]	Liczba mieszkańców		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Stosunek liczby mieszkańców do całej gminy
				Kobiety	Mężczyźni				
Gmina Ożarów	102	146,2		5543	5430	60,2	32,3	115,3	42%
Ożarów	10	160,6		2371	2243				
Biedzychów	1	118	1,51	44	34	105,3	78,9	300	0,7%
Binkowice	1	167	0,87	107	84	64,7	30,2	87,5	1,7%
Czachów	4	101,1	0,45	89	135	52,4	29,3	126,5	2
Dębno	1	123	0,74	76	90	88,6	44,3	100	1,5
Grochocice	1	132	0,96	62	76	50	21,7	76,9	1,2
Jakubowice	1	148	0,54	147	125	55,4	30,9	125,6	2,4
Janików	0	0	0	87	82	565	27,8	96,8	1,5
Jankowice	1	126	0,65	101	93	70,2	30,6	105,1	1,7
Janopol	1	69	2,23	16	15	40,9	36,4	800	0,3
Janowice	1	207	0	98	95	75,5	37,3	97,6	1,7
Janów		0	0	33	50				0,7
Julianów	1	107	1,2	43	45	57,1	23,2	68,4	0,8
Karsy	1	118	0,45	132	132	72,4	27,6	61,8	2,3
Lasocin	2	5	0,61	161	151	81,4	42,4	109	2,8
Maruszów	1	90	0,31	136	156	57,9	29	100	2,6
Nowe	1	311	2,27	68	69	75,6	57,7	321,4	1,2
Pisary	2	114	0,51	103	122	60,7	33,6	123,7	2
Polesie Mikulowskie	0	0	0	11	13	84,6	53,8	175	0,2
Potok	0	0	0	31	31	34,8	21,7	166,7	0,6
Potok-Kolonia	0	0	0	11	5	166,7	100	150	0,1
Prusy	1	99	0,42	126	111	76,9	45,5	145,2	2,1
Przybysławice	2	121	1,17	108	98	67,5	31,7	88,6	1,8
Sobótka	3	134	0,74	276	270	65,5	31,2	91,2	4,9

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Sobów	3	148,7	0,95	221	248	46,6	23,4	101,4	4,2
Stróża	0	0	0	53	60	662	25	60,7	1
Suchodółka	1	115	0,5	119	110	74,8	40,5	117,8	2
Szymanówka	0	0	0	64	64	68,4	44,7	188,9	1,1
Tominy	1	127	1,19	60	47	64,6	29,2	82,6	1
Wlonice	0	0	0	16	23	56	24	75	0,3
Wojciechówka	1	171	2,14	37	43	63,3	16,3	34,8	0,7
Wyszmontów	1	131	0,29	236	218	73,9	30,7	70,8	4
Wólka Chrapanowska	1	185	2,31	37	43	45,5	25,5	127,3	0,7
Zawada	1	168	0,91	88	97	48	24	100	1,6
Śródborze	1	165	1,22	71	64	66,7	29,6	80	1,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS, 2016

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

Tabela 22. Zestawienie wybranych wskaźników społecznych Gminy Ożarów.

	Bezrobocie	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Przestępczość	Wykroczenia
Gmina	18,4%	1413	113	
Miasto	345 (42,2%)	269	48	
Biedzychów	2	2	1	1
Binkowice	26 os. Śmiłów	12 + 13 os. Śmiłów	0	0
Czachów	7	12	0	4
Dębno	13	26	0	2
Gliniany	14	26	4	6
Grochocice	4	8	5	4
Jakubowice	13	12	0	8
Janików	14	17	5	7
Jankowice	19	17	2	0
Janopol	3	2	1	0
Janowice	20	12	2	2
Janów	19	12	2	0
Julianów	8	3	2	0
Karsy	20	20	4	5
Lasocin	28	34	2	3
Maruszów	21	32	4	15
Nowe	9	4	1	3
Pisary	32	20	3	7
Polesie Mikołowskie	0	0	0	0
Potok	2	2	1	0
Potok-Kolonia	0	0	0	0
Prusy	21	29	0	4
Przybysławice	14	24	5	10
Sobótka	42	66	10	10
Sobów	38	31	4	4
Stróża	10	13	0	1
Suchodółka	10	16	1	2
Szymanówka	14	24	4	5
Tominy	17	11	5	0
Wlonice	15	5	0	0
Wojciechówka	0	0	1	0
Wyszmontów	66	82	21	29
Wólka Chrapanowska	4	6	0	0
Zawada	14	12	1	4
Śródborze	9	16	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez UMiG w Ożarowie, 2016

ROZDZIAŁ VI

ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY OŻARÓW

6.1. WIZJA REWITALIZACJI GMINY OŻARÓW

Wizja w myśl definicji to wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń przyszłości określających: rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych oraz eliminację problemów i zagrożeń. Wizja określa ton przyszłych celów strategicznych, przedstawia gminę naszych marzeń.

Wizja rewitalizacji gminy Ożarów, została skonstruowana przy uwzględnieniu stanów i procesów pożądaných przez mieszkańców.

Wizja rewitalizacji jest ściśle związana z wizją gminy i składa się z elementów komplementarnych, wzajemnie się wspomagających.

Pełni funkcje motywacyjne wobec podmiotów lokalnych do podejmowania działań na rzecz rozwoju gminy.

Wypracowana podczas spotkań wizja rewitalizacji gminy Ożarów zawiera akceptowane społecznie oczekiwania mieszkańców dotyczące rozwoju gminy w prognozowanym okresie 2016 – 2023.

WIZJA

Ożywienie kryzysowego obszaru centrum miasta Ożarów i wybranych sołectw, połączone z podniesieniem atrakcyjności przestrzeni publicznej dla mieszkańców i inwestorów, wsparte rozwojem lokalnej przedsiębiorczości, polepszeniem jakości usług publicznych i społecznych oraz odnową obiektów pełniących funkcje użyteczności publicznej i infrastruktury w kierunku wzrostu poziomu życia mieszkańców”.

6.2. MISJA REWITALIZACJI GMINY OŻARÓW

Misja rewitalizacji Gminy Ożarów opisuje jej mandat do realizacji wizji rozwoju i rewitalizacji oraz nadrzędne wartości (zasady), jakimi gmina będzie się kierowała podejmując działania na rzecz realizacji wizji.

Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

MISJA

Koncentracja działań naprawczych na obszarze rewitalizacji przy udziale partycypacji społecznej mieszkańców gminy Ożarów i zachowaniem partnerstwa oraz transparentności działań w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

6.3. CELE REWITALIZACJI I ICH REALIZACJA

Podstawowym celem Programu Rewitalizacji będzie podniesienie atrakcyjności Gminy Ożarów, jako miejsca zamieszkania i pracy oraz miejsca dla inwestorów i turystów ze względu na zrewitalizowanie Miasta Ożarów, w tym jego centrum.

Główne cele Programu Rewitalizacji to:

- **Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz możliwości rozwoju sfery gospodarczej.**
- **podniesienie funkcjonalności i atrakcyjności turystycznej Ożarowa, poprzez rewitalizację obiektów zabytkowych na terenie miasta Ożarów i miejscowości ościennych oraz poprawę infrastruktury drogowej i technicznej, sprzyjającej napływowi turystów oraz inwestorów.**

Kolejnymi celami, które mają za zadanie ograniczyć problemy społeczne na obszarze kryzysowym są:

- Poprawa warunków życia mieszkańców gminy w sferze bytowej, środowiskowej oraz społecznej.
- Działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez rozwój usług socjalnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
- Nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji.
- Promocja przedsiębiorczości i wzrost powierzchni terenów inwestycyjnych;
- Wsparcie integracji społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej.
- Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wdrażania OZE.

Wymienione wyżej cele rewitalizacji korespondują z aspektami rewitalizacji, które uwzględniają:

I. Aspekt Przestrzenno-Urbanistyczny

- działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej,
- działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych,
- działania dotyczące remontów i renowacji istniejących budynków użyteczności publicznej,
- działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej,

II. Aspekt Ekonomiczny

- działania dotyczące rozwoju turystyki bądź innych sektorów gospodarki lokalnej,
- działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

- działania dotyczące uruchamiania finansowanych mechanizmów wsparcia (np. budżet obywatelski),
- działania wynikające z programów pomocowych dla rozwoju MŚP.

III. Aspekt Społeczny

- działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
- działania dotyczące przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- działania dotyczące walki z patologiami społecznymi,
- działania dotyczące tworzenia równych szans,
- działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
- działania na rzecz aktywności środowisk dziecięcych i młodzieżowych.

Rewitalizacja Gminy Ożarów poprzez kompleksową odnowę kryzysowych terenów i obiektów w obszar rozwojowy tworząc strefy: relaksu i aktywności w kierunku wzrostu poziomu życia mieszkańców.

Realizacja powyższych celów ponadto pozwoli zaspokajać potrzeby i niwelować problemy wskazane przede wszystkim w sferze społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Planowane inwestycje infrastrukturalne przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ich bezpieczeństwa (sfera techniczna), jednocześnie mając silny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego (środowiskowa) oraz poprawy jakości, estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych w gminie (przestrzenno-funkcjonalna).

Na określenie celów Programu rewitalizacji miały wpływ nie tylko analizy i obserwacje, ale również przeprowadzone konsultacje społeczne, ankietyzacja społeczna, wywiady przeprowadzone z mieszkańcami.

Zakres pól operacyjnych określono na podstawie analizy występowania zjawisk kryzysowych, materiałów otrzymanych od odpowiednich urzędów, przyjętych wcześniej obszarów kryzysowych.

Ewaluacja zjawisk kryzysowych zarejestrowanych na poszczególnych polach interwencji wraz z wyborem rodzaju działań mających na celu łagodzenie tych zjawisk, została poddana uproszczonej komparatywnej analizie użyteczności. Dzięki tej analizie powstała pierwsza lista projektów działań na obszarach pól interwencji, pokazując ich praktyczną wartość użytkową. Szczególnie trudne jest to w przypadkach oceny działań kryteriów niewymiernych finansowo, tak zwanych miękkich.

Przy ocenie projektów działań znaczenie miały następujące kryteria:

- kwalifikowalność do współfinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 oraz innych programów pomocowych Unii Europejskiej i EOG;
- zgodność z zamierzeniami Władz Gminy oraz innych inwestorów zdefiniowanymi w dokumentach strategicznych i planistycznych;
- wyniki konsultacji społecznych.

6.4. KRYTERIA WYBORU OBSZARÓW KRYZYSOWYCH.

Zasięg każdego z obszarów rewitalizacji wyznaczany jest przy założeniu, że stanowi on teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, na

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

którym ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk, projektowana lub prowadzona jest rewitalizacja.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim: identyfikację głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, bez których obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji oraz innych uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb rewitalizowanego obszaru.

Zarówno przedsięwzięcia główne, jak i uzupełniające są przedsięwzięciami zaplanowanymi, wynikającymi z programu rewitalizacji.

Na terenach objętych analizą związaną z Programem Rewitalizacji występują liczne zjawiska kryzysowe w sferach funkcjonalno – przestrzennych, środowiskowych, społecznych i ekonomicznych.

Przy braku szybkiej reakcji na te zjawiska przez władze gminy można doprowadzić do nieodwracalnych degradacji gminy i wyraźnego pogorszenia się bytu jego mieszkańców.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niskiego kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych¹⁷.

6.5. DELIMITACJA OBSZARÓW KRYZYSOWYCH.

Delimitacja (delimitation), to metoda podziału obszaru problemowego Gminy dla realizacji zadań inwestycyjnych i społecznych w latach 2016-2023, przeprowadzona na podstawie analizy dokumentów strategicznych Gminy, oceny aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy obejmującej zagospodarowanie przestrzenne, infrastrukturę techniczną, gospodarkę i sferę społeczną oraz wskazania możliwości finansowych budżetu Gminy i dostępnych funduszy zewnętrznych, w tym UE i EOG.

Delimitacja obszarów kryzysowych dokonywana jest przy wykorzystaniu kryteriów dwóch podsystemów:

- Podsystem społeczno-ekonomiczny,

Dla podsystemu społeczno-ekonomicznego wykorzystuje się minimalny zestaw 6 wskaźników, które pozwalają na ocenę stopnia degradacji i kryzysu w poszczególnych jednostkach urbanistycznych

- Podsystem oceny jakości tkanki dla każdej jednostki urbanistycznej:

W sytuacji braku informacji jakościowych o stanie technicznym tkanki miejskiej jedynym sposobem pozyskania informacji są badania terenowe – inwentaryzacja. Na potrzeby audytu gminnego/miejskiego niezbędne jest zatem przeprowadzanie inwentaryzacji urbanistycznej.

Podstawowym kryterium wskazania obszaru, jako „kryzysowego” i wskazania go do rewitalizacji powinien być więc fakt, że sytuacja jest tam gorsza/trudniejsza niż średnia dla danej gminy.

Obszar kryzysowy może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z obszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji podzielony na podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic nie może obejmować łącznie terenów o powierzchni większej niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały być przez więcej niż 30% mieszkańców.

Dla określenia i zdefiniowania charakterystyki aktualnego stanu obszaru przeprowadzono następujące inwentaryzacje, obserwacje i analizy:

- Inwentaryzację: urbanistyczną obszaru, techniczną zabudowy, obiektów zabytkowych;
- Przeanalizowano materiały planistyczne i ekspertyzy dotyczące Gminy Ożarów;
- Wywiady z ludnością, przedstawicielami instytucji i organizacji społecznych,
- Zebrano wyniki rozesłanych i rozdanych ankiet;

W wyniku tych opracowań powstał obraz obszaru Programu z szerokim spektrum zagadnień od technicznych, przez ekonomiczne, po społeczne i środowiskowe.

¹⁷ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r.

6.6. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Biorąc powyższe pod uwagę oraz przeprowadzoną diagnozę Gminy Ożarów, obszar centrum Ożarowa i miejscowość Śmiłów zaliczono do obszaru zdegradowanego. Obszar zdegradowany gminy jest w stanie kryzysowym koncentrując negatywne zjawiska społeczne (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, a także gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno- funkcjonalnymi oraz technicznym).

Obszar rewitalizacji posiada charakter centro twórczy. Obszar centrum miasta Ożarowa – strategiczny dla rozwoju gminy jest w stanie specyficznym kryzysowym. Wprawdzie posiada potencjał i zasoby, ale nie są one wykorzystywane w sposób wystarczający do potrzeb. W aspekcie społecznym problemem jest bezrobocie, ubóstwo, niż demograficzny, brak oferty zagospodarowania czasu wolnego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym. W materii gospodarczej lokalne podmioty są niedoinwestowane bez technologii, zaś sektor handlu i usług wymaga doinwestowania (rozbudowa infrastruktury towarzyszącej np. w miejsca integracji). W aspekcie przestrzenno- funkcjonalnym obszar stolicy gminy wyróżnia się niedostatecznym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz ograniczony dostęp do podstawowych usług (rekreacja) albo ich niska jakość (turystyka, wypoczynek, zdrowie, edukacja, kultura), niezadowolający poziom obsługi komunikacyjnej (brak połączeń); deficyt i niska jakość terenów publicznych. Dysfunkcyjny jest też brak zagospodarowania terenów publicznych w elementy małej architektury w tym alejki spacerowe, miejsca wypoczynku, itp. Mankamentem jest też degradacja infrastruktury mieszkaniowej, budynków użyteczności publicznej oraz stan zabytków (budynki komunalne na ul. Czachowskiego, kapliczka przy ul. Mickiewicza, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Klub Sportowy Alit, itp.) oraz słabe wykorzystanie rozwiązań w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Słabą stroną tego obszaru jest też brak ładu przestrzennego co widać poprzez zdegradowany obszar przestrzeni publicznej miasta Ożarowa.

Cały obszar rewitalizacji jest skorodowany z niską jakością i dostępem do usług publicznych, zanika charakter centro twórczy, niektóre obszary są dysfunkcyjne i nieestetyczne, natomiast użyteczność niektórych obiektów nie spełnia oczekiwań mieszkańców. Zarówno młodzież, osoby w wieku produkcyjnym jak i seniorzy nie mają dostatecznie dobrej oferty spędzenia czasu wolnego. **Wobec niniejszego obszar centrum miasta Ożarów oraz miejscowość Śmiłów uznano za obszar zdegradowany.** Obszar ten podzielony został na cztery podobszary: trzy w obrębie miasta Ożarów oraz jeden w miejscowości Śmiłów. **Wielkość obszaru rewitalizacji wynosi ogółem 29,13 ha (ok. 0,16 % powierzchni całkowitej gminy), natomiast liczba mieszkańców objęta zasięgiem oddziaływania Programu wynosi 1275 osób (ok. 11,52 % wszystkich mieszkańców gminy).**

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Mapa 1. Obszar zdegradowany i obszary rewitalizacji gminy Ożarów. – Miasto Ożarów

(źródło: www.geoportal.gov.pl)

Mapa 2. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Ożarów. – Miejscowość Śmiłów

(źródło: www.geoportal.gov.pl)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

6.7. OPIS OBSZARÓW KRYZYSOWYCH WRAZ Z UZASADNIENIEM WYBORU

Na terenie Gminy Ożarów, w wyniku przeprowadzonej delimitacji został określony obszar kryzysowy cechujący się koncentracją negatywnych zjawisk, wśród których wymienić należy:

- niezadowalający stan dróg i ciągów pieszych na obszarze rewitalizowanym,
- degradacja stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej,
- mała ilość infrastruktury kulturalnej – problem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, turystów,
- mała liczba miejsc na obszarze rewitalizowanym pełniących funkcje integracyjne dla mieszkańców,
- mała ilość infrastruktury turystycznej na obszarze rewitalizowanym oraz zły stan zabytków, co hamuje rozwój tego sektora,
- mała liczba inwestorów, przez brak terenów inwestycyjnych na terenie gminy,
- niedostateczny rozwój gospodarczy powodujący konieczność podejmowania pracy poza Gminą Ożarów i związane z tym negatywne zjawiska społeczne,
- rosnące zagrożenie występowania patologii społecznych,
- mała liczba działań skierowanych do osób starszych,

Wspólnymi cechami obszarów kryzysowych w Gminie Ożarów są między innymi: stosunkowo niskie dochody mieszkańców, niski poziom przedsiębiorczości, brak czynników wzrostu. Infrastruktura techniczna znajdująca się na tych terenach, wymaga znacznych nakładów na modernizację ze względu na swój wiek i stopień zużycia. Problemy wymieniane powyżej wykazują potrzebę stworzenia kompleksowego podejścia do kwestii trwałej peryferyzacji obszarów i marginalizacji dużych grup mieszkańców zdegradowanych społecznie i ekonomicznie terenów poprzez działania inspirujące rozwój nowych funkcji obszarów problemowych oraz przywrócenie terenom zdegradowanym utraconych funkcji społeczno-gospodarczych.

Zasadniczym celem działań Programu Rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych poprzez: odnowę zdegradowanych obszarów przez zmianę dotychczasowych funkcji na gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne i turystyczne, a także powiązane z nimi i przeprowadzane w tym samym czasie: rozwiązywanie problemów społecznych oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów rewitalizowanych. Oznacza to, iż projekty realizowane w ramach Programu Rewitalizacji powinny przyczyniać się do tworzenia miejsc pracy oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz integracji społecznej. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych jak np. remonty z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, występujących na tym obszarze. Jest to kompleksowy, kilkuletni proces, który odnosi się do wybranych przez samorząd terytorialny obszarów podupadłych na terenie Gminy. Proces ten jest realizowany za pomocą zaplanowanych przez władze lokalne we współpracy z różnymi partnerami działań technicznych, gospodarczych i społecznych. Ze względu na wielość i częstotliwość występowania problemów społecznych w całej Gminie istotne jest, aby założenia Programu Rewitalizacji były systematycznie realizowane.

6.8 POZOSTAŁE RODZAJE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH REALIZUJĄCYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ, MAJĄCYCH NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK POWODUJĄCYCH SYTUACJĘ KRYZYSOWĄ

Realizacje działań inwestycyjnych w polach interwencji objętych PR winny służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców oraz ożywieniu gospodarczemu i społecznemu całej Gminy Ożarów.

Projekty z zakresu rewitalizacji muszą być realizowane jako kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów wpływających na sytuację kryzysową rewitalizowanego obszaru. Dotyczy to w szczególności następujących działań:

1. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące:
  - placówki oferujące wsparcie dzienne dla osób 50+;
  - obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska);
  - obiekty infrastruktury kulturalnej (maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln EUR);
  - obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców;
  - obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne;
2. działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze);
3. zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni na cele publiczne lub społeczne (np. place, skwery, parki);
4. modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną; przedsięwzięcia w ramach powyższego typu projektu, o ile przewidują modernizację energetyczną budynków, muszą mieć uzasadnienie w audycie energetycznym;

W ramach wskazanych powyżej typów projektów (wyłącznie jako element projektu) możliwa jest:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej (np. sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych, ciepłowniczych, elektrycznych, telekomunikacyjnych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu rewitalizowanym obiektom i terenom do podstawowych usług komunalnych – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu;
- budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Głównym celem podejmowanych działań będzie zmiana dotychczasowych funkcji i dostosowania terenu oraz znajdujących się tam obiektów do nowych potrzeb w zakresie usług, turystyki, rekreacji, kultury, zdrowia i oświaty. Realizacja pozostałych zamierzeń rewitalizacyjnych przyczyni się także do zmniejszenia dysproporcji występujących pomiędzy rozwojem wskazanego

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

obszaru zdegradowanego Gminy Ożarów w odniesieniu do ośrodków o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym w regionie. Pilną koniecznością staje się również rozwiązanie szeregu trudnych problemów społecznych. Zjawiska te związane są ze sferą bezrobocia, wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych. Działania zaplanowane na obszarze rewitalizowanym zorientowane są przede wszystkim na aktywizację społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie pracy socjalnej, współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się działalnością społeczną w Gminie oraz instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej, takich jak: kultura, oświata, służba zdrowia i bezpieczeństwo. Działania o charakterze społecznym polegać będą zatem na umocnieniu postaw aktywnych w sferze społecznej i indywidualnej i tworzeniu systemu wsparcia.

ROZDZIAŁ VII

ZADANIA REWITALIZACYJNE W SFERZE PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ.

Na podstawie przeprowadzonej wielowymiarowej diagnozy Gminy wybrano do realizacji osiem kluczowych zadań inwestycyjnych, bez których obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej. Są to działania istotne z punktu widzenia całej gminy, gdyż dotyczą obiektów służących ogółowi mieszkańców i łączą aspekt społeczny (poprawa warunków bytowych, wzrost ilości miejsc pracy, integracja społeczna, itp.) z czynnikami gospodarczymi, środowiskowymi, kulturowymi i technicznymi.

7.1. ZADANIA INWESTYCYJNE.

Zadanie 1	
1.	Nazwa zadania: Rewitalizacja budynków komunalnych na ul. Czachowskiego w Ożarowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: ul. Czachowskiego, miasto Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: Głównym celem jest rewitalizacja budynków i dostosowanie obiektów do stanu zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i normami oraz dostosowanie do standardów europejskich w celu umożliwienia bezpiecznego i komfortowego korzystania z obiektu osobom tam przebywającym, w tym osobom niepełnosprawnym. W ramach projektu planuje się wykonać następujące prace: - osuszenie oraz izolacja fundamentów budynku, - docieplenie oraz wykonanie elewacji ścian budynku, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - wymiana więźby dachowej oraz pokrycia, - docieplenie stropu. Przeprowadzenie prac poprawi stan techniczny budynku oraz jego funkcjonalność. Na dzień dzisiejszy budynek są w niezadawalającym stanie technicznym i wymaga przeprowadzenia generalnych prac termomodernizacyjnych, które przywrócą mu funkcje użyteczności publicznej. W wyniku realizacji projektu nastąpi poprawa funkcjonowania budynku i jego użyteczności. Budynek będzie odpowiadał najnowocześniejszym standardom i w związku z tym będzie mógł pełnić ważne funkcje w życiu społeczności lokalnej. Działania mające na celu zwiększenie dostępu do obiektów komunalnych mają wpływ na

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<p>podniesienie jakości życia mieszkańców. Każde przedsięwzięcie wsparte ze środków publicznych w sferę społeczną generuje efekty w otoczeniu społeczno-ekonomicznym.</p> <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w sferze społecznej (poprawa jakości życia i bytowania mieszkańców), - w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (poprawa stanu i funkcjonalności budynku użyteczności publicznej); - w sferze środowiskowej (termomodernizacja obiektu, zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną i elektryczną, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń). - w sferze technicznej (poprawa złego stanu technicznego obiektów budowlanych)
7.	Grupa odbiorców: Mieszkańcy budynków komunalnych
8.	Wskaźniki realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów komunalnych objętych wsparciem - Powierzchnia oddana do użytku
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: <p>Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez wydział merytoryczny we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.</p>
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: <p>Wartość około 200 000,00 zł</p> <p>Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.</p>

Zadanie 2	
1.	Nazwa zadania: Przebudowa budynku po dawnej weterynarii w Ożarowie polegająca na przekształceniu go w dom pobytu dziennego dla osób 50+
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: ul. Kościuszki, miasto Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: <p>Głównym celem projektu jest zwiększenie aktywizacji seniorów na terenie miasta i regionu oraz pobudzenie aktywności społecznej tej grupy poprzez zmianę funkcji budynku użyteczności publicznej i adaptację na potrzeby Domu Seniora.</p> <p>Projekt obejmuje:</p> <p>Remont i rozbudowa budynku na potrzeby domu pobytu dla osób +50, polegająca na: osuszeniu i zaizolowaniu fundamentów, dociepleniu ścian oraz wykonaniu elewacji, wykonaniu nowej więźby dachowej dwuspadowej wraz z dociepleniem, montażu stolarki drzwiowej i okiennej.</p> <p>Remont wnętrza obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa kuchni z jadalnią oraz wyposażenie (kuchenka, lodówka zmywarka, ekspres do kawy zlew, mikrofalówka) powierzchnia ok 20m², - Łazienka 2 szt. w tym jedna dla niepełnosprawnych pow. ok 10 m², - zaplecze gospodarcze pow. Ok 2m², - kotłownia (pompa ciepła, ogniwa fotowoltaiczne), - dwie sale do ćwiczeń/rehabilitacji wraz z wyposażeniem, pow. Ok 40m², - sala spotkań wraz z wyposażeniem (stoły, krzesła, kanapa), pow. Ok. 50 – 80 m², -Sala komputerowa, telewizyjna (świetlica), pow. Ok 20m² <p>Przyłącza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elektryczne, wodociągowe, deszczowe, sanitarne oraz światłowodowe.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<p>Plac przed budynkiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa drewnianej altany wraz z grillem, ławki stół na wyposażeniu, - siłownia zewnętrzna, - utwardzenie placu, budowa parkingów, chodników, - ogrodzenie placu, - zagospodarowanie terenów zielonych, nasadzenie drzew. <p>Realizacja zadania będzie oznaczała zwiększenie aktywności grupy społecznej, jaką są osoby starsze, w wymiarze fizycznym poprzez udostępnienie nowych powierzchni do integracji i opieki i spędzania czasu wolnego.</p> <p>Zadanie odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w <i>sferze społecznej</i> (w wymiarze opieki, aktywizacji i integracji mieszkańców gminy, szczególnie osób starszych), - w <i>sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i> (w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji integracyjnej i miejsca spotkań) - w <i>sferze technicznej</i> (w zakresie degradacji stanu technicznego).
7.	Grupa odbiorców: Osoby 50+ z terenu Gminy
8.	Wskaźniki realizacji zadania: Liczba obiektów miejskich do objętych wsparciem Liczba odwiedzin w obiekcie
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: Wartość około 900 000,00 – 1 000 000,00 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.

Zadanie 3	
1.	Nazwa zadania: Renowacja zabytkowej oficyny dworskiej wraz z innymi elementami zagospodarowania terenu wokół Zespołu Dworsko-Parkowego w Śmiłowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Prywatny inwestor
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: Sołectwo Sobów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: Celem działania jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy, poprawa oferty kulturalno – rekreacyjnej dla turystów i mieszkańców gminy poprzez poprawę istniejących obiektów zabytkowych. Planowane prace remontowo- konserwatorskie prowadzone będą przy obiektach będących elementami zabytkowego zespołu dworsko-parkowego w Śmiłowie. Cały zespół jak i poszczególne jego elementy wpisane są do rejestru zabytków. Głównym elementem tych prac będzie remont kapitalny zabytkowej oficyny dworskiej (pochodzącej z XVIII i XIX wieku, wpisanej do rejestru zabytków) z przeznaczeniem na dom pracy twórczej dla malarzy i pisarzy (w ramach pokoi gościnnych powstałych na piętrze i poddaszu budynku) oraz pomieszczenia ekspozycyjne zlokalizowane na parterze budynku. Ekspozycje będą prezentowały wnętrza i ich

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

wyposażenie (meble, obrazy, grafikę, rzemiosło artystyczne od XVIII do początku XX wieku). Wyremontowany zostanie również sam dwór który stanowi centrum zespołu.

W ramach prac remontowo-konserwatorskich wykonane zostaną następujące prace:

- podbicie fundamentów
- izolacja pionowa i pozioma fundamentów
- wymiana stropów
- wymiana nadproży
- uzupełnienie i naprawa murów
- ankrowanie budynku
- wymiana więźby dachowej
- pokrycie dachu (blacha miedziana) oraz deskowanie
- obróbki blacharskie i rynny i rury spustowe z miedzi
- wymurowanie kominów
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej
- instalacja elektryczna, wodno-kanalizacyjna, centralnego ogrzewania wraz z kotłownią (gaz), odgromowa i alarmowa z teletechniczną
- doprowadzenie wody do budynku (150 mb) i kanalizacja (300mb)
- tynki wewnętrzne i zewnętrzne
- gładzie gipsowe
- malowanie wnętrz i elewacji
- wykonanie łazienek z armaturą
- wykończenie kuchni z armaturą
- podłogi ceramiczne
- podłogi drewniane (na ślepych podłogach deski dębowe)
- schody z parteru na I piętro i z pietra na strych (drewniane dębowe, samonośne)
- roboty zewnętrzne (opaska i zagospodarowanie)

Na tej samej działce znajduje się budynek lodowni z powozownią i XVIII wieczna piwnica zwana małą lodownią. Na przedłużeniu elewacji frontowej oficyny, w stronę południową i północną biegnie mur kamienny oddzielający tzw. ogród górny (niegdyś użytkowy – warzywny i sad) od ogrodu dolnego (paradnego) otaczającego dwór w Śmiłowie.

Projekt obejmuje również przeprowadzenie prac remontowo konserwatorskich tych trzech, wyżej wspomnianych elementów składowych zabytkowego zespołu (w ramach zagospodarowania otoczenia obiektu).

Budynek lodowni z powozownią:

Wymiary budynku: 12,6m x 7,2 m, wysokość: 4 m

Prace remontowo-konserwatorskie obejmowałyby następujące prace:

- Dwa wjazdy do garaży (wrota drewniane) i jedno wejście do lodowni.
- rozebranie nadbudówki wykonanej z cegły silikatowej i stropu żelbetonowego wykonanych w latach 60 XX wieku
- odgruzowanie lodowni
- izolacja pionowa i pozioma fundamentów
- podbicie fundamentów
- naprawa i uzupełnienie murów
- wymiana nadproży (2 nad wrotami, 1 nad drzwiami do lodowni, 3 nad okienkami)
- wykonanie stropów ceramicznych
- nadbudowanie murów wraz z gzymsem wieńczącym (do 1 metra wysokości)
- wykonanie więźby dachowej (dach czterospadowy wysoki)
- deskowanie dachu i pokrycie (blacha Cu)
- obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe z blachy miedzianej
- tynkowanie wewnątrz i na zewnątrz
- podłóża i posadzki wraz z ułożeniem posadzki ceglanej klinkier w jodełkę
- wykonanie wrót dębowych do garaży (2 komplety)
- wykonanie drzwi dębowych do lodowni
- wykonanie 3 okienek, pow. Ok. 1m² każde
- instalacja elektryczna i odgromowa
- oczyszczenie murów i konserwacja ścian lodowni (120 m²)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Mur kamienny przy oficynie:

Wymiary: strona prawa: wysokość: 180 cm, szerokość: 45 cm, długość: 34 mb

Strona lewa: długość 44 mb, pozostałe wymiary jak wyżej

Prace remontowo-konserwatorskie muru obejmują wykonanie izolacji poziomej, uzupełnienie ubytków w murze, otynkowanie muru. Góra zostałaby nakryta płytami z piaskowca.

Pomalowanie muru dwukrotnie.

W murze należy wykonać wrota bramy wjazdowej na teren ogrodu za oficyną. Wrota stalowe kute.

Mur kamienny przy powozowni z lodownią:

Długość 15 m, wysokość 3,3 m, szerokość 65 cm.

Mur należy poddać konserwacji, wymienić tynki, wykonać izolację poziomą i pionową, sprawdzić fundamenty. Uzupełnić ubytki od góry ok. 20 cm i nakryć płytami z piaskowca.

Piwnica XVIII w zwana małą lodownią:

Korytarz prowadzący w dół o szerokości ok. 145 cm, długi 12 m, wysoki: 190 cm, sklepiony niepełną kolebką, sklepienie murowane z cegły. Schody 26 stopni. Na końcu korytarza przedsionek a za nim dwie komory piwniczne rozchodzące się promieniście w prawą i lewą stronę.

Komory: wymiary: długość 8m, szerokość 2 m, obwód sklepienia: 5.6 m., sklepienie kolebkowe.

W ramach projektu będzie wykonane:

- remont murów
- wrota dębowe (4szt)
- wykopy i izolacja
- remont schodów
- instalacja elektryczna

Wykonane zostaną prace polegające na odczyszczeniu kamienia, zaimpregnowaniu, zafugowaniu, wykonaniu drzwi dębowych (4 sztuki), wykonaniu schodów z cegły (tak jak pierwotnie), wymurowaniu ucho wejściowe do piwnicy, zaizolowaniu od góry (izolacja przeciwwilgociowa od góry), uzupełnić ubytków w murach, wykonaniu instalacji elektrycznej.

W ogrodzie otaczającym dwór (park) i będącym wpisanym do rejestru zabytków (działki geodezyjne nr: 7/71, 7/72, 7/3, 7/4) planowane są następujące prace:

Prace remontowo-konserwatorskie schodów biegnących wzdłuż osi dwór –staw, przecinającej pod kątem prostym XVII wieczne tarasy ziemne polegające na obłożeniu stopni i podstopni kamiennymi płytami z piaskowca, wykonaniu toczonych, kamiennych trałek i kamiennych poręczy.

Schody w parku – na osi dwór- staw w poprzek tarasów ziemnych z XVII w.

Wykonane zostaną stopnie i podstopnie z piaskowca, tralki toczone z piaskowca i poręcze 3 biegi schodów, w każdym 12 stopni (szer. 30 cm, wys. 20 cm dł.220 cm)

Przywrócenie części pierwotnego układu komunikacyjnego w parku

Wykonanie alejek około 400mb, około 600m², wykorytowanie, obłożenie krawędzi kamieniami piaskowymi, wypełnienie koryta tłuczniem grubszym i na wierzch drobnym, zagęszczenie.

Wykonanie prac remontowo-konserwatorskich przy murowanym ogrodzeniu frontowym i bramie wjazdowej.

Ogrodzenie frontowe wraz z bramą wjazdową:

- Słupy 80x80 cm 8 szt.- wykonane zostaną nakrywy z piaskowca czterospadowe 8 szt.
- Mur prosty: 170cm , 270 cm, 270 cm, 170 cm, 550 cm, 180 cm, 180 cm, 180 cm, 550 cm, 180 cm szerokość około 50 cm., wykonane zostaną nakrywy z piaskowca dwuspadowe
- Słup bramny: 150 cm x 150 cm, wykonane zostaną dwie nakrywy czterospadowe zwieńczone kulami.
- Słup bramny: 100 cm x 100 cm, wykonane zostaną dwie nakrywy czterospadowe zwieńczone kulami.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<p>– Wykonanie bramy dwuskrzydłowej kutej i dwóch furtek wejściowych.</p> <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sferze społecznej</i> (wzmocni więzi mieszkańców obszaru całej gminy z miejscem rewitalizowanym, podniesie poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym i turystycznym gminy, zwiększy się liczba miejsc pracy); - <i>sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i> (stworzenie przestrzeni o funkcji rekreacyjnej, i kulturowej, miejsca spotkań); - <i>sferze technicznej</i> (degradacja stanu technicznego zabytkowego obiektu budowlanego, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie atrakcyjności turystycznej).
7.	Grupa odbiorców: Mieszkańcy gminy, turyści
8.	Wskaźniki realizacji zadania: Wizyty na placu budowy, protokoły odbioru, poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu.
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: Wartość około 2 400 000,00 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, prywatne środki inwestora

Zadanie 4	
1.	Nazwa zadania: Stworzenie terenów inwestycyjnych dla potencjalnych przyszłych przedsiębiorców i inwestorów w północnej części miasta Ożarów
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: miasto Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: Głównym celem zadania jest zwiększenie ilości terenów umożliwiających rozwój gospodarczy, przyciągających nowych inwestorów na terenie miasta i regionu oraz pobudzenie gospodarki lokalnej, zwiększenie ilości nowych miejsc pracy. Zadanie obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> - Scaleniu gruntów, oraz podzieleniu działek na nowo (dla potrzeb inwestorów), - Projekt i wykonanie drogi o parametrach KR5 szer. 7m., nośność 115 kN wraz ze ścieżką pieszo rowerową, wykonanie rowów odwadniających, oświetlenia ledowego od ul. Leśnej do skrzyżowania z drogą Nr 79 w Karsach. Wykup (wywłaszczenie) gruntów pod drogę (specustawa), mapa do celów projektowych. - doprowadzenie wzdłuż drogi wodociągu Ø110, kanalizacji sanitarnej Ø300, kanalizacji burzowej Ø300, sieci światłowodowej. - budowa telebimu na placu przy dworcu autobusowym, przy rondzie droga Nr 79 oraz droga Nr 755, (zarządzanego z serwerowni Urzędu Miejskiego w Ożarowie). Brak dostępności do nowych terenów inwestycyjnych oraz brak ogólnodostępnej profesjonalnie przygotowanej infrastruktury technicznej, powoduje mniejsze zainteresowanie potencjalnych inwestorów. Ma to istotny wpływ na obniżenie wielkości przedsiębiorczości, zatrudnienia w danym obszarze, a co za tym idzie zmniejszenie dochodów mieszkańców i gminy. Głównym celem zadania jest więc ożywienie (rewitalizacja) atrakcyjnych terenów

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<p>inwestycyjnych, będących w zasobach gminy na cele rozwoju gospodarki. Wzrost ilości terenów inwestycyjnych stworzy warunki do wzrostu zatrudnienia, a w efekcie doprowadzi do wzrostu potencjału gospodarczego miasta i regionu. Zaistnieje konieczność powstania nowych miejsc pracy w sferze usług oraz w sferze gospodarki komunalnej – utrzymanie obiektów, prace porządkowe, utrzymanie terenów zielonych, prace konserwatorskie. Realizacja w/w zadania przyczyni się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej miasta oraz całego regionu. Poprawi się stan infrastruktury technicznej, komunikacyjnej oraz stanu środowiska przyrodniczego, poprzez doprowadzenie kanalizacji raz zastosowanie oświetlenia energooszczędnego.</p> <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sferze społecznej</i> (udostępnienie zrewitalizowanych terenów stworzy warunki do powstawania nowych miejsc pracy, a co za tym idzie zmniejszenie bezrobocia i ubóstwa) - <i>sferze gospodarczej</i> (niski stopień przedsiębiorczości, konieczność powstania nowych miejsc pracy) - <i>sferze środowiskowej</i> (dewastacja obszaru, zaśmiecanie (odpady), „dziczenie terenu”: samosiejki, zarastanie traktów pieszych, brak kontroli nad czystością środowiska.) - <i>sferze technicznej</i> (degradacja traktów spacerowych, infrastruktury publicznej, brak: drogi dojazdowej i odpowiedniego zaplecza technicznego)
7.	Grupa odbiorców: Potencjalni inwestorzy zewnętrzni, mieszkańcy gminy
8.	Wskaźniki realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - liczba zrewitalizowanych terenów - wzrost ilości przedsiębiorstw - droga dojazdowa do terenów i nowe miejsca parkingowe, - trasy rowerowe, - nowe miejsca pracy,
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: Wizyty na placu budowy, protokoły odbioru, poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu.
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: Wartość około 5 000 000 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.

Zadanie 5	
1.	Nazwa zadania: Remont Zabytkowej Kapliczki przy ul. Mickiewicza w Ożarowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: ul. Mickiewicza, centrum miasta Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: Głównym celem projektu jest ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie obiektu zabytkowego na cele kultury i turystyki, zgodnie z zapotrzebowaniem na tego typu działania w regionie. Niedostosowany i w złym stanie technicznym obiekt, z ograniczonym dostępem dla mieszkańców i odwiedzających region turystów zostanie wyremontowany, przystosowany do pełnienia nowych funkcji kulturalnych i turystycznych. Działania te mają w konsekwencji doprowadzić do wzmocnienia potencjału miejscowości i jej mieszkańców (duma z dobrze zachowanego unikatowego dziedzictwa kulturowego) oraz promocji miasta i regionu. Oprócz prac budowlanych przyjmuje się realizację działań mających na celu podniesienie atrakcyjności obiektu i miejsca, w którym realizowane będą te działania. Projekt polegać będzie na przeprowadzeniu robót budowlanych i konserwatorskich na obiekcie zabytkowym adaptacji obiektu na cele kulturalne i turystyczne. Zakładane prace na obiekcie: <ul style="list-style-type: none"> - odwodnienie i osuszeniu fundamentów, - remont elewacji,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<ul style="list-style-type: none"> - wymiana stolarki okiennej, drzwiowej, - wymiana pokrycia dachowego, - wykonanie nowej podłogi <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>sferze społecznej</i> (wzmocni więzi mieszkańców obszaru śródmiejskiego z miejscem rewitalizowanym, podniesie poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta); - <i>sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i> (potrzeba stworzenia przestrzeni użyteczności publicznej o funkcji rekreacyjnej, edukacyjnej i kulturotwórczej, miejsca spotkań); - <i>sferze technicznej</i> (degradacja stanu technicznego obiektu budowlanego oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych)
7.	Grupa odbiorców: mieszkańcy gminy, turyści
8.	Wskaźniki realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - liczba zrewitalizowanych miejsc użyteczności publicznej oraz obiektów - wzrost udziału społeczeństwa w aktywnościach społecznych – wzrost odwiedzalności obiektu, - nowa jakość i wzrost działań skierowanych do mieszkańców i przyjezdnych, (zrewitalizowany obiekt zabytkowy o unikatowej wartości historycznej).
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - liczba wyremontowanych obiektów – realizacja Inwestycji, - liczba osób odwiedzających
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: Wartość około 30 000 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.

Zadanie 6	
1.	Nazwa zadania: Zwiększenie oferty kulturalnej na terenie Miasta i Gminy Ożarów poprzez modernizację i wyposażenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury im. Aleksandra Patkowskiego w Ożarowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: ul. Stodolna 3, centrum miasta Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: <p>Głównym celem zadania jest kompleksowa modernizacja budynku Ośrodka Kultury i dostosowanie obiektu do stanu zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i normami oraz dostosowanie budynku do standardów europejskich w celu umożliwienia korzystania z obiektu jak największej liczbie dzieci i młodzieży oraz mieszkańców gminy, a co za tym idzie zwiększenia oferty kulturalno-rekreacyjnej gminy i zwiększenie liczby miejsc integracji społecznej.</p> <p>Projekt remontu budynku Ośrodka Kultury przewiduje docelową rewitalizację budynku z dostosowaniem do obecnie obowiązujących przepisów, obsługi osób niepełnosprawnych, bhp i warunków sanitarnych w celu przywrócenia i nadania mu nowych funkcji w zakresie kultury, edukacji i rekreacji. Głównym i kolejnym założeniem projektu jest doprowadzenie obiektu do zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i wykonanie prac remontowo - budowlanych wewnątrz i na zewnątrz budynku oraz zastosowanie rozwiązań chroniących środowisko.</p> <p>W ramach projektu planuje się wykonać następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sala widowiskowa – roboty zewnętrzne (rozbiórka pokrycia dachowego z blachy trapezowej i pokrycie na nowo) - sala widowiskowa - roboty zewnętrzne, - wyposażenie akustyczne Sali,

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<ul style="list-style-type: none"> - budowa paneli fotowoltaicznych o mocy 40 KW, - modernizacja oświetlenia na Sali widowiskowej oraz oświetlenia wyjścia awaryjnego na energooszczędne (ledowe) - przygotowanie dokumentacji projektowej. <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>w sferze społecznej</i> (zintensyfikowanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, poprawa więzi sąsiedzkich i rodzinnych poprzez integrowanie i aktywizowanie mieszkańców gminy); - <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i> (poprawa stanu i funkcjonalności budynku użyteczności publicznej); - <i>w sferze gospodarczej</i> (wzmocnienie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców); - <i>w sferze środowiskowej</i> (zastosowanie oze i oświetlenia energooszczędnego, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza). - <i>w sferze technicznej</i> (poprawa złego stanu technicznego obiektów budowlanych)
7.	Grupa odbiorców: mieszkańcy gminy, dzieci i młodzież, osoby starsze
8.	Wskaźniki realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem, - Powierzchnia oddana do użytku - Wzrost liczby odwiedzin w obiekcie
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: <p>Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez wydział merytoryczny we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.</p>
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: <p>Wartość około 1 000 000 zł</p> <p>Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.</p>

Zadanie 7	
1.	Nazwa zadania: Kompleksowy remont targowiska miejskiego w Ożarowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów
3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: centrum miasta Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 - 2020
6.	Cel, zakres realizowanych działań: <p>Głównym celem projektu jest wzmocnienie funkcji centrotwórczych obszaru poprzez stworzenie przestrzeni społecznej mieszkańców oraz warunków do prowadzenia handlu. Zadanie kompleksowego remontu targowiska przy ul. Stodolnej obejmuje wykonanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowy sieci wodociągowej, - przebudowy kanalizacji sanitarnej oraz burzowej, - budowy sanitariatu, - rozbiórki starych wiat metalowych, - budowy zadaszenia całego placu z poliwęglanu, - nowej nawierzchni placu (kostka brukowa), - ogrodzenia od ul Stodolnej oraz od strony P. Cupaka. <p>Głównym problemem jaki skłonił Wnioskodawcę do podjęcia działań rewitalizacyjnych i modernizacyjnych jest zjawisko degradacji obszaru miejskiego Ożarowa. Degradacja techniczna i środowiskowa miasta przejawia się w postępującej destrukcji tkanki</p>

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

	<p>urbanistyczno-architektonicznej. Niszczeniu ulega przede wszystkim nie remontowana od lata zabudowa, infrastruktura drogowa i nie zmodernizowana od wielu lat infrastruktura wodno-ściekowa. Nawierzchnia placu jest w bardzo złym stanie technicznym. Realizacja zadania wychodzi naprzeciw tym problemom, modernizacja infrastruktury technicznej w obszarze targowiska wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprawę dostępności do targu.</p> <p>Projekt zakłada wymianę infrastruktury wodno-ściekowej oraz budowę kanalizacji deszczowej i to jest również istotne z punktu widzenia uregulowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie centrum, wpłynie to na poprawę jakości życia mieszkańców. Obszar, na którym jest realizowany projekt charakteryzuje się nasilającymi się negatywnymi zjawiskami społecznymi i ekonomicznymi, obszary zdegradowane stanowią niejednokrotnie zagrożenie dla ludzi i środowiska naturalnego, ze względu na to że na opisywanych terenach następuje kumulacja negatywnych zjawisk (niski poziom aktywności gospodarczej, wysokie bezrobocie, wysoki stopień przestępczość itp.), dlatego realizacja projektu jest tak ważna. Dzięki realizacji projektu w znacznym stopniu nastąpi poprawa jakości dróg w centrum, uregulowany zostanie ruch kołowy i pieszy.</p> <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w sferze społecznej (w wymiarze aktywizacji i integracji mieszkańców gminy, szczególnie obszaru śródmiejskiego); - w sferze technicznej (w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej, w tym o przeznaczeniu handlowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z terenów miejskich) - w sferze środowiskowej (uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej) - w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, brak dostępu do podstawowych usług, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, potrzeba stworzenia miejsca handlu i spotkań dla mieszkańców).
7.	Grupa odbiorców: mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy
8.	Wskaźniki realizacji zadania: <ul style="list-style-type: none"> - zrewitalizowana przestrzeń publiczna, - powierzchnia odnowiona z zakresu drobnej infrastruktury przestrzeni publicznej,
9.	Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: <p>Wszystkie wskaźniki założone na etapie przygotowania projektu będą stale monitorowane (przez cały okres realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu) przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy odpowiedzialnych za realizację przedmiotowej inwestycji. Podstawą pomiaru poszczególnych wskaźników będą wizyty na miejscu prowadzenia prac i protokoły odbioru poszczególnych etapów robót oraz dokumentacja z monitoringu projektu.</p> <p>W przypadku wystąpienia niezgodności oraz postępu prac niezgodnie z harmonogramem, zarówno inspektor nadzoru jak i odpowiedzialny pracownik urzędu będą podejmowali odpowiednie czynności w celu zapewnienia realizacji zadania zgodnie z umową i osiągnięcia zaplanowanych wskaźników. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona jest głównie od okresu realizacji projektu, zakończenia poszczególnych etapów jego realizacji i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji projektu, jak również w okresie trwałości projektu).</p>
10.	Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: <p>Wartość około 1 300 000,00</p> <p>Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.</p>

Zadanie 8	
1.	Nazwa zadania: Termomodernizacja budynku klubu sportowego „Alit” na os. Wzgórze w Ożarowie
2.	Podmiot realizujący zadanie: Gmina Ożarów

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

3.	Czy zadanie realizowane będzie w partnerstwie: nie
4.	Lokalizacja zadania: os. Wzgórze, centrum miasta Ożarów
5.	Przewidywany okres realizacji: 2017 – 2020
6.	<p>Cel, zakres realizowanych działań: Głównym celem projektu jest termomodernizacja budynku Klubu Sportowego „Alit” w Ożarowie i dostosowanie obiektu do stanu zgodności z obecnie obowiązującymi przepisami i normami oraz dostosowanie budynku do standardów europejskich w celu stworzenia miejsca spotkań, integracji społecznej i umożliwienia korzystania z obiektu jak największej liczbie dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Ożarowa oraz z terenu gminy. Zadanie termomodernizacji budynku „Alit” przewiduje następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana pokrycia dachowego wraz z dociepleniem , - ocieplenie ścian wraz z wykonaniem elewacji, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - przebudowa instalacji sanitarnej, - wymiana całej elektryki wewnątrz budynku, - wymiana oświetlenia wewnątrz budynku na ledowe <p>W związku z ograniczoną ofertą kulturalną świadczoną przez klub i brakiem możliwości wykorzystania wszystkich pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji zaplanowano do wykonania prace które mają na celu poprawę stanu technicznego budynku, stanu estetycznego oraz przywrócić mu funkcjonalności. W wyniku realizacji projektu nastąpi poprawa funkcjonowania klubu i wzbogacenie oferty kulturalnej służącej prowadzeniu szeroko rozumianej edukacji kulturalnej i sportowej. Klub będzie odpowiadał najnowocześniejszym standardom i w związku z tym będzie mógł pełnić ważne funkcje kulturalne, edukacyjne i rekreacyjne w życiu społeczności lokalnej. Realizacja projektu ma na celu wykorzystanie potencjału kulturowego dla podniesienia atrakcyjności gminy. Działania mające na celu zwiększenie dostępu do obiektów kultury i promocji kultury mają wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców. Każde przedsięwzięcie wsparte ze środków publicznych w kulturę i naukę generuje efekty w otoczeniu społeczno-ekonomicznym.</p> <p>Projekt odpowiada na potrzeby rewitalizacyjne w następujących sferach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>w sferze społecznej - zintensyfikowanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, poprawa więzi sąsiedzkich i rodzinnych poprzez integrowanie i aktywizowanie mieszkańców</i>); - <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (poprawa stanu i funkcjonalności budynku użyteczności publicznej)</i>); - <i>w sferze środowiskowej (termomodernizacja obiektu, zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza).</i> - <i>w sferze technicznej (poprawa złego stanu technicznego obiektów budowlanych)</i>
7.	Grupa odbiorców: mieszkańcy gminy, dzieci i młodzież, osoby starsze
8.	<p>Wskaźniki realizacji zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem, - Powierzchnia oddana do użytku - Wzrost liczby odwiedzin w obiekcie
9.	<p>Sposoby pomiaru stopnia realizacji zadania: Wszystkie wskaźniki założone na etapie projektu będą sprawdzane na etapie realizacji inwestycji i po jej zakończeniu. Monitoring będzie prowadzony przez wydział merytoryczny we współpracy z inspektorami nadzoru poszczególnych branż. Podstawą pomiaru wskaźnika będą wizyty na placu budowy, protokoły odbioru poszczególnych etapów prac, pełna dokumentacja z monitoringu projektu po jego zakończeniu. Częstotliwość dokonywania pomiarów poszczególnych wskaźników uzależniona będzie od okresu realizacji projektu i obowiązków zachowania osiągniętych efektów zrealizowanego projektu (w trakcie i na zakończenie realizacji inwestycji). Dokumentacja z monitoringu projektu.</p>
10.	<p>Szacunkowy koszt realizacji z uwzględnieniem możliwych źródeł finansowania: Wartość około 475 000,00 zł Dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, środki własne gminy.</p>

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Należy zaznaczyć, że w przypadku prac dotyczących remontu lub termomodernizacji budynków, przed przystąpieniem do realizacji wykonane zostanie ważne z punktu widzenia ochrony środowiska rozpoznanie, czy w danym budynku występują chronione gatunki zwierząt, ptaków (nietoperzy). W przypadku stwierdzenia obecności takich gatunków prace prowadzone będą poza ich okresem lęgowo-rozrodczym. Po zakończeniu prac w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki lub nietoperze, umożliwiające im dalsze bytowanie lub zapewnione będą siedliska zastępcze. W razie konieczności, uzyskane zostaną zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. ochronie przyrody (Dz. U. z 2015r., poz. 1651 z późn. zm.)

7.2. CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Poza głównymi zadaniami wynikającymi z diagnozy obszaru Gminy, wytypowano również istotne z punktu widzenia ogółu działania, które wpisują się w realizację celów rewitalizacji.

Lp.	Tytuł projektu/nazwa wnioskodawcy	Ogólna charakterystyka	Zakładane efekty	Spójność z celami PR
1.	„Termomodernizacja budynków użyteczności na terenie Powiatu Opatowskiego” (Budynek przy ul. Os. Wzgórze 57a w Ożarowie) Starostwo Powiatowe w Opatowie	Działania polegać będą na dociepleniu ścian zewnętrznych, stropodachu, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji ciepłej wody użytkowej budynku Szacowana wartość: 319 814,71 zł.	- poprawa warunków bytowych - zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko, - poprawa stanu budynku i infrastruktury technicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz możliwości rozwoju sfery gospodarczej.
2.	„Termomodernizacja budynków użyteczności na terenie Powiatu Opatowskiego” (Dom Pomocy Społecznej w Sobowie) Starostwo Powiatowe w Opatowie	Działania polegać będą na dociepleniu ścian zewnętrznych, stropodachu, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji ciepłej wody użytkowej budynku	- poprawa warunków bytowych - zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko, - poprawa stanu budynku i infrastruktury technicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz możliwości rozwoju sfery gospodarczej.
3.	Budowa łącznika dróg od Sobowa do Czachowa	Budowa drogi o szerokości 5-6m wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodnik,	- poprawa stanu infrastruktury technicznej,	Podniesienie funkcjonalności gminy i

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

		oświetlenie, wodociąg, ka5.nalizacja sanitarna i burzowa)	- zwiększenie mobilności mieszkańców gminy, - poprawa funkcjonalności gminy	atrakcyjności turystycznej Ożarowa, poprzez rewitalizację obiektów zabytkowych na terenie miasta Ożarów oraz poprawę infrastruktury drogowej i technicznej.
4.	Rewitalizacja Domu Nauczyciela	Remont elewacji, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej	- poprawa warunków bytowych - zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko, - poprawa stanu budynku i infrastruktury technicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz możliwości rozwoju sfery gospodarczej.
5.	Kompleksowa i wieloetapowa poprawa dostępu do infrastruktury sportowej i pracowni matematycznych oraz przyrodniczych w placówkach oświatowych na terenie gminy Ożarów	Modernizacja 3 boisk szkolnych (min. wymiana sztucznej nawierzchni, wyposażenie pracowni komputerowych, chemiczno-fizycznych, odnowienie pracowni we wszystkich szkołach należących do zarządu Gminy Ożarów w czterech szkołach w Ożarowie, Janowicach, Pisarach i Lasocinie Szacowana wartość: 956 150,30 zł	- zwiększenie ilości miejsc do aktywności fizycznej dla dzieci i młodzieży, - zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego, - wzrost dostępności do nowoczesnych metod nauczania - poprawa stanu infrastruktury technicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz możliwości rozwoju sfery gospodarczej.
6.	Podnoszenie efektywności kształcenia w Zespole Szkół im. Marii Curie Skłodowskiej w Ożarowie poprzez wzmocnienie infrastruktury edukacyjnej Starostwo Powiatowe w Opatowie	Modernizacja warsztatów szkolnych, budynku dydaktyczno-żywnieniowego, budynku dydaktycznego, zaplecza segmentu sportowego polegającej na wymianie instalacji elektrycznych, instalacji sanitarnych, modernizacja istniejącego boiska sportowego poprzez przystosowanie go do boiska wielofunkcyjnego ze	- zwiększenie ilości miejsc do aktywności fizycznej dla dzieci i młodzieży, - zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego, - poprawa stanu infrastruktury technicznej	Rewitalizacja przestrzeni publicznej, sfery społecznej przez remonty i modernizację budynków oraz terenów należących do gminy, stworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców oraz

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

		sztuczną nawierzchnią sportową. Szacowana wartość: 1 515 607,77 zł		możliwości rozwoju sfery gospodarczej.
--	--	--	--	--

Wyżej wymienione zadania, zarówno inwestycyjne, jak i typowo społeczne, w całości wpisują się w założenia Programu Rewitalizacji, dlatego też pomimo, iż część z nich nie znajduje się bezpośrednio w granicach obszaru zdegradowanego, zostały ujęte w Programie. Ich realizacja będzie mieć pozytywny wpływ na całą Gminę i dotyczy wszystkich mieszkańców. Dwa pierwsze zadania dotyczą budynków użyteczności publicznej będących w zarządzaniu Starostwa Powiatowego w Opatowie, ale służących ogółowi społeczeństwa Gminy Ożarów. Budynek zlokalizowany na os. Wzgórze znajduje się w obrębie obszaru zdegradowanego, a planowane działania termomodernizacyjne przyczynią się do powstania Domu Dziecka i stworzenia godnych warunków dla dzieci tam przebywających oraz do poprawy warunków bytowych mieszkańców Domu Pomocy Społecznej, pochodzących z terenu całej Gminy. Zadanie trzecie dotyczące poprawy infrastruktury drogowej na wybranym odcinku przyczyni się do poprawy dostępności komunikacyjnej mieszkańców gminy oraz do zwiększenia ich bezpieczeństwa. Przedsięwzięcia drogowe bowiem realizowane na drogach gminnych, każdorazowo mają wpływ i korzyści dla ogółu społeczeństwa. Również zadanie czwarte dotyczące Domu Nauczyciela, obejmuje obiekt, który służy wszystkim mieszkańcom gminy, toteż realizacja tego działania w całości obejmować będzie poprawę warunków bytowych dla ogółu społeczeństwa. Kolejne zadania dotyczą oświaty, w tym doposażenia i modernizacji obiektów szkolnych. Wśród nich znajduje się szkoła w Ożarowie, która zlokalizowana jest bezpośrednio na obszarze zdegradowanym. Jednak niezależnie od tego, szkoły są miejscem o przeznaczeniu edukacyjnym dla dzieci z terenu całej gminy i bez względu na lokalizację służą całej lokalnej społeczności, tak więc przez realizację niniejszych działań ulegnie poprawie przede wszystkim sytuacja w sferze społecznej (wzrost poziomu wykształcenia, dostępu do edukacji) oraz w sferze technicznej (poprawa stanu technicznego istniejących budynków) i środowiskowej (działania termomodernizacyjne zmniejszające zużycie energii, a co a tym idzie emisję zanieczyszczeń do powietrza).

Wobec powyższego, wszystkie działania uzupełniające zostały dobrane w sposób, aby wpływały na poprawę sytuacji społecznej całej gminy i ogółu społeczeństwa. Są to projekty o znaczeniu i zasięgu gminnym, wpływając również na sferę techniczną oraz infrastrukturalną i środowiskową, dlatego też zasadne jest ujęcie ich w Programie Rewitalizacji dla Gminy Ożarów na lata 2016-2023.

7.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ I MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Komplementarność przestrzenna

Projekty przewidziane dla wyznaczonego w Gminie Ożarów obszaru PR mają na celu oddziaływanie na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), wzajemnie się dopełniają, co implikuje efekt synergii pomiędzy nimi. Komplementarność przestrzennej interwencji

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

poszczególnych projektów ujawnia się również w tym, że planowane działania nie będą skutkować przesuwaniem problemów na inne obszary ani prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na wyznaczonym obszarze PR i są z nim ściśle powiązane. Są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystac z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, całego miasta jak i regionu. Ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary miasta.

Komplementarność problemowa

Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na wyznaczony obszar PR we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, środowiskowym, kulturowym, technicznym). Jednocześnie planowane projekty unikają fragmentacji działań, koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, określają pożądany stan, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Zadania o charakterze infrastrukturalnym (remonty, modernizacje) zostały przewidziane w taki sposób aby służyły zarówno poprawie jakości życia mieszkańców, jak również zwiększeniu ład przestrzennego.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Realizacja poszczególnych projektów, zarządzana przez operatora całego procesu rewitalizacji, pozwala na efektywne i harmonijne współdziałanie wzajemne, uzupełnianie się i spójność procedur. Za realizację założeń niniejszego dokumentu odpowiadać będzie Zespół do spraw rewitalizacji, którego powołanie jest zaplanowane po uchwaleniu przez Radę Miejską *Programu Rewitalizacji dla Gminy Ożarów na lata 2016-2023*. Zaplanowane jest umiejscowienie Przewodniczącego Zespołu i znacznej części jego członków w ramach obecnych struktur Urzędu Miejskiego, co zapewnia skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Realizacja PR będzie systematycznie monitorowana, monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Wszyscy interesariusze będą włączeni w proces realizacji programu i do okresowej oceny. Po zakończeniu projektu proces wdrażania i monitorowania Programu Rewitalizacji będzie kontynuowany w ramach struktur Urzędu Miejskiego w Ożarowie.

Komplementarność międzyokresowa

Program Rewitalizacji dla Gminy Ożarów na lata 2016-2023 zachowuje ciągłość programową, a szczegółowy dobór projektów jest efektem krytycznej oceny oraz sformułowania wniosków na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów zaangażowanych społecznie. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych znajdują kontynuację w planowanych zadaniach w ramach niniejszego dokumentu. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań rewitalizacyjnych pozwalają na jeszcze bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w aktualnej perspektywie finansowej.

Komplementarność źródeł finansowania

Planowane projekty rewitalizacyjne, opierają się na uzupełnianiu i łączeniu wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Ponadto łączą prywatne i publiczne źródła

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian na wyznaczonym obszarze PR.

Projekty, które zostały zapisane w niniejszym dokumencie mają zapewnione finansowanie z różnych źródeł, które wzajemnie się uzupełniają i łączą. Kluczowe znaczenie z punktu widzenia skutecznej realizacji założeń rewitalizacyjnych są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Podstawowe inwestycje będą realizowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

Współfunkcjonowanie zaplanowanych projektów, które są względem siebie komplementarne, zakłada skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru zdegradowanego i jest ważnym warunkiem sukcesu całego procesu.

7.4. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ

Realizacja Programu rewitalizacji Gminy Ożarów na lata 2016-2023 wymagać będzie zarówno od Gminy, jak i od pozostałych beneficjentów końcowych usytuowanych w obszarze objętym rewitalizacją dużej pracy w zakresie przygotowywania dokumentacji technicznej, studiów wykonalności, wniosków aplikacyjnych.

Zgodnie z wymogami EFRR, każdy projekt musi mieć zgodnie z zasadą trwałości precyzyjnie określone wskaźniki monitorowania, czyli wskaźniki produktu i rezultatu. Wskaźniki te służą do oceny każdego projektu w trzech fazach:

I faza – realizacji,

II faza – zamknięcia inwestycji,

III faza – 2020 rok

Definicje wskaźników:

PRODUKT – wynik interwencji w stan aktualny, czyli bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. km jezdni).

REZULTATY – bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

ODDZIAŁYWANIE - Wskaźniki odnoszące się do skutków danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji). Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawią się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Wskaźniki oddziaływania mogą być bezpośrednie i globalne. Oddziaływania bezpośrednie, są to efekty pojawiające się po pewnym upływie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio związane z podjętym działaniem i beneficjentami bezpośrednimi. Oddziaływania globalne to długoterminowe efekty mające wpływ na większą populację.

Część wskaźników szczególnie oddziaływanie ma charakter nie mierzalny lub zostanie osiągnięta w długim okresie czasu, dlatego też zostaną one określone szczegółowo przy opracowywaniu poszczególnych projektów.

Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane pod kątem osiągniętych niżej wskaźników.

WSKAŹNIK PRODUKTU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2016	STAN NA ROK 2020

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

				WSKAŹNIK DOCELOWY
Ilość zmodernizowanych i zrewaloryzowanych obiektów infrastruktury kultury i oświaty	Monitoring własny	Szt.	0	
Obszar poddany rewitalizacji	Monitoring własny	Km ²	0	

WSKAŹNIK REZULTATU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2016	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Wartość zadań inwestycyjnych	Monitoring własny	PLN	0	

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW PROJEKTU				
WSKAŹNIK PRODUKTU	ŹRÓDŁO DANYCH	JEDN. MIARY	ROK 2016	STAN NA ROK 2020 WSKAŹNIK DOCELOWY
Liczba zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	szt.	0	
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	Monitoring własny	Km ²	0	

Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu rewitalizacji dla gminy Ożarów na lata 2016-2023.

LP	Nazwa wskaźnika		Wartość wyjściowa dla Gminy Ożarów w 2014 r.	Średnia powiatu opatowskiego w 2014 r.	Średnia krajowa w 2013 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ożarów w 2020 r.
WSKAŹNIK SPOŁECZNY						
1.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	wiek przedprodukcyjny	17,8%	17,2%	18,20%	powyżej średniej krajowej
		wiek produkcyjny	63, 2%	62,8%	63,40%	poniżej średniej krajowej

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2023

	wiek poprodukcyjny	19%	20,1%	18,40%	powyżej średniej krajowej
2.	Przyrost naturalny na 1000 osób	-3,1	-5,7	0,5	poniżej średniej krajowej
3.	Saldo migracji	-0,6	-0,5	-0,52	powyżej średniej krajowej
4.	Udział % osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	13,3%	11,4%	8,3%	powyżej średniej krajowej
5.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	14,7%	13,3%	8,8%	powyżej średniej krajowej
6.	Dochód ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	4283	3356	3098,94	poniżej średniej krajowej
7.	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %	11,2%	12,1%	8,3%	Powyżej średniej krajowej
8.	Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	16	14	18	poniżej średniej krajowej
9.	Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w gimnazjum	20	19	21	powyżej średniej krajowej

WSKAŹNIKI GOSPODARCZE

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ożarów w 2014 r.	Średnia powiatu opatowskiego w 2014 r.	Średnia krajowa w 2014 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ożarów w 2020 r.
10.	Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	989	958	95	powyżej średniej krajowej

WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wyjściowa dla Gminy Ożarów w 2014 r.	Średnia powiatu opatowskiego w 2014 r.	Średnia krajowa w 2014 r.	Wartość docelowa dla Gminy Ożarów w 2020r.
16.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	70m ²	68,4 m ²	73,1 m ²	powyżej średniej krajowej

ROZDZIAŁ VIII

INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PR GMINY OŻARÓW

8.1. INSTRUMENTY FINANSOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w miejscowości Ożarów z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina Ożarów planuje wykonanie wyszczególnionych w dokumencie inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (stawiając nacisk na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do osi priorytetowej 6 Rozwój miast, Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich. Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażując tym samym dodatkowy kapitał i rozkładając ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki własne podmiotów realizujących inwestycje,
- bezzwrotne dotacje z funduszy europejskich,
- zwrotne instrumenty finansowania, jak np. inicjatywa JESSICA,
- dotacje celowe z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje i pożyczki z Funduszu Ochrony Środowiska,
- kredyty i pożyczki komercyjne.

Finansowanie działań w ramach Narodowego Planu Rewitalizacji będzie pochodzić z następujących źródeł, dedykowanych w całości lub częściowo celom rewitalizacji:

a) Publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywnie zasilenie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica).

Przyjmując, że na wsparcie rewitalizacji zostanie przeznaczona część środków w ramach określonych priorytetów inwestycyjnych (w zależności od charakteru priorytetu), szacunkowo w poszczególnych obszarach wsparcia na NPR zostaną wydatkowane kwoty:

- technologie informacyjno-komunikacyjne (wsparcie jako element szerszych przedsięwzięć na rewitalizowanych obszarach) – ok. 200 mln EUR,
- gospodarka niskoemisyjna – ok. 1,7 mld EUR,
- środowisko i kultura – ok. 600 mln EUR,
- transport – ok. 300 mln EUR,
- rynek pracy i przedsiębiorczość – ok. 2 mld EUR,
- włączenie społeczne, w tym dostęp do usług publicznych – ok. 2 mld EUR,
- edukacja – ok. 200 mln EUR.

Powyższe kwoty mają charakter indykacyjny, biorąc pod uwagę fakt, iż negocjacje programów krajowych i regionalnych nie zakończyły się. Niemniej jednak, zsumowanie powyższych szacunków przewyższa kwotę 25 mld zł.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

b) Publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in. wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej). Wolumen środków i identyfikacja źródeł określane będą w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów.

c) Prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły PPP.

Dla zwiększania skali działań rewitalizacyjnych rozbudowywana będzie oferta instrumentów finansowych (zwrotnych). Dlatego w projektowaniu zasad instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie budżetowej będzie kładziony akcent na możliwość szerokiego zastosowania ich na rzecz działań rewitalizacyjnych.

Finansowanie ze środków UE – Wytyczne w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Perspektywa finansowa 2014-2020.

Umowa Partnerstwa, przyjęta przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r. zidentyfikowała gminy oraz miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji jako jedno z pięciu obszarów strategicznej interwencji wymagające kompleksowych, zintegrowanych działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Tym samym, fundusze unijne (zwłaszcza EFS i EFRR) będą stanowiły jedno z podstawowych źródeł finansowania działań rewitalizacyjnych w kwocie nie mniejszej niż 25 mld zł. Środki te przewidziane są głównie w ramach regionalnych programów operacyjnych, a dodatkowo także w ramach programów krajowych: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

- 4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym
- 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
- 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 6iv (6e) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania
- 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych działań służących zmniejszeniu hałasu.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

- 8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży

Program Operacyjny Polska Wschodnia

- 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Program Operacyjny Polska Cyfrowa

- 2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej
- 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:

- a. wsparcia procesu programowania rewitalizacji poprzez wsparcie procesu przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
- b. wsparcia procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.

Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych:

Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

6e Podjęcie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu

Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach

Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Ukierunkowanie środków budżetu państwa

Dodatkowe środki budżetowe na działania rewitalizacyjne będą pochodziły z budżetu państwa. Podjęwane są działania na rzecz ukierunkowania na rewitalizację środków budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie inwestycji z zakresu zadań własnych JST (np. rezerwa celowa budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych JST). Należy zaznaczyć, że środki te stanowią dodatkowe źródło i mogą być uruchamiane niezależnie od środków UE - chodzi o dotacje celowe budżetu państwa przyznawane na podstawie art. 20a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (działania z zakresu polityki rozwoju, stanowiące zadania własne JST, niefinansowane ze środków UE w ramach RPO, jeżeli trwale przyczynią się do podniesienia rozwoju oraz konkurencyjności regionu, lub pozostają w związku z działaniami realizowanymi w ramach RPO) lub na podstawie art. 20b ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (przedsięwzięcia uzgodnione w kontraktach terytorialnych lub wydatki wynikające lub związane z realizacją programów operacyjnych).

8.2. FINANSOWANIE INWESTYCJI W OPARCIU O PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE (PPP)

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

1. Istota Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP) stanowi szczególną formę pozyskiwania środków publicznych. Istnieje szereg jego definicji, zarówno na szczeblu Unii Europejskiej, jak i w poszczególnych państwach, w których się je wdraża. Ich mnogość wskazuje na elastyczność tej metody oraz możliwość dopasowania jej do konkretnych okoliczności. W bardzo szerokim ujęciu PPP oznacza długoterminową współpracę sektora publicznego i prywatnego przy realizacji usług dla społeczeństwa. Dzięki tej kooperacji możliwe jest tworzenie nowej infrastruktury, jak i modernizowanie już istniejącej oraz uzyskiwanie w ten sposób wyższego standardu świadczonych usług. Współpraca ta opiera się na założeniu, że każda ze stron umowy jest w stanie wywiązywać się ze swoich zadań sprawniej niż druga strona. W ten sposób partnerzy wzajemnie się uzupełniają, a każdy z nich czerpie z przedsięwzięcia własne korzyści – proporcjonalne do swojego wkładu. Wszystkie korzyści dla interesu publicznego, wynikające z PPP, mają źródło w wyższej efektywności działań podejmowanych z udziałem partnera prywatnego niż ma to miejsce w przypadku tych realizowanych samodzielnie przez podmiot publiczny.

Na pozytywne przejawy jego stosowania uwagę zwróciła również Komisja Europejska (KE). W swoich wytycznych dla PPP wymienia między innymi takie korzyści jak:

- ⇒ realizację projektów w sytuacji ograniczonej dostępności kapitału publicznego – obarczenie sektora prywatnego odpowiedzialnością za projekt i budowę, w połączeniu z płatnościami za dostarczanie usług stanowi istotną zachętę dla sektora prywatnego;
- ⇒ szybsze wdrażanie projektów oraz ograniczenie ewentualnych opóźnień spowodowanych brakiem środków publicznych;
- ⇒ zmniejszanie kosztów całkowitych – w zależności od rodzaju zastosowanego modelu PPP oszczędności mogą sięgać nawet 15-17% w porównaniu z tradycyjnymi modelami finansowania inwestycji;
- ⇒ przenoszenie ryzyka na stronę, która lepiej potrafi sobie z nim poradzić;
- ⇒ lepsza jakość świadczonych usług – wynika to między innymi ze skuteczniejszej integracji usług z aktywami towarzyszącymi, oszczędnościami skali, innowacjami w wykonywaniu usług, realizacji kar i zachęt uwzględnionych w umowie partnerstwa;
- ⇒ polepszenie stanu infrastruktury;
- ⇒ generowanie dodatkowych przychodów – sektor prywatny może generować dochody, na przykład poprzez rozporządzanie nadwyżkami aktywów, czy też wykorzystanie innych zdolności, co ogranicza konieczność korzystania z publicznych subwencji;
- ⇒ zwiększenie zarządu publicznego nad świadczonymi usługami – administracja rządowa pełni funkcje monitorowania i planowania, zamiast codziennego zarządzania usługami.

W dobie kryzysu gospodarczego Partnerstwo Publiczno-Prywatne staje się często rozpatrywaną opcją realizacji przez podmiot publiczny jego zadań. Władza publiczna musi liczyć się bowiem z silniejszymi ograniczeniami budżetowymi. Z kolei partnerzy prywatni odczuwają większe wahania lub nawet zahamowanie popytu i mają utrudniony dostęp do źródeł finansowania. Gdy zostanie zastosowane partnerstwo podmiot publiczny zdobywa kapitał oraz zdolność efektywniejszego pełnienia swoich funkcji. Dla prywatnego inwestora PPP stanowi zabezpieczenie i pewność kontynuacji działalności.

2. Bariery wykorzystania PPP w rewitalizacji obszarów wiejskich

PPP jako metoda finansowania projektów w ramach przestrzeni gminnej stosowane jest na szeroką skalę w państwach Unii Europejskiej. Niejednokrotnie dotyczy ono całych gmin, dzielnic, prac

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

konserwatorskich, tworzenia i odnawiania przestrzeni publicznej. Mimo znacznych korzyści płynących z wykorzystania tej formuły, należy mieć na uwadze, iż nie stanowi ona panaceum na wszelkie problemy i niesie ze sobą ryzyko. Istnieje wiele klasyfikacji ryzyka w ramach PPP. W ustawodawstwie polskim określone one zostały na podstawie rozporządzenia ministerialnego:

- ✓ **ryzyka związane z budową** – powodujące zmiany kosztów i terminów realizacji inwestycji, a w szczególności: opóźnienia zakończenia robót budowlanych, niezgodności z ustalonymi standardami, wzrost kosztów, nieścisłości w procedurze wyboru partnera prywatnego, nieadekwatne do przedsięwzięcia dokumentacje projektowe, wystąpienie wad fizycznych lub prawnych zmniejszających wartość lub użyteczność inwestycji;
- ✓ **ryzyko dostępności** – wpływające na ilość, jakość lub sposób dostarczanych usług, oprócz niemożliwości wykonania określonej w kontrakcie ilości usług, może ono dotyczyć również wzrostu ich kosztów, nieodpowiednich kwalifikacji pracowników, występowania zmian technologicznych, braku zgodności z normami bezpieczeństwa i standardami branżowymi;
- ✓ **ryzyka związane z popytem** – uzależnione od popytu na dane usługi, wywołane konkurencją, cyklicznością popytu, zmianami cen, stosowaniem przestarzałych technologii, nowymi trendami rynkowymi;
- ✓ **ryzyka związane z przygotowaniem przedsięwzięcia** – głównie związane z dostępnością informacji niezbędnych w procesie planowania, wprowadzaniem zmian do specyfikacji i sposobem przebiegu przetargu oraz ryzyko rezygnacji partnera;
- ✓ **ryzyka rynkowe związane z dostępnością nakładów na realizację przedsięwzięcia** – powiązane z pozyskiwaniem nakładów o określonej jakości i ilości oraz w określonym terminie, zmianami cen, logistyką, pojawieniem się konkurencji i fluktuacjami na rynku pracy;
- ✓ **ryzyko o charakterze politycznym;**
- ✓ **ryzyko o charakterze legislacyjnym** – możliwość zmian w przepisach prawnych mających wpływ na współpracę w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- ✓ **ryzyko makroekonomiczne** – dotyczy ono takich zjawisk jak inflacja, zmiany wysokości stóp procentowych, kursów walutowych, zmiany demograficzne i tempo wzrostu gospodarczego;
- ✓ **ryzyko regulacyjne** – dotyczy ewentualnych zmian w systemach opłat, mających wpływ na koszty realizacji przedsięwzięcia i prawa poszczególnych stron;
- ✓ **ryzyka związane z przychodami z przedsięwzięcia** – dotyczą uzyskiwanych w ramach przedsięwzięcia wynagrodzeń, mechanizmów cenowych i poboru opłat;
- ✓ **ryzyko związane z wystąpieniem siły wyższej;**
- ✓ **ryzyka związane z rozstrzygnięciem sporów** – dotyczą sposobu rozstrzygania sporów powstałych na tle realizacji umowy;
- ✓ **ryzyka związane ze stanem środowiska naturalnego** – gdy konieczne jest podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska przed rozpoczęciem budowy, a także gdy istnieje możliwość pogorszenia się jego stanu w wyniku realizacji projektu;
- ✓ **ryzyka dotyczące lokalizacji przedsięwzięcia** – wpływające na dostępność terenu, związane ze stanem prawnym nieruchomości, odkryciami archeologicznymi, istniejącą infrastrukturą lub dostępnością siły roboczej;
- ✓ **ryzyko związane z końcową wartością składników majątkowych** – odnosi się do wartości końcowej na dzień zakończenia realizacji umowy o partnerstwie; ryzyko związane z brakiem społecznej akceptacji.

3. Czynniki zwiększające możliwość realizacji projektów PPP

Ryzyko towarzyszy nie tylko projektom PPP, ale każdej działalności i może przyjmować różne formy. Im większy horyzont czasowy do zakończenia danego projektu, tym jest ono wyższe. By zwiększyć szanse na powodzenie realizacji przedsięwzięcia można jednakże podejmować cały szereg różnych działań. Pomocne są także każde kolejne zdobywane doświadczenia współpracy pomiędzy partnerami publicznymi i prywatnymi, które pozwalają lepiej radzić sobie z możliwymi zagrożeniami. W przypadku podmiotów publicznych sama ustawa o PPP nakłada na nie obowiązki związane z ograniczaniem możliwego ryzyka inwestycji. Przed podjęciem decyzji o realizacji projektu należy przeprowadzić dogłębną analizę dla określenia jego efektywności i warunków zarządzania nim.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Jednym z kryteriów, które określa ustawa jest podział zadań i ryzyk związanych z przedsięwzięciem pomiędzy podmiot publiczny i partnera prywatnego. Najczęściej po stronie podmiotu publicznego spoczywa ryzyko uzyskania pozwoleń, pozyskania gruntów i utrudnień związanych z odkryciami archeologicznymi. Partner prywatny musi liczyć się z takimi kwestiami jak: spełnienie wymogów projektu technicznego, wzrost kosztów budowy lub utrzymania infrastruktury, opóźnienia prac, ukryte wady techniczne, wzrost stóp procentowych. Część z ryzyk ponoszona jest jednocześnie przez obie strony umowy. Są to: ryzyko wystąpienia siły wyższej, przekroczenia przez inflację zakładanego poziomu, protesty społeczne. Jest to typowy podział, który jednakże nie musi wystąpić we wszystkich projektach.

Przy ocenie możliwości realizacji projektów rewitalizacji w ramach partnerstwa należy również zwrócić uwagę na cechy samych miast i obszarów wiejskich, ich wielkość i zamożność. Ważne jest posiadane doświadczenie, które pozwala przygotować się na trudne momenty, lepiej zrozumieć zachowania partnera prywatnego oraz stworzyć instrumenty zabezpieczające. Polskie miasta rozwinęły tę praktykę dzięki stosowaniu takich narzędzi jak: quasi-PPP, koncesje, spółki celowe, zamówienia publiczne, długoterminowe umowy dzierżawy gruntów. Więcej doświadczeń tego typu mają większe miasta, które jednocześnie łatwiej przyciągają inwestorów. Jednakże i wśród mniejszych miejscowości wykazać można te, które z sukcesem współpracowały z partnerami prywatnymi, np. Słupsk i Sopot. Z doświadczeniem w parze idzie świadomość przedstawicieli władz, co do zalet wynikających z wykorzystania PPP w rozwoju miasta i gminy, jak i komplikacji, których należy oczekiwać. W jej podnoszeniu pomagają między innymi specjalnie prowadzone dla urzędników szkolenia oraz konferencje. Dotychczasowa wymiana wiedzy w tym zakresie pozwoliła na utworzenie listy problemów związanych z funkcjonowaniem w praktyce przepisów ustawy o PPP z 2013 r. Wykazywano trudności ze znalezieniem podmiotu mogącego przeprowadzić profesjonalną analizę ryzyka projektu, brak formularza zamówień publicznych, zamknięty katalog partnerów publicznych i prywatnych, które mogły korzystać z tej formuły oraz ograniczoną liczbę przedsięwzięć, które mogły być realizowane poprzez partnerstwo. Co do zagrożeń związanych z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego, których podmioty publiczne były świadome, wymieniano między innymi: długotrwałe procedury, możliwość naruszenia prawa zamówień publicznych, różnice celów sektora publicznego i prywatnego, niejasny status własności gruntów, konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami powstałymi po wycofaniu się partnera prywatnego, zależność sektora prywatnego od wsparcia banków i innych instytucji, brak poparcia społecznego, nierówny podział ryzyka. Jednocześnie zdawano sobie sprawę ze znaczenia funduszy sektora prywatnego w rozwoju aglomeracji, konsekwencji płynących z wyboru poszczególnych form kooperacji, konieczności tworzenia projektów atrakcyjnych komercyjnie i rozsądnego korzystania ze środków publicznych. Zrozumienie prawnych aspektów partnerstwa oraz ewentualnych trudności z nim związanych jest szczególnie istotne dla powodzenia danego projektu. W planach dotyczących przestrzeni miejskich i obszarów wiejskich, szczególnie istotna jest bowiem wiedza z zakresu pozyskiwania funduszy, know-how, możliwości zachowania jak największej kontroli nad gruntami. Jej brak oraz pominięcie wcześniejszych analiz prowadzi do zaniechania programów. Jednakże, wiedza ta okaże się nieprzydatna, jeżeli podmioty publiczne oraz prywatne nie będą zainteresowane i chętne do wykorzystania formuły partnerstwa. Wśród powodów, dla których miasta i gminy mogą być zainteresowane PPP, można wymienić: lepsze zarządzanie przez podmioty prywatne, oszczędność środków publicznych, tworzenie projektów bez powiększania długu publicznego. Istotna dla powodzenia projektu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego jest również efektywność administracyjna. Dobrze zorganizowany system daje lepszą pozycję do negocjacji z partnerem prywatnym oraz większe możliwości radzenia sobie z ewentualnymi utrudnieniami. Można wykorzystywać różne modele struktury administracyjnej: oddzielne wyspecjalizowane działy lub też powierzanie dodatkowych obowiązków poszczególnym urzędnikom wraz z wyznaczeniem osoby odpowiedzialnej za projekt. Przeszkodą dla wyodrębnienia osobnych działów PPP w instytucjach jest często zbyt mała liczba zatrudnionych urzędników. Praca grupy osób z różnych referatów może z kolei prowadzić do błędów proceduralnych lub konfliktów wewnątrz organizacji. By temu zaradzić niezbędne jest jasne określenie

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

przepisów według których pracuje jednostka oraz roli poszczególnych podmiotów. Pomóc może również zatrudnienie doświadczonych doradców technicznych, finansowych i prawnych. Najczęściej wykorzystywani są oni głównie przez sektor prywatny, dla przeprowadzenia *due diligence*, wykonania analiz finansowych i ekonomicznych, przygotowania oferty przetargowej i wsparcia w negocjacjach. Należy również zapewnić odpowiednią ilość czasu poświęconego na wybór partnera prywatnego. Dotychczas w wielu przypadkach strona publiczna wykazywała się zbyt i nieuzasadnionym pośpiechem. W państwach, gdzie PPP stosuje się z powodzeniem od kilkunastu lat, ocenia się, że proces ten (od nakreślenia celów, do wyboru partnera, czyli zamknięcia komercyjnego) trwa zazwyczaj od 12 do 18 miesięcy. W Polsce instytucje publiczne często zwlekają z rozpoczęciem działań, a gdy potrzeba publiczna z różnych względów staje się nagląca wyznaczają nieracjonalnie krótkie terminy na wykonanie analiz i złożenie ofert. Przeznaczenie odpowiedniej ilości czasu na weryfikację zgłoszeń potencjalnych wykonawców pozwala uniknąć sytuacji, w której kierować będziemy się wyłącznie najniższą ceną świadczonych usług. Oprócz wymienionych powyżej czynników wewnętrznych, zależących od samej jednostki, przy opracowywaniu projektu PPP ważne jest także spojrzenie na czynniki zewnętrzne. Szczególnie istotny jest stosunek lokalnej społeczności do danego przedsięwzięcia. By zapewnić opinii publicznej przejrzystość procesu PPP należy rzetelnie informować ją na każdym etapie realizacji. Prowadzona komunikacja powinna:

- ⇒ przekazywać jak najwięcej wiadomości na temat samego projektu – jego idei oraz strony formalnej;
- ⇒ wyjaśniać, dlaczego wybrano formułę PPP, a nie tradycyjny sposób, zawierać opis podejmowania decyzji o wykonaniu zadania w formie partnerstwa;
- ⇒ informować o zaletach działań wynikających z udziału partnera prywatnego i PPP;
- ⇒ rozgraniczać kwestię wyboru PPP jako modelu finansowania projektu od sposobu, w jaki będzie finansowane użytkowanie danego obiektu, by uniknąć społecznych obaw o wysokie koszty dla konsumentów;
- ⇒ informować o kosztach i korzyściach społecznych podejmowanych działań, ale też o tymczasowych utrudnieniach w funkcjonowaniu danego obszaru i sfery życia gminy, miasta lub regionu, co pozwoli na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i wzmocni kredyt zaufania społecznego dla strony publicznej;
- ⇒ pokazywać różnice między partnerstwem publiczno-prywatnym a prywatyzacją, co pozwoli zmniejszyć niepewność i zachować przejrzystość funkcjonowania strony publicznej oraz sposobów wydatkowania jej środków;
- ⇒ angażować społeczność lokalną, między innymi poprzez konsultacje odnośnie oczekiwań i obaw mieszkańców.

Ogromne znaczenie ma również odpowiednia współpraca z mediami, które okazać się mogą istotnym sojusznikiem w realizacji projektów infrastrukturalnych. Należy zadbać o stały proces informacyjny i edukacyjny dla dziennikarzy na temat przedsięwzięcia, jak i samego PPP. Dążyć do sytuacji, gdzie media poczują się ważnym partnerem w inwestycji, gdyż w „naturalny” sposób staną się rzecznikami projektu. Dlatego też powinni oni jak najczęściej otrzymywać rzetelne i aktualne informacje, podane w ciekawy sposób przez łatwo dostępnych rozmówców. Zadanie to powierzyć można specjalnie oddelegowanemu zespołowi, rzecznikowi prasowemu, instytucji lub firmie zewnętrznej. Ze względu na możliwości ewentualnych nadużyć przy projekcie media lokalne będą szczególnie zainteresowane danym przedsięwzięciem i będą szukać informacji o wszelkich uchybieniach. Wpływ na powodzenie przedsięwzięcia partnerstwa w projektach rewitalizacji ma również zjawisko korzyści skali. Działania te przyniosą zysk dopiero po przekroczeniu pewnej skali, np. przestrzennego zasięgu obszarów poddawanych regeneracji lub liczby ludności zamieszkującej dany teren. Wielkość gminy determinuje więc minimalną przestrzeń, gdzie można podjąć prace. W tej sytuacji zadaniem władz gminy jest tworzenie dla potencjalnych inwestorów możliwości uzyskania korzyści w krótkoterminowym okresie. Sektor publiczny musi interweniować, by zmniejszać koszty partnera prywatnego i jednocześnie wyrównywać szanse udziału w projekcie, czego oczekują przedsiębiorcy. Sytuacja taka występuje właśnie w przypadkach współpracy podmiotów publicznych i prywatnych przy rewitalizacji.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Dla przedsiębiorcy celem jest generowanie i maksymalizacja zysków, dla samorządu – ożywienie gospodarcze obszaru i ochrona obiektów zabytkowych. Należy więc określić, która ze stron weźmie na siebie, często znaczne, koszty konserwatorskie.

8.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W PR GMINY OŻARÓW

RPO WŚ – Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
PO IiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
PO PC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
PO PW – Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020
PW Kreatywna Europa – Program Wspólnotowy Kreatywna Europa 2014-2020
PW LIFE + – Program Wspólnotowy LIFE +
PO MK i DN – Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2016-2020
FIO – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
NFOŚ i GW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚ i GW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach
NMF i MF EOG – Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizmy Finansowe Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2015-2020
SzMF – Szwajcarski Mechanizm Finansowy 2015-2020
EBI – Europejski Bank Inwestycyjny
BŚ – Bank Światowy
BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego
PROGRAM COSME
FUNDUSZE WYSZEHRADZKIE
FUNDUSZE BILATERALNE RP
FUNDACJE KRAJOWE I ZAGRANICZNE
FUNDUSZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY NA WSI
FUNDACJA ROLNICZA
FUNDACJA NA RZECZ ROZWOJU WSI POLSKIEJ „POLSKA WIEŚ 2000”
AGENCJA ROZWOJU KOMUNALNEGO
EMISJA OBLIGACJI SPOŁECZNYCH - SOCIAL IMPACT BONDS ISSUE
FINANSOWANIE SPOŁECZNOŚCIOWE - CROWDFUNDING
ŚRODKI Z BUDŻETU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
BUDŻET GMINY

ROZDZIAŁ IX

MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Program rewitalizacji (PR) jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego.

W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących sektor biznesu, samorządu i NGO (non government organizations – organizacje pozarządowe: fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej, spółki non profit) zakłada się ustalenie stałego systemu komunikacji Zespołu ds. Rewitalizacji z mieszkańcami. W ramach promocji Programu rewitalizacji (PR) podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

1. Umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Ożarowie informacji o sporządzaniu PR,
2. Umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
3. Bieżące informowanie przez Burmistrza Ożarowa oraz przedstawicieli sołectw na terenie Gminy,
4. Publikowanie informacji w mediach społecznościowych, stanowiących aktualnie najtańszy sposób dotarcia do grup docelowych, w szczególności osób w wieku do 25 lat,
5. Organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
6. Umieszczenie tablic reklamowych w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, informujących o zakresie realizowanych projektów,

9.1. PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.

Program rewitalizacji był opracowany metodą transparentności i pomocniczości. Natomiast w przypadku partycypacji społecznej zaangażowanie mieszkańców Gminy Ożarów, a także radnych, sołtysów, lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz działaczy kultury i liderów opinii publicznej – miało wpływ na skuteczność uczestnictwa interesariuszy w procesie rewitalizacji.

❖ Poziom merytoryczny procesu rewitalizacji:

- Uchwała nr XXII/156/2016 Rady Miejskiej w Ożarowie z dnia 6 lipca 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Programu Rewitalizacji dla Gminy Ożarów na lata 2016-2023.
- spotkanie sołtysów wszystkich sołectw gminy Ożarów w dn. 07.07.2016 roku,

❖ Partycypacja społeczna:

- ankieta konsultacyjna – lato 2016r.
- informacje medialne,

Wszczęcie konsultacji społecznych projektu Programu rewitalizacji dla gminy Ożarów na lata 2016-2020

Spotkanie konsultacyjne z zainteresowanymi – I połowa listopada 2016 r.

ROZDZIAŁ X

SYSTEM WDRAŻANIA PR GMINY OŻARÓW

Jednym z głównych zadań Programu Rewitalizacji Gminy Ożarów jest powołanie do funkcjonowania Zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie rewitalizacją w ramach struktur Urzędu

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Miejskiego w Ożarowie. Zespół ten będzie musiała podjąć następujące działania:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem,
- prowadzenie akcji promocyjnej rewitalizacji,
- składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy,
- stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę pomiędzy partnerami Programu Rewitalizacji,
- opracowanie systemu monitorowania Programu Rewitalizacji przez społeczność lokalną.
- Kolejnym etapom Programu Rewitalizacji powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji w miejscowej prasie, stworzeniu platformy internetowej).
- Zespół koordynujący Program Rewitalizacji powinien umożliwić prowadzenie:
  - doradztwa dla właścicieli prywatnych i zbiorowych;
  - warsztatów włączających w proces decyzyjny społeczność lokalną i fachowców różnych dziedzin;
  - budowania tożsamości lokalnej z Programem Rewitalizacji.

Oddziaływanie Programu Rewitalizacji powinno spełniać nie tylko działania merytoryczne, ale również podnosić społeczne utożsamianie się z kierunkami i działaniami prowadzonymi przez Zespół koordynujący samym procesem.

Program Rewitalizacji zmienia dotychczasowe myślenie w kategoriach oni i my. Trudnym wydaje się transferowanie tego zagadnienia na myślenie w kategoriach jedności działania i określenia procesów przewidywania oddziaływania kolejnych dokonań.

Planowane zadania będące pojedynczymi elementami układać się muszą w kolejne kroki, które doprowadzić mają do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy.

Ponieważ finansowanie koncepcji obszaru operacyjnego gminy Ożarów nie pokryje wszystkich potrzeb, konieczne będzie w następnym etapie programowania rewitalizacji przygotowanie realnego programu finansowania, w tym kompleksowego pakietu finansowego z różnych puli programów pomocowych i własnych, tak aby możliwe stało się zrealizowanie zamierzonych przedsięwzięć. Przewiduje się źródła wsparcia finansowego rewitalizacji z różnych środków – funduszy strukturalnych UE 2014-2020, PPP, budżetu gminy, regionu, pożyczek i kredytów, obligacji, a także środków własnych lokalnych partnerów, których projekty zostały ujęte w programie. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2014-2020, dotacji i środków zewnętrznych. Dla skutecznego monitorowania należy:

- ⇒ Określić wskaźniki zasadnicze dla rewitalizacji gminy. Dzięki temu uzyskamy parametry początkowe, od których będzie można rozpocząć przygotowanie bazy danych pierwotnych, umożliwiających określenie wskaźników kontroli skuteczności realizacji,
- ⇒ Zarejestrować pierwotny obraz struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, aby zobrazować przemiany jakie zajdą w trakcie rewitalizacji. Stanowić on będzie podstawę określenia wskaźników pomiaru rozwoju rewitalizacji.

W celu efektywnego przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w gminie Ożarów, monitorowane będą wydatki, jak i efekty rzeczowe przedsięwzięć przez realizatorów projektów. Monitorowanie to winno obejmować zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego projektu. Monitoring finansów pozwoli na zebranie informacji o finansowych aspektach realizacji programu. Ponadto przynajmniej raz w roku powinna być dokonywana kontrola społeczna będąca monitoringiem społecznym nad przebiegiem działań

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

rewitalizacyjnych.

W ramach promocji zostaną wykorzystane następujące sposoby przekazywania informacji:

- strona internetowa Urzędu Miejskiego w Ożarowie; zawierająca informacje o PR, ujętych w nim projektach, wkładzie Unii Europejskiej w realizowane przedsięwzięcia,
- plakaty w Urzędzie Miejskim w Ożarowie,
- biuletyny i foldery o wykonywaniu konkretnych zadań,
- kontakty z lokalną prasą i telewizją,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w projektach.

ROZDZIAŁ XI

ZARZĄDZANIE, MONITORING, EWALUACJA I PR OŻARÓW

Zarządzanie programem rewitalizacji obejmuje 5 poziomów:

Poziom Pierwszy:

Przygotowanie programu rewitalizacji przy udziale jak największej partycypacji społecznej. Na tym poziomie burmistrz powołuje Zespół ds. Rewitalizacji składający się z radnych, sołtysów, pracowników urzędu gminy, właścicieli nieruchomości oraz liderów opinii publicznej. Wybiera także firmę zewnętrzną, która pełni funkcję doradczą i koordynuje pracę, przeprowadza konsultacje społeczne połączone z badaniami ankietowymi liderów opinii publicznej i beneficjentów rewitalizacji oraz zbiera i weryfikuje zadania inwestycyjne i społeczne oraz redaguje projekt planu rewitalizacji.

Poziom Drugi:

Dotyczy podjęcia uchwał:

1. o zatwierdzeniu do realizacji programu rewitalizacji dla gminy Ożarów na lata 2016-2023,
  3. o powołaniu Zespołu ds. Rewitalizacji,
  4. o przyjęciu zmian w Strategii Rozwoju Gminy Ożarów i zobowiązania burmistrza do ich wdrożenia.
- Burmistrz Ożarowa powołuje Zespół ds. Rewitalizacji w zakresie zarządzania, wdrożenia, monitoringu i ewaluacji programu rewitalizacji, którego zadaniem będzie koordynacja wszystkich działań objętych programem rewitalizacji w latach 2016-2023, współpraca z beneficjentami programu, nadzór nad wdrożonymi projektami inwestycyjnymi i społecznymi oraz monitoring i ewaluacja uzyskiwanych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania jakie realizacja programu rewitalizacji winna przynieść dla Gminy Ożarów.

Poziom Trzeci:

Związany jest z wdrożeniem i realizacją programu rewitalizacji. Na tym poziomie realizowane są określone w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne oraz zgodnie z zasadą finansowania krzyżowego równoległe projekty społeczne. Aby zrealizować przyjęte w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne i społeczne niezbędne jest pozyskanie zewnętrznych środków finansowych z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, krajowych i zagranicznych środków publicznych lub realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przy wykorzystaniu innych instrumentów finansowych takich jak Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP), projekty hybrydowe, emisja obligacji komunalnych lub funduszy inwestycyjnych.

Poziom Czwarty:

Związany jest z monitoringiem i ewaluacją programu rewitalizacji. Monitoring stanowi integralną część codziennego zarządzania programem rewitalizacji. Aby stał się skutecznym narzędziem

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

w procesie wdrażania i realizacji programu rewitalizacji powinien cechować się następującymi zasadami: wiarygodność, aktualność, rzetelność, transparentność. Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu programu rewitalizacji na jakość i komfort życia mieszkańców Gminy Ożarów. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej jest 6 podstawowych kryteriów, które decydują o wynikach ewaluacji:

1. **Odpowiedniość** – odpowiedniość celów rewitalizacji w stosunku do problemów, jakie rewitalizacja miała rozwiązać.
2. **Przygotowanie strategii** – logika i kompletność procesu planowania rewitalizacji oraz wewnętrzna logika i spójność dokumentu.
3. **Efektywność** – koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu, których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki.
4. **Skuteczność** – ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów rewitalizacji, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia rewitalizacji.
5. **Wpływ – skutek** - jaki wywiera rewitalizacja w szerszym środowisku, oraz jej wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności.
6. **Trwałość** – prawdopodobieństwo, że strumień korzyści wynikających z rewitalizacji będzie „płynął” nadal, szczególnie kontynuacja działań w ramach rewitalizacji i osiąganie wyników, ze szczególnym uwzględnieniem czynników rozwojowych wsparcia ze strony polityki, czynników ekonomicznych i finansowych, aspektów społeczno-kulturowych oraz zdolności instytucjonalnych.

Aby ewaluacja mogła w pełni spełniać te kryteria musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań jakie mieszkańcy Gminy Ożarów mieli w stosunku do Programu Rewitalizacji. Wskaźniki te są określone w odniesieniu do problemów, które zostały zaplanowane do rozwiązania w ramach Programu Rewitalizacji w czterech sferach:

- 1) sfera zagospodarowania przestrzennego,
- 2) sfera techniczna obiektów, zagospodarowanie terenów i infrastruktury,
- 3) sfera ekonomiczna,
- 4) sfera ekologii.

Wskaźniki te dotyczą generalnie następujących zagadnień:

- zatrudnienia
- bezpieczeństwa publicznego
- ochrony dziedzictwa kulturowego
- edukacji, kształcenia zawodowego
- infrastruktury społecznej
- zdrowia
- transportu i środowiska
- aktywności kulturalnej
- sportu i rekreacji
- integracji różnych grup społecznych i etnicznych
- rynku mieszkań, problemów mieszkaniowych
- środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
- poprawy wizerunku Gminy Ożarów
- jakości i komfortu życia społeczności lokalnej.

Poziom Piąty:

Związany z zakończeniem Programu Rewitalizacji i dokonaniem ewaluacji ex-post dotyczącej całego Programu Rewitalizacji realizowanego w latach 2016-2020.

Zarządzanie, monitoring, i ewaluacja przy uwzględnieniu wzajemnych zależności oddziaływania i transparentności działań podejmowanych zarówno przez Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Burmistrza Ożarowa, jak i wszystkich pozostałych beneficjentów programu rewitalizacji winno

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

przyczynić się do osiągnięcia wszystkich celów założonych w rewitalizacji, co sumarycznie winno doprowadzić do cywilizacyjnego wzrostu Gminy Ożarów i podniesienia jakości i komfortu życia mieszkańców.

Program rewitalizacji służyć winien zatem władzom gminy jako nawigacja służąca realizacji zadań i pozyskiwania niezbędnych środków finansowych, aby mieszkańcy Gminy Ożarów czuli, iż żyją w coraz „piękniejszym świecie”, dobrze zarządzanym, a ich głos jest współdecydującym w kreowaniu standardów rozwojowych i cywilizacyjnych Gminy Ożarów w perspektywie do roku 2023 i w kolejnych latach.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW NA LATA 2016-2023

Spis tabel

- Tabela 1. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych
- Tabela 2. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych
- Tabela 3. Podział administracyjny Gminy.
- Tabela 4. Struktura własności lasów
- Tabela 5. Wykaz pomników przyrody
- Tabela 6. Wykaz złóż na terenie gminy Ożarów (źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarów w Granicach Administracyjnych cz. I)
- Tabela 7. Sytuacja demograficzna w gminie Ożarów
- Tabela 8. Ludność na 1 km² w powiecie opatowskim
- Tabela 9. Ruch naturalny w Gminie w latach 2010-2014
- Tabela 10. Ludność wg grup wieku i płci
- Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani wg płci
- Tabela 12. Sytuacja mieszkaniowa w Gminie
- Tabela 13. Liczba i wartość wypłaconych dodatków
- Tabela 14. Urządzenia sieciowe w Gminie
- Tabela 15. Kanalizacja
- Tabela 16. Sieć gazowa
- Tabela 17. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007
- Tabela 18. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych w zakresie negatywnych zjawisk na terenie Gminy
- Tabela 19. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na temat skali problemów społecznych
- Tabela 20. Zestawienie odpowiedzi ankietowanych na temat działań inwestycyjnych w gminie
- Tabela 21. Zestawienie wskaźników demograficznych Gminy Ożarów.
- Tabela 22. Zestawienie wybranych wskaźników społecznych Gminy Ożarów.

Spis rysunków i wykresów

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Ożarów na tle powiatu opatowskiego

Wykres 1. Przydatność rolnicza gleb gminy Ożarów na tle powiatu, województwa i kraju

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.

Wykres 3. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania.

Wykres 4. Dynamika wzrostu infrastruktury technicznej.

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY OŻARÓW
NA LATA 2016-2020